HISTORIA DOMUS

a

pákai (Zala vm.) plébánia

történetének

anyaga.

Jegyzet:

B = a kereszteltek,

C = a házasultak,

M = a halottak anyakönyvéből vett idézetket jelzik, melyek legtöbbször a szövegben jelzett év végén találhatók fel az illető anyakönyvben.

I.~

Zágrábi főhatóság alatt.

(1705-1777.)

~.~.~.~

1.~ A plébánia alapitása.

A prákai plébánia 1705-ben alapittatott [1] – avagy az 1914. évi Schematismus Sabariensis szerint ujjá szerveztetett [2] – sz. Péter és Pál apostolok tiszteletére a zágrábi püspökség Murán tul eső „Bexin" nevü föesperesi kerületében [3].

A plébánia az 1705. évtől meglevő kereszteltek anyakönyvének tanusága szerint a most is meglévő 18 községből állott. – Lászlóházát, Prákának a Válicka patakon tul eső részét, 1761. máj. 1én emliti először a halottak anyakönyve.

1.~ B = Ab a. 1705. die 23. Mensis Aprilis inclusive, qua die nempe installatus eram in parochiae Pakensis pastorem in spiritualibus Pakae; – Annotationes Baptizatorum per me Joannem Gábor pro tunc antefactae Parochiae Curatorem factae et quidem ex Parochia Pakensi item Szécsiszigetiensi.

2.~ Práka. – Parochia a. 1705. restituta.

3. ~ Annotationes anni 1769. Ecclesiar. Parochialium aut filialium Archidiaconatus „Bexin" Districtus transmuranі = M = Kár, hogy aztán a cimen kivül semmit sem jegyzett fel róluk, még a nevüket sem.

A plébánia az 1811-iki Canonica Visitatio szerint a herceg Eszterházy család kegyurasága alá tartozik, sőt feltehetjük, hogy már kezdettől fogva oda tartozott, mert hisz a plébánia istállóit az 1751. évi tűz után a hercegség építtette fel.

Az alapitás idején hozzávetőleges számítás szerint 1500–2000 hivője lehetett a plébániának[4].

Már az alapitáskor, vagy röviddesen utánna állandó káplani állomás is szerveztetett[5]. – Az 1756.* év nov. 10én említi először a halottak anyakönyve a káplánt, kinek neve Simon Miklós volt[6].

---

4. – Hivők száma az 1778-iki C. Vis. szerint 3491, kiknek 42·8%-a 1452 nem tud gyónni. – 1810-iki szerint 3641, kiknek 30·1%-a: 1098; – 1830-iki szerint 3832, kiknek 27·5%-a: 1064 nem tud gyónni.

5. – Erre enged következtetni az 1778.-iki C. Vis., mely szerint „Parochus habet domum ..... cubiculis pro persona parochi 2, pro Capellano 1. – Ha szobája volt már, akkor állandóan volt is káplán. – Meg Szigetet is innét adminisztrálják.

6. – Káplánok sora 1756 – 1778. közt:

1756. körül	: Simon Miklós;
1761. "	: Peszlegh Mihály;
1763. "	: Némethy Mihály;
1768. "	: Kollener Gábor, ki 1770-ben szemenyei pl. lett. 1785. körül segédlelkész.
1771. évig	: Alsólendvai Kocsfán Miklós. Később nyugalomban. Lásd „B" 1798. IV. interlet 2-dik.
1771-4-ig	: Hernyéki Peszlegh Ádám
1777-től 1780-ig	" " " (másod ízben).

* 17

A keresztelt, házasultak, meghaltak anyakönyveit a plébánosok az alapitás napjától kezdve vezetik. – Még az 1830. évi C. Visitatiókor is megvoltak mind 1705-től. Ma a halottaké csak 1752-től van meg.

Az alapitástól kezdve 1725. júl. 15-ig Pákáról látják el a szécsiszigeti plébániát is[7]. – Mi volt ennek az oka, határozottan nem tudjuk; valószinű az, hogy a 17. század zavaros viszonyai közt ez is, mint a legtöbb (köztük a pákai is) pásztor nélkül maradván elpusztult[8].

2. – Az első plébános.

A pákai plébánia első parochusa Gábor János volt, kit 1705. ápr. 23án iktattak be a plébániába itt Pákán[9]. – Meddig volt itt plébános, nem tudjuk, 1716-ban már más a plébános.

---

7. – L. 1. j. – A ker. akve mondja 1725. VII. 15én egy szécsiszigeti Keresztelés bejegyzésénél: Hic cessat administratio.

8. – A Schematizmus Sabariensis mondja (1914. évf. 117. o.): Szécsisziget. – Parochia antiqua, a. 1711. iam extitit. Matriculae ab anno 1731. – Első adata tehát nem pontos, a második megerősíti a szövegben mondottakat.

9. – L. 1. jegyzetet.

Volt-e az Ő idejében templom? – Kellett lenni, legalább fából, mert hol mutatták volna be a legszentebb áldozatot? A gutorföldeiek is az ő idejében kezdenek templomtól gondolkodni bizonyára az ő kezdeményezésére s azt 1716. körül fel is építik. Már pedig ha filiális kápolnát építenek, ott kell előbb lenni plébánia-templomnak. **A' bizonyos!**

De másrészt meg az is bizonyos, hogy az alapítás idejében meglévő templom, akár kicsiségénél, akár rossz állapotánál fogva nem felelhetett meg a célnak, mert akkor nem gondolkodtak volna új templomról, melyet 1722-ben szenteltek fel.

Azt mondhatjuk, hogy az alapításkor a plébánia területén nem volt máshol templom, mint Pákán. Nem találjuk semmi nyomát, az 1778-iki C. Vis. sem ismer többet a plébánia-templomon kívül, csak a gutorföldeit s világosan kimondja: Capella seu publica, seu privata nulla praeexistit.

A szájhagyomány tartja, hogy Sztadorjánban a mai temető közvetlen szomszédságában lett volna pálos-rendű kolostor, de a törökök feldúlták. Nem maradt belőle más, mint a temetőben máig is fennálló szobra szt. Antalnak, mely a klastromban lett volna s a mai állványát a romok tégláiból építették volna. Lehet, de semmi írásbeli bizonyítékunk nincs. A szobor lehet 200 éves, hisz' az anyakönyv mindig azt mondja: sepultus est ad statuam S^{t}. Antonii in cinctura S. Adrianensi (pl. 1771. évben máj., aug.). – Az 1761. év aug. 1 én azt mondja a halottak akönyve: Def^{us} est Georg. Dönök ad S. Adrianum ibidem in Mausoleo Patrum sepultus. – Erre sem lehet határozottan mondani, hogy „a szerzetes atyák kriptájában" temettetett el, mert „Patrum" alatt a halott őseit is lehet érteni.*). **)

Valószínű~~bb már~~ az a szóhagyomány is, mely azt mondja, hogy a lasztonyai régi temetőben is volt templom s mellette kapucinus kolostor. E temető a maitól északi irányban volt benn az erdőben s benne most is találnak téglákat. A halottak akönyve pedig azt mondja, a

*) Az 1778.-iki Canonica Vis. szerint valamikor a temető közelében volt a plébániának földje is. – Talán a régi kolostori birtok!

**) Lehet, hogy a község a kolostor-templom védszentjétől kapta a nevét (Szent Adorján)! – Új bizonyíték ez a fentiek mellett!

lasztonyai halottról: „sepultus est ad S. Laurentium”, aminek az egyházi szólásmód szerint az az értelme, hogy az illető „a sz. Lőrinc tiszteletére szentelt templomhoz temettetett el” s az egész erdőt maig is Sztlőrinc-erdőnek hívják. – Persze egy költséges ásatás mindkét helyen több felvilágosítást nyújtana![10.]

3.– Második plébános.

Fejér Tamás követkerett Gábor János plébános után, ki 1716. május 10én foglalja el a plébániát s ez év jul. 22én iktatják be[11.]. A plébániát 19 éven át vezeti, itt is halt meg 1735. jun. 9., urnapjának reggelén, elég korán: 50 éves korában[12.].

10.– Különben a plébánia területén akárhány hálás ásatási terület akadna: ősrégi temetők, földhányások stb.

11. = B = a. 1716. die 10. Maii inchoavi administrare parochiam Palkens. – Installatus vero fui eodem anno, Mense Julio, die 22.

12. = B = Postquam Dnus Rndus senus Thomas Fejér, qui in pauca fidelis gaudium coeli vocatus de mortalitate ergo ad immortalitatem die 9. Junii de a. 1735. in festo Ssmi Corporis Chri hora 6a matutina aetatis suae prope 50 feliciter transmigrasset, ego .... inchoavi administrare...

Ő tesz a plébániában az első szt. mise-alapitványt gr. Szapári Józseffel együtt; u. i. a plébániára hagyják a „Csokma” melletti most is meglévő szöllőhegyet, s vele a rétet, amelyért a plébános az 1778-iki C. Vis. szerint 10 lectumot tartozik mondani Fejér Tamás, 10 lectumot pedig az alapitó gróf lelkiüdvéért (V. ö. 67. o.).

Feljegyzi a ker. akönyvébe, hogy 1726. év októberében „annus sanctus” bucsuja volt.

Az ő idejében szünt meg a már említett kécsiszigeti adminisztráció.

Plébánoskodásának idejére esik időrend szerint a gutorföldei kápolna (1716.), a csömödéri temető (1719.) s a pákai templom (1722.) felszentelése.

4.– A pákai templom.

1705. ápr. 3án iktattatott be az I. plébános, tehát akkor már volt templom, mely később kétszer is nagyíttatott. Anykvek 1705.től

Kinek a bőkezüségéből épült a templom, nem tudjuk. Az 1778.-iki Can. Vis. szerint sem irásbeli, sem szóbeli hagyomány nem szól erről, de mégis valószinű – mondja –, hogy valami előkelő Zrinyi család (Illustrissi-

ma familia Zriniana) építtette azt[13].
Szóval kész volt az új templom s azt 1722. jún. 29én szt. Péter és Pál apostolok tiszteletére benedikálta nagy ünnepség keretében Bisztricskey György, Gábor zágrábi kanonok, szentgyörgyvölgyi plébános, Bexin-i főesperes[14] Kiss Miklós dobranaki, Horváth Márton tótszentmártoni, Juvan István lentii, Turnischay Ferenc kerkaszentmiklósi, ~~R~~ Pohén Miklós bánokszentgyörgyi és Keresztényi György novai plébánosok segédletével[15].

---

13. ~ Ecclia haec per quem et cuius sumtibus erecta sit? nec documentis historicis, nec traditione demonstratur, vero tamen simile est illam quondam ab Illustriss. familia Zriniana fundatam, sed vetustate collapsam fuisse. Ex ~~—~~ ruinis educta est anno 1741. ~ Látni fogjuk, mennyiben lesz igaza!

14. ~ Felsoroljuk a „Bexini" főespereseket 1778-ig, már akiknek neveit említik az alkönyvek:

1722. körül	Bisztricskey Gábor György kanonok, plébános;
1736. „	Muttanich János;
1751. évig	Kuhulyevics Farkas (+1751.);
1751.-től	Pattatich Ádám báró, később nváradi püspök;
1771-körül	Zlatorich Antal kanonok.

15 = C 1705. címlapon 3. j. = a. 1722. die 29. Junii Nova Ecclesia aedificata in oppido páka in comitatu Szaladiensi penes fluvium vulgo Cherta dictum in eppatu Zagrabiensi et archidiaconatu Bexin, eo tempore fuit parochus R. Thomas Fejér, praefato anno et die benedicta est eadem ecclesia

Milyen volt az új templom? - Mint látni fogjuk a megnagyobbításánál - két öllel alacsonyabb s rövidebb mint a mai, bolthajtás nélkül. - Sekrestyéje a mai szt. sír kápolna. Oratorium, kripta s valószínű torony nélkül. Nem volt meg a mai sekrestye s szentélye is más volt. ~ Egyébként hajója a mai templom hajóját alkotja.
Feljegyzéseink 1748-ban[16] említik először a József-oltárt s 1756-ban[17] a Mária-oltárt. - Ebből következtethetjük, hogy az új templomnak megvolt a mai 3 oltára mindjárt kezdetben, vagy legalább is a felszentelés után rövid időre; ~~csak nem a mai helyükön, mert a templomot azóta 2 öllel (4 m.) előre megnyújtották s más a szentély~~

---

per Adm. Rndum Dnum Georgium Gabrielem Bisztricskey canonicum Zagrabiensem et pro tunc parochum actualem Vallis Sti Georgii et filialibus Margas de Nemesnép et Sti Josephi in Resznek, praesentibus Adm. Rndis Nicolao Kiss par. Dobranakiensi, Martino Horváth par. in Tótszentmártony, Stephano Juvan par. Nemthiens., Franc. Turnischaij par. Sti Nicolai supra Kerkas, Nicol. Pohén par. in Bánokszentgyörgy et Georgio Keresztényi par. Novaensi e dioec. Wesprimiensi, aliis de Zagrabiensi.

16. ~ Lásd 17. oldalon.

17. ~ Lásd 18. oldalon. - A Mária oltárnak nagy jótevője volt felállításakor Mercrigán Miklós dömeföldei lakós. Lásd a 48. jegyzetet, melynek szövegezéséből azt is lehetne következtetni, hogy ez oltár 1735-56. évek közt épült vagy renováltatott.

5.~ A plébánia temetői.

Pákán a templom körül (a mai templomkert és iskola helyén) volt a temető, melybe a külső községekből is behozták azokat a halottakat, kiket pappal akartak temettetni. ~ E temetőt 1774-ben zárták be (L. 33o.).

Ezen kívül még Csömödéren, Kisszigeten (ide hozták halottaikat a zebeczkeiek is), Gutorföldön a kápolna körül (melybe temetkeztek a náprádfaiak is), Lasztonyán és Szentadorjánban (a lispeiek is itt temetkeztek) volt temető és Szentpéterfölden.

E temetőkbe legtöbbször csak a kántor (per magistrum), vagy a hívek maguk (per rusticos rustice) temették el a halottakat, a pap évenként 2-3-szor ha kiment temetni (ritu Catholico). – Sztpéterföldére 1756-tól kezdve a legtöbbször kimegy a pap temetni.

E temetők között legfiatalabb lehetett a csömödéri, u. i. csak ennek a felszenteléséről tesz említést a házasultak 1705. évi anyakönyve (címlap 2. j.), melyet 1719. év október hó 2-án Fejér Tamás plébános maga végzett Tornischay Ferenc kerkaszentmiklósi és Keresztényi György novai plébánosok se-

gédletével [18] Galanthai gróf Eszterházy Imre zágrábi püspök [19] felhatalmazása folytán.

Egyes kiválóbb halottakat a templomba szoktak temetni, így a pákaiban 4, a gutorföldeiben pedig 2 halott nyugszik. Ezekről majd alább megemlékezünk.[20]

6.~ Gutorföldei kápolna.

A gutorföldei nemes családok építtették az 1778-iki C. Vis. szerint 1716. körül szt. István első királyunk tiszteletére a mai szerény alakjában, de torony nélkül. A harang a

18. =C= A. 1719. die 2. octobris cum cruce benedictum est per me, Thomam Fejér parachum Pakensem penes pagum Csömödér de licentia excell. Ordinarii nostri eppi Zagrabiens. Emerici Eszterházy Comitis de Galantha praesentibus Adm. Rndis Franc. Tornischay par. ~~Novens. et Georg. Kerestényi~~ S. Nicol. supra Kerkas et Georg. Kerestényi par. Novens. e Dioec. Wesprimiens., altero Zagrab. – Die et annonut supra F (Fejér T. plébános kézjegye).

19. ~ Zágrábi püspökök 1778-ig:
1719. körül: Galanthai gr. Esterházy Imre;
1736 ": Georg. Bronyugsai.
1749 – 1751.: Br. Filobuschiczky Ferenc, Erdélyből áthelyezve, később Kalocsai érsek. (V. ö. 69. j.)
1751 – 1770.: Thaussy Ferenc, volt zágrábi magyar Kanonok, boszniai ~~[illegible]~~ püspök (+ 1770. XII.) – V. ö. 69, 68. j.
1770 – 1771.: Paxy Np. János zágrábi magyar Kanonok: post gubernium a die 14. apr. suae installationis vero die 20. Oct. eius anni hora 6a matutina Varasdini ex improviso eppatum suum cessit alteri Exc. D. Joan. Paxy eppus Z. Ungarus pro ? procces croatarum =H=

20. – Lásd a 12-13., 14 és 17-18. oldalakat.

templom előtt függött faállványon, egy pedig a faluban, egy almafán. – Az építtetők gondoskodtak a templom fentartásáról is [21].

Felszerelése a mai szerény felszereléshez hasonló lehetett. – Említésre méltó, hogy volt neki egy ezüstből készült kelyhe, de nem a mai volt az, mert hisz' ez a mai kor munkája [22].

A templom építésének idején élt Gutorföldön Nemes Mátay János [23] igazi katholikus férfiu, ki

21 – Ecclia haec industria et inpensis praenominatae nobilis Comunitatis ante annos circiter 60 ex solidis materialibus erecta, recens scandulis tecta, Sanctuarium eius sub fornice in corpore vero tabulata et incolorata capax personas circiter 130, est in statu comodo benedicta. Conservatio eius eidem Nobili communitati incumbit. – Habetur in ea altare 1 honori Divi Regis Stephani Conf. dicatum, sumptibus eiusd. comunitatis extructum, portatili authentico provisum. – Sacristia sub fornice murata; chorus sine organo ligneus, Cathedra sculturii operis commode depicta, scamnum pro utroque sexu divisum 1, stallis, crypta et turri caret, sed campanam habet ligneis sustentaculis innixam libr. 90 in hon. Divi Regis Stephani consecratam, item aliam in medio pagi in arbore pomi pendentem et in hon. S[ti] Stephani Regis consecratam libr. 95.

22. – Calices habet duos, unum ex argento ab intus deaurat., alium cupreum execrationi obnoxium.

23. – 1757. XI. 11. – Nobilis Seniculus Joannes Mátaÿ in Gutorfölde aetatis a. 82, vere vir Catholicus omnibus Sacramentis munitus, qui hoc memorabile reliquit, quod adhuc sanus et vegetus arcam suam sive tumbam colore nigro tinctam exfabricari curavit ac iam extrema agens suis oculis conspexerit – suamque domum aeternitatis esse sibi gratulabatur – ibid. comitantibus 7 sacerdotibus ac magna nobilitate tanquam vir magnanimus in Capella S[ti] Stephani Regis honorifice ritu Catholico sepultus est, super cuius funere panegÿrim funebrem sat longe dixi.

emlékét hagyta hátra azáltal, hogy halála előtt már megcsináltatta koporsóját, s utólsó betegségében azt szemlélte, s mint örökös lakásában, benne gyönyörködött; Meghalt 82 éves korában s mint kiválló, nagylelkü férfiut a gutorföldei kápolnába temették nagy pompával 7 pappal kisérve 1757-ben. A plébános (Borsos József) sírja felett gyászbeszédet is tartott.

Következő évben ápr. 28án meghalt a felesége is meghalt 42 éves korában: Nemes Zöldellÿ Ilona, volt a neve, kit szintén a gutorföldei kápolnába (a szószék alá) temettek el. [24] a férje mellé.

7. – Yskola.

A plébánia alapítása idején volt-e Pákán iskola, nem tudjuk, de valószinü, mert a halottak anyakönyvében a kántor „magister” né-

24. = M = Nobilis Dna Helena Zöldellÿ speculum matronarum in Gutorfölde aetatis suae a. 42. – bis vidua; primum condam Pauli Pintér a S° Ladislao – postreme relicta Nobilis Dni Joannis Mátaÿ. – Posteros reliquit orphanos Josephum pridem militiae inscriptum; Theresiam nuptam et Franciscum Vbilis Capituli Zagrab. alumnum Philosophum. Haec Dna morbo Patechÿ intra octo dies supressa omnibus tamen Sacramentis necessariis munita ibid. penes suum conthoralem in capella S[ti] Stephani Regis sub Cathedra ritu catholico sepulta.

ven fordul elő. Az 1778. évben Pákán már két tanító van: „magister” és „praeceptor” néven említi őket a C. Visit. ~ De a plébánia községeiben nem volt iskola még 1778-ban sem.

Az 1778-ik évig csak egy tanítónak a nevét tudjuk: Egyed Ferencét, ki 18 éven át 1751-69. volt itt kántor, de fiatalon, 39 éves korában hunyt el 1769. ápr. 23án egy szerencsétlenség következtében, u. i. lovai megvadultak, ő leesett a szekérről és összetörte magát. – A pákai templomban, a Kórus alatt, a déli oldalra temették el.[25]

Az 1778. évi C. Visitatióban említett tanítók neve: edericsi származású 24 éves, magister Miálka András, ki 1777-ben került ide. – A praeceptora pedig a novai születésű 48 éves Gerencsér Miklós volt.[26] – V. ö. 72-73. o.

25 = M = Franciscus Egyed Magister Pakensis per annos 18, aetatis suae 39 ex lapsu et confractione aequorum et curru, sacramentis tamen necessariis munitus in ecclesia parochiali sub choro a meridie ritu Chatolico sepultus.

26. – L. C. Visit: 15. old.

8. ~ A harmadik plébános.

Borsos József Gábor lett a plébános Fejér Tamás halála után, ki a saját feljegyzése szerint 1735. junius 29én foglalja el a plébániát fiatalon: életének 27-ik, áldozópapságának negyedik évében[27]. – [V. ö. 73. jegyzettel]

Atyjának Ferenc volt a neve, anyja pedig Nemes Baksai Kýráll Ilona volt. Két nővérének a nevét említi. Egyiknek neve Éva, ki Tótfaluban született s Szécsiszigeten Lakos Istvánnak volt a neje. Ott is halt meg 1766. XII. 28án s a szécsiszigeti régi templomba temették.[28] – A másik nővére Judith volt, kinek

27. = B. a 12. j. folytatása = ego Josephus Gabriel Borsos Philosophus Zagrabiensis et Theologus Bononiensis, presbyter in annum 4um, aetatis vero 27. ex dispositione Altissimi /: facta via inter discipulos contentiose, quis eor videretur major, reprehendente tamen seño, qui major est, fiat minor :/ – inchoavi administrare parochiam SS. Apost. Petri et Pauli in oppido Pakka cis stagnum Cherta fundatam, ipso festo titulari eiusd. incidente in diem 29. Junii ex parochia Béc (~~[illegible]~~ letenyei) per montes et colles sic transiliendo. Faxit ergo señus Omnipotens, ut adimpleam voluntatem eius, qui misit me, haec est autem voluntas eius, qui misit me – Patris, ut omne quod dedit mihi non perdam.

28 = M = 1766. XII. 28. – Eva Borsos alias in Szécsÿszigeth aetatis suae a. 56. – Consors Steph. Lakos, sacramentis necessariis munita, germana soror mea ex Franc. cond. Borsos

Judith nevű unokája, Módon Ferenc Szécsiszigeti lakós leánya itt volt nála a plébánián s 1765. febr. 18án innét ment férjhez Nemes ifj. Mátaÿ Farkashoz Gutorfölđére[29.]

Borsos maga nagy készültségű pap: a zágrábi egyetem filozofusa, s a bolognai theologusa. ~ Ő a plébánia hű krónikása, amennyiben mindent feljegyez marginális jegyzeteibe, ami csak történik említésre méltó a plébániában. ~ S amellett buzgó lelkipásztor, ki beköszöntő soraiban a Mindenható áldását kéri működésére, hogy a mennyei Atya akaratához híven a reá bízott nyáj közül senkit el ne veszítsen!

Negyven éves plébánoskodása idején a templomot átépítteti s megnagyobbíttatja, s a plé-

et Helena Kÿrall progenita in Tötfalu, in Szigeth magno concursu populi in festo Ss. Innocentium in antiqua ecclia ritu Cath. sepulta.

29. = C = 1765. II. 18a copulatus est ex Gutorfölde Nobilis adolescens minor Wolfgangus Mátaÿ cum Judith virgine a domo parochiali alias filia cond. Francisci Módon in Szécsÿszigeth, cuius tamen Judith virginis avia similiter Judith ab eadem matre mecum progenita est utpote Nobili cond. Helena Kÿráll de Baksa. Praesentibus dominis perillustribus Michaële Tuboly et Domina Christina Farkas.

bánia-épületeket is tataroztatja.

Mint embert meleg szeretet jellemzi embertársai, rokonai, de különösen édes anyja iránt, ki nála tartózkodott s nála halt is meg 1748. máj. 18án. Emlékét megörökíti a halottak anyakönyvében[30.] s nagy pompával temetteti el a templomban a József oltár elé a fal mellé[31.] a halottak zsolozsmájának elmondása után.

Jó viszonyban, talán rokonságban volt Hemeczperger nevű alsólendvai nemesi családdal, Hemeczperger János egykori alsólendvai

30. = M = 1748. die 18. Maii obiit in Domo parochiali charissima Genitrix mea Nobilis matrona alias Helena Kÿráll de Baksa aetatis suae a. 86a relicta cond. Franc. Borsos, quae post annos viduitatis suae 21a post longam infirmitatem suam saepius ~~confessa~~ sacramentis necessariis munita ultimam diem plane sub occasu solis die sabbathi in praesentia mea beatissime clausit: et post triduum, sive 20. Maii die Lunae comitantibus omnibus circumvicinis parochis Dnis Mathia Pohán Lenthiens., Nicolao Györkös Sztgyörgyvölgyiensis, Francisco Mátaÿ Szt-györgyiens, Petro Pankasz Szigethiens., Francisco Kÿráll Kerkaszmiklósiens., Petro Madarász Szemennyecus., Michaël Zakariás Novens. – duobus Patribus Franciscanis a Sto Ladislao, ita magno Nobilitatis ac populi concursu et duobus coetibus ante aram Sti Josephi sub scamnis penes murum finito offō Deff. cum IX Lect. – ritu Catolico in conventu magistrorum utpote Gabrielis Csernovitz et Georgii Horváth solemniter tumulata est hora 10a matutina, quorum et meam animam benevole lector, in pia Suffragia ac anniversarias celebritates commendo.

31. ~ Szt. József oltára, mivel a hajó még 2 öllel rövidebb volt, vmivel hátrább lehetett, úgyszintén a B. Szűz oltára is.

plébános családjával, kinek két nővére ná-
la halt is meg s itt Pákán, a templomban
vannak eltemetve. Egyiknek neve Zsuzsánna,
Filóczy János lendvai provisor (jószágkormány-
zó) özvegye; 1754. dec. 22én halt meg s a kórus
alatt a déli oldalon az egyik sarokban
(in uno angulo) nyugszik.[32] – A másik Teréz,
Arthner János lentii kereskedő özvegye,
ki 8 éves betegeskedése alatt összes vagyonát
szétosztotta jámbor célokra, hozzájött s
1756. nov. 10én itt halt meg s a Mária-
oltár elé temették el[33].

32 = M = 1754. XII. 22. – obiit Nobilis Matrona Susanna Hemeczperger hic in domo parochiali aetatis suae a. 52o – alias relicta vidua D. cond. Ioannis Filóczÿ in Lenthÿ Provisoris Lendvaensis. – Haec Dna in viduitate sua vixit annos 22 prosequit ad aeternitatem suum fratrem Germanum Hemeczperger Franciscum cond. parochum Alsólendvae, in vivis reliquit...... Omnibus Sacramentis munita placide expiravit hora 11a diei, in Ecclia Paroch. sub choro a meridie in uno angulo ritu catolico honestissime sepulta.

33 = M = Obiit in Dno Nobilis Matrona Theresia Hemeczperger hic Pákae in Domo parochiali alias in Lenthÿ consors condam D. Frumentarii Ioannis Arthner. Aetatis suae a. 59. viduitatis vero 34. – infirmitatis 8a, originem traduxit Gÿnsio cum germana sorore Susanna, cuius calculum invenies in a. 1754. die 22. Dec. inscriptum. – Haec misera suprafata Dna cum iam ob annis ferme 8 totaliter contracta jaceret, divenditis omnibus suis rebus, ac variis aedibus Sacris pro sua anima divisis semet haec ad me infrascriptum recepit nacta in pace, quasi columba in caverna maceriae uberius Deum tamquam pro suis delictis propitium exorandi, cumque iam advertisset dis-

A halottak akönyvében kegyelettel emlékezik
meg egyházi s világi jóismerősei s elöljáróí-
nak elhunytáról is.

Megbecsüli embereit. – Kántorát, Egyed
Ferencet, kinek szerencsétlen haláláról meg-
emlékeztünk (14. o.), a templomba helyezteti
öröknyugalomra 1769. ápr. 23án.

Megbecsüli cselédjeit is. – Akárhányszor
előfordul a halottak akönyvében, hogy
egyik-másik hűséges cselédjét gyászpom-
pával (több pap, ünnepélyes requiem stb.)
temetteti el[34].

Erős az igazságérzete, mely megnyilat-
kozik akkor is, mikor elhunyt híveit anya-
könyvezi. Akárhányszor megemliti jó-rossz
tulajdonságaikat. – Erre vonatkozólag
láttuk már feljegyzéseit, mikor Mátay János
és nejének temetéséről szóllottunk a Gutor-
földei kápolna építésével kapcsolatban
(1757-8. években – a 12. s 13. old.). – Itt a plébá-

34. – Így 1755. szept. 14én elhunyt Schmittin Anna Mária nevű győri származású cselédje, kit 6 pap temet. – 1763. febr. 14én hű cselédjét: Tóth Mihályt ünnepélyes gyászmiséjével temeti el stb.

solutionem sui corporis imminere accitis suae conscientiae Moderatoribus, necessariis omnibus Sacramentis munita praesente me et D. capellano meo sub prima aurora hora 5a mat. placide ~~quievit~~ obdormivit in Dno, quasi somno levi suppressa. Hic in Ecclia paroch. ante aram BMV comitantibus ..... honorifice sepultus est. O, Deus, da ei requiem aeternam. Amen.

nia történetének szempontjából két eset érdekelhet bennünket. Az 1752. évi halottas akönyvében írja, hogy okt. 18án Csömödérben elhunyt Pető Ádám, ki az előző év bucsunapján megsértette (megszurta?) Nagy Pál novai plébánost s ezért kiközösítették, de halálos ágyán bünbánatot tartott s épen azért az egyház szertartásai szerint temették el[35]. 1768. ápr. 12én pedig azt írja, hogy Csertalakoson elhunyt Sándor Judith, kit Kollenz György káplán, későbbi szemenyei plébános (V. ö. 6. j.) térített meg[36].

Alakja a 200 éves homályból úgy tünik elő mint a lelkipásztorok mintaképe, aki tudásával, jellemével s munkakedvével kivívta magának jóbarátai s paptársai nagyrabecsülését és hiveinek szeretetét. – Mégis akadt rossz embere, még pedig elvetemült harangozójának, Beck (Beh) Imrének személyében, ki 1755.-ben éjnek idején, mikor a házinép már nyugovóra tért, betört a lakásába s fojtogatni kezdte s a haját tépte, de az Úr Isten kiszabadította őt kezei közül[37].

Mikor halt meg, pontosan nem tudjuk. A ker. akönyve szerint 1758. okt. 16án a lóról leesett, melynek következményeit (cicatrices = sebhely) mindig érezte[38], de egészségére mindamellett nem volt veszedelmes. – Feljegyzései szerint később is betegeskedik.*) – Halálát 1775. évre tehetjük, mert ~~az 1778. 6. Vis. szerint utódja: Bubics István plébános, már akkor 3 éven át~~[39] ~~volt itt~~ s az 1775. év elején az akönyvekben már más ~~az ő~~ írását látjuk. Földi maradványait óhajtása[40] szerint, amint azt mondják, az általa épített kriptába

35. = M = 1752. okt. 8. – obiit Adamus Pető in Csömödér aetatis suae a. 35. – Catolicus, coniugatus, quamvis propter laesionem Dni parochi Novensis Pauli Nagy ipso festo titulari Ss. Petri et Pauli ab a 1751. contumax excommunicatus perseveraverit in articulo tamen mortis reconciliatus ideoque hic penes eccl. Paroch. ritu Catolico sepultus.
36. = M = 1768. IV. 12. def^{a} Juditha Sándor ex Csertalakos aetatis suae a. 60. assecla Lutheri per me Georg. Kollenz conversa cooperatorem loci.

37. = B = Hoc anno nocte omnium fidelium defuctor – dum tota mea familia in quiete esset clam domum Parochialem agrediens maledictus campanatot meus alias Emericus Bech (a C-ben Beh-nek van írva) passim capillos meos evellendo tam in gutture suffocando mortem meam attentavit, sed evasi manus eius in fortitudine Domini.
38 = Anno isto die 16. Oct. cum equo infeliciter cecidi, cuius etiam casus cicatrices ad tumulum deportare debebo. = B =
39. – Parochus est Stephanus Bubics….. In hac parochia servit annis tribus.
40. = B = a. isto (1766.) novum posui Sanctuarium, ~~cum~~ novam subtus criptam….. in eadem cripta pro meis exuviis facta est mantiuncula aliquando claudenda …. etc. (Lásd a 62. jegyzetet!).
*) = B, 1758 = Ego autem festa natalitia (25. XII.) celebravi in lecto.

helyezték örök nyugodalomra*) honnét kopo-
nyája később – szavahihető tanuk állítása
szerint a sekrestyébe került és ma is ott van.

Általános jellemzése után térjünk át mű-
ködésének jellemzésére. ~ Lássuk első sorban
tevékenységét a templom átalakítása kö-
rül, aztán a plébánia épületeinek kijavi-
tását s egyéb ténykedéseit, végül történeti
feljegyzéseit, melyek a plébánia ~~községei-
nek~~ történetére vetnek egy kis fényt.

9.~ A templom átalakítása.

a.,~ A torony: (1736-42):

Az 1722. évben felszentelt templomnak min-
den valószinűség szerint tornya nem volt. S
épen azért Borsos plébános, alighogy ide
került, megkezdi az agitációt, hogy a
templomnak épitsenek tornyot s fáradozása
sikerrel is jár, amennyiben 1736-ban Far-
kas Gáborné, Bobó Judith kányavári úr-
nőtől a toronyépitéshez szükséges téglát (la-
teres) megkapja, csak ide kell szállitani [41].

41 = B = Anno isto cum Dñis terrestribus praesidiis Ká-

*) V. ö. 61. oldalon az 5. sz. jegyzet második felével!

Két év mulva, 1740-ben Rezibe megy, hol a
felépitéshez szükséges 200 pozsonyi mérő me-
szet szerzi be [42]. ~ S 1741. jul. 20án meg is kezdik
az épitést, október végére elkészülnek a
kőmives-munkával, ugyannyira hogy az
épités idejét jelző 1741. feliratú táblát is el-
helyezik a torony déli falába, mely ott
ma is látható [43].

A következő évben a famunkával is el-
készülnek, bezsindelyezik s vörös szinre festett
~~Kete~~ keresztet helyeznek a csúcsába [44]. ~
Ez a kereszt aránylag rövid ideig diszíti
a tornyot, mert 1766-ban egy vihar ledön-
ti, ámde újra visszahelyezik a helyére [45].

Készen volt tehát a torony, mely keresztjé-
vel az égfelé mutat, figyelmeztetve a híveket
arra, hogy oda csak a szt. kereszt útján ba-

nyavár, signanter Dña perillustri Farkas Gabori-
ana Judith Bobó de neoerigendo turri coram uberrime
tractavi – a qua Deo ita suadente necessarios et sufficien-
tes lateres impetravi ex suprafato praesidio huc, tantum
convehendos.

42 = B = Anno isto pro neo-aedificando turri in Rezy cub. po-
sonienses 200 coëmi.

43 = B = anno hoc turris a primo lapide opera Murariorum die
20 Julii cœpta ultima October eius anni feliciter consummata est.

44 = B = anno hoc turris post laborem murariorum etiam
industria fabrorum lignariorum cum nova cruce rubro
colore, scandulis (zsindely) honeste tecta et decorata est.

30. = B = Cecidit per tempestatem ex turri crux cum suo globo.

haadva juthatnak el, azért sokszor tekintse-
nek a szt. keresztre, hogy belőle erőt merítse-
nek a küzdelemre.

b.) ~ <u>A harangok (1753. s 1760):</u>

Az új toronyba felrakták a régi harango-
kat, a halottakat onnét siratják, az élőket
Istenhez hívják s a veszedelmes felhőket el-
távolítják; de nem sokára ezeket is újak
váltják fel, u. i. 1753-~~ban~~ novemberében Borsos plébános
a lendvai őszi (~~szep~~temberi) bérmálás után
Grácba utazik s ott Feitl Márton harang-
öntőtől 352 forintért két harangot t. i. a
nagy és kis harangot veszi.[46]/ E harangok
közül az egyik még most is megvan, most
a toronyban levő 4 harang közül nagyság-
ra mindjárt az öregharang után követ-
kezik [47]/. ~ Ennek (t. i. az akkori nagyharang-
nak) a költségeihez nagyban hozzájá-
<u>rult Mercigán</u> Miklós dömeföldei la-

46 = B = Anno hoc Illmus D. Franciscus Thauszy eppus Zagrabien-
sis (1751-70.) Lendvae in Mense Septembri per dies 8 confir-
mavit. His finitis ego in mense novembri Graecium iter
institui, ubi duas Campanas emi pro mea ecclia, maximam
scilicet et minimam praetio flor. 352.

47. – E harang felírása: Martinus Feitl hat mich
gegossen. Graeci 1753. –

kós, kit a halottak anyakönyvében a templom bő-
kezű pátrónusának nevez [48]/.

Az 1760. évben még egy harangot vesz, t. i. a
lélekharangot, amely szintén megvan most
is [49]/. – E harangot 1916. őszén elvitték ágyunak. Súlya 36 kg.

c.) ~ <u>Apróbb felszerelések (1742-61):</u>

α.) ~ Az 1744. évben a b. szűz Máriának körme-
neteken hordozni szokott szobrát javíttatják
ki [50]/. ~ E szobor maradványai ma is láthatók
az oratoriumban.

β.) ~ 1748-ban Kuhulyevich Farkas (+1751)
zágrábi kanonok, Bexin-i főesperes segítségé-
vel két kelyhet s baldachinumot vásárol.[51]/.
A kelyhek egyike (most a legkisebb) ma is hasz-
nálatban van. Talapzatán e felírás:

<u>IGBPP 1748.</u> [52]/.

48. = M = 1758. IV. 24. defus est: „Nicolaus Mercrigán ~~ex~~ Dö-
meföldo aetatis suae a. 72. – Coniugatus in longa sua infir-
mitate saepius confessus ac huius ecclae tam in erectione
arae BMV, quam in procuratione campanae maximae, coeteris-
que accessionibus munificentissimus patronus, ideo ritu Cat.
honestissime sepultus."

49. = M = Hoc anno procuravi campanam parvam, ut pote
pro agonizantibus seu demortuis pulsandam.

50 = B = Anno isto surrexit statua BMV ad processiones deportari
solita cum suo throno nitide deaurato coeterisque accessoriis.

51 = B. = A. isto duo calices et baldachinum procurantur medio
Rssmi A. D. Wolfgangi Kuhulyevich.

52. – Iosephus Gabriel Borsos Parochus Pakensis 1748. –

γ.) ~ Az 1749. évben a templom-teret és temetőt faragott tölgyfaoszlopos kerítéssel veszik körül[53]. A következő évben a kerítést teljesen befejezik[54].

δ.) ~ Itt említjük meg, mint legalkalmasabb helyen, a lászlóházai Np. sz. János kápolna felállítását, mely a mostani sekrestye építésével egy időben, 1768-ban történt. ~ Kápolna alakú kis épület (Dominale aedicula) ~~cserép~~pel farzsindely (imbrex) fedve, benne: Jézus, Mária, József, Np. János és szt. Antal képei (icones)[55]. ~ E kápolnácska 1911-ben újra épült és felszenteltetett.

14 old. d.) ~ <u>A nagy renoválás (1761-73.):</u>

A templom nagy átjavítását és megnagyobbításához 1763-ban fognak hozzá, de már két évvel előbb, 1761-ben a javításhoz szükséges téglát (lateres) és ~~cserép~~zsindelyt fazsindelyt (imbrex) kezdik beszerezni, melyek egy részét Kányavárból szállítják[56], a következő évben a szükséges anyag (mész, tégla, gerenda stb.) mind együtt van[57] s 1763-ban a templom hajóját a régi szentély egy részével együtt új tető alá veszik, illetőleg ~~cseréppel~~ farzsindellyel fedik[58].

Nagyon rossz lehetett a tetőzet, hogy mindjárt ezen kezdették, mert hiszen már kezdetben az volt a terv (v.ö.: 57, 58. j.), hogy az egész templomot magasabbra emelik, bolthajtás alá veszik s a szentély felé meghosszabbítják, hogy több nép férjen beléje, mert a templom a régi nagyságában már kicsinek bizonyult.

Úgy látszik új sekrestyét, kriptát s oratoriumot az építés, illetőleg javítás kezdetén még nem terveztek.

53 = B = Anno isto convectis unolique roboribus ac longo labore politis (Kigyalulva), ita columnis erectis tandem ecclia cingitur et clausulis observatur.

54 = B = Anno hoc coemeterium ecclae prius firmiter cincta etiam scondulis tectum est.

55 = C = His (scil. sub Nota 64. dictis) accessit ad viam regiam secus pontem majorem cis molendinum Dominale aedicula murata sed imbricibus tecta pro sacris iconibus: Jesu, Maria, Joseph, S. Joanne Nep., Sc Antonio.

56 = M = Anno isto sufficientes tegulas cum imbricibus curavi fieri, aliquid etiam ex Kányavár convehi, robora pro tecto dedolari, p~~a~~liri pro reformatione parochialis eccliae.

57 = B = anno isto pro renovatione, elevatione cum fornicis insolidatione ac imbricibus teglanda Parochiali Ecclia meā iam convecta sunt robora, calx, lateres, feramenta etc.

58 = B = Hoc eodem a. parochialis Ecclia rimis hians redintegrari ~~coepta~~ et clavari coepta imbricibus ad sanctuarium usque vetus honeste tecta est, reliquod corpus incluso Sanctuario dicto (Dioru totum perfectum fuerit:) auspice Deo prolongabitur ad aliquod orgias (öl), ut populo copiose, quod festis diebus ad divina concurrenti commodum intra muros consistendi spatium praebeatur.

A következő 1764. évben az építés jól előre halad. Kányavár és Dömefölde között téglavetőt készítenek[59]. E kemence készítményeiből a templom hajóját két öllel magasabbra emelik még ebben az évben, az egész templomot bolthajtás alá veszik s két új, világos ablakot vágnak rá (a kórus és a hajó hátulsó ablaka) s kívül-belül kitisztogatják, letimítják[60]. ~ Innét készül a cserép és tégla az új szentély- és kripta felépítéséhez is (F. ö. 59, 60. 61.).

Az 1765. évben a zágrábi káptalan bőkezű hozzájárulásával a templomot két öllel meghosszabbítják s megkezdik az új szentély és kripta építését[61]. ~ A következő évben ezeket is megkészí-

59. = H = A. isto Deo favente curavi fornacem latreuticam inter Dömefölde et Kányavár, decoctis ~~inde~~ proinde lateribus simul et petrosis elevatta (magasabbra emeltetett) est antiqua Ecclia. - Deinde posita est in toto corpore fornix cum novis fenestris simul et imbricibus honeste tecta est, deinde pro prolongatione corporis solidi ad duas orgias, simul pro novo Sanctuario toto quanto, ac subtus etiam crypta forte fundamentum positus est.

60 = B = Accessit pro emolumento ecclia fornix latreutica inter Kányavár et Dömefölde. Iam ibi decoctis tegulis ecclia haec Parochialis fornice munitur, dealbatur, forinsecus et intrinsecus novis duabus fenestris decoratur ad duas orgias in altum elevatur ac turri proportionatur. – Ez a toronyhoz való hozzáragasztás, hozzáidomítás meglátszik a torony mai alsó részén. – Bizony jó lett volna, ha a tornyot is, mely a régi nagysághoz volt szabva, átalakították, hozzáidomították volna az új nagy templomhoz!

61 = B = A. isto prolongatur antiqua ecclia ad duas orgias; ponitur etiam fundamentum pro nova cripta et novo Sanc-

tik, sőt a régi sekrestye fölé oratóriumot is építenek s az egész épületre új ablakokat tesznek, a mult évben elkészült két ablakhoz hasonlókat és a kriptában helyet készítenek Borsos plébános számára (F. ö. 21. o. 40. j.)[62]. –

Ez évben dobja le a vihar a torony keresztjét, melyről már megemlékeztünk (23. o.).

Kijavították, megnagyobbították tehát a régi, kicsi templomot, még új sekrestyét akarnak hozzá építeni a déli oldalra. 1767. június 1-én reggel 9 órakor le is rakják alapjait[63], 1768-ban elkészül teljesen, a ruhásszekrényeket is bele állítják, a tetőzetén ott ragyog az aranyozott kereszt[64].

tuario necessario. Decoquuntur lateres simul et imbrices pro futuro tecto. ~ Huic labore munificentissime succurrit Venerabile Capitulum Zagrabiense.

62 = B = A. isto novum posui Sanctuarium cum fornice, novam subtus kriptam cum novo imbricibus tecto. Annectitur his parvum in antiqua Sacristia oratorium. Clauditur insuper tota ecclia novissimis fenestris. Nova in cripta porta ex lapide polita cum inscriptione certa, in eadem cripta pro meis exuviis facta est mansiuncula aliquando claudenda cum annotationibus obitus anni, mensis, diei.

63 = B = A. Dni 1767. die 1a Junii hora 9a matutina inchoatum est fundamentum Novae Sacristiae cum impositione primorum lapidum.

64 = C = A. isto sacristiam novam a meridie ex integro fieri cum sua porta, seramentis, fenestra, cratibus, tecto in superficie honesta cruce decurata. – (Ez idézet folytatását lásd az 55. j. alatt!).

csak még az alját kell vmivel befödni. Ez is megtörténik 1769-ben, amikor varasdi faragott kövekkel rakják ki az egész sekrestyét[65]. Közben a régi sekrestyét szentsírrá alakítják át, s az új sekrestyében Borsos plébános a saját költségén Xav. szt. Ferenc tiszteletére oltárt állíttat fel[66], melynek oltár képe ma is látható a sekrestye nyugati falán, Xav. sz. Ferencet ábrázolja, amint pogányokat keresztel. - ~~Az évben~~ A sekrestyével egyidőben épül a lászlóházai Np. sz. János kápolna is, melyről már megemlékeztünk (26. o.).

Az 1769-évben már mindennel elkészültek, a templom, melynek költségeihez az 1778-iki C. Vis. szerint Eszterházy Miklós hg. és Erdődi Lajos gróf bőkezűen hozzájárultak - teljesen átalakult, megújult[67], csak a felszentelése késik. - Ennek oka minden valószínűség szerint az volt, hogy 1770. jan. 11-én meghalt[68] Thaussy Ferenc zágrábi püspök, ki 1751-ben[69] került az egyházmegye élére. Utódját pedig Paxy Ker. Jánost, volt syrmiai püspököt 1771. okt. 20-án a horvátok magyar hazafias érzelmei miatt láb alól eltették[70].

De ezt az időt is felhasználják a templom csinosítására (1769-73). - A főoltárt Eszterházy Miklós hg. és a hívek újjáépítik, a szentélyt, sekrestyét s a szt.sírrá átalakított régi sekrestyét kifestik, melyek szt. képei a felfrissítés után maig is láthatók (V. ö. Can. Vis. 1778.). 1771-ben szerzik be a máig is használatban levő keresztkutat Varasdról s a sekrestye déli sarkába állítják*)

65 = M = A. modo elapso 1768. Deo favente finivi ..... novam Sacristiam, durante vero 1769. lapidibus politis Warasdino transvectis honeste stravi.

66 = C. Visit. 1778. = Altaria habentur in ea (sc. Ecclia) quatuor... Quartum in Sacristia per pie defunctum Dnum parochum Jos. Borsos in h. S[ti] Francisci Xav. erectum et authentico portatili provisum.

67 - Az 1778-iki C. Vis. szerint a templom ~~teljes~~ renoválása 1741-től 1776-ig tartott. A torony építésétől számítja tehát s így látszik a teljes munkálatokkal csak a felszentelés után 3 évre, 1776-ban készültek el, mikor már Bubics István, ki alatt a C. Vis. történt = tehát az évszámban megbízhatunk - volt a plébános.

68 = B = Excellmus Franciscus Thaussy Eppus Zagrab. die 11a Januarii, - cui successit eppus Syrmiensis Illmus Joannes Bapt. Paxy - olim canonicus ungarus.

69 = B = Praesens album etiam nigro hoc anno (sc. 1751.) finem imponit, quo sc. Eppus Zagrabiens Franciscus e Liberis Baronibus Filobusiczky sub ipso coetu diaetae Posoniis denominatus Archieppus Kolocsensis - cui successit Franc. Thaussy aliquando de gremio Ibilis Capituli Zagrab., deinde eppus Bosnensis nunc translatus Zagrabiam, qua sub resolutione 18. Nov. - cui anni moritur etiam Rmus Wolfgangus Kukulyevics Zicovius Protis Adiaconatus Bexin, canonicus Zagrabiens, cui demum successit Illmus Baro Adamus Patatics, vivit et regnet! -

70 = M = A. isto ~~moritur~~ post gubernium a die 14. apr. suae installationis vero die 20 Octobris eius anni hora 6a matutina Varasdini ex improviso eppatum suum cessit alteri Excell. D. Joannes Paxy eppus Zagrab. ungarus per proces croatarum.

*) Hoc anno subseqente (1771) ex durissima petra Varasdini polita fabricatum in Sacristia a meridie cum omnibus suis accessoriis posui Baptisterium singulare. -

Végre 1773. aug. 29-én, Őrangyalok vasárnapján Biró Pál Vaska-i alesperes, csurgói plébános Szakály István szécsiszigeti és Peszleg Ádám helybeli káplánok segédlete mellett Biró Péter szentgyörgyvölgyi és Füzÿ ~~István~~ Mihály novai plébánosok jelenlétében a templomot Sz. Péter és Pál apostolok tiszteletére újra felszentelte. – A felszentelési szt. beszédet Alsólendvai Koczfán Miklós csesztregi káplán, ki csesztregi dispoziciója előtt hosszabb időn át volt itt káplán[71] – tartotta[72].

Borsos plébános tehát megérte azt a nagy örömöt, hogy fáradozása folytán az egész templom megújult. ~ Negyven éves plébánoskodásá~~ban~~ a templomáról való gondoskodás, annak felszerelése, kicsinosítása – jellemzik legjobban. Életére ~~legjobban~~ ráillik a zsoltáros szava: „Házad iránt való buzgóság emészt fel engem, Uram!" – Éle-

71 = M = Rmus Archidiaconus Bexin Antonius Zlatovich Canonicam Visitationem peregit (a. 1771.)..... Capellanum meum Nicol. Koczfán de Alendva ad Csesztreg disponit et Adamum Peszleg de Hernyék ex Lenti ad me disponit.

72. = B = a. 1773. die 29. aug. Dominica Ss. Angelorum Custodum incidente Ara Major depicta cum toto Sanctuario, Sacristia, Sepulchro Christi ac imaginibus circa coemeterium solemniter benedicta est per A R D Paulum Biró Vicearchidiaconum Vaska, parochum Csurgóens. Praesentibus A R D Petro Biró par. Szentgyörgyvölgyens. et A R D Michaël Füzÿ par. Novens. – oratore Nicolao Koczfán capell. Csesztreg. – adstantes A. D. Stephanus Szakály capell. Szécsiszigethens. – R D. Adam. Peszleg domesticus.

tének fő törekvése teljesült s mintha Simeon énekében, melyet a Breviáriumban bizonnyára naponként imádkozott, öregedő lelkének Isten után kívánkozó vágyát teljesítette volna az Úr, mert alighogy az új templomot felszentelik, két évre rá magához szólítja az ~~Ur~~ őt, hogy fáradozásainak örök jutalmát megadja. ~ Nekünk, utódainak itt hagyta követésre méltó példáját[73].

c.) ~ A pákai új temető (1774.):

A plébánia temetői (V. ö. 10.) között legrégibb lehetett a pákai, mert templom körül terült el. Ide hozták a filiális községek legnagyobb ré-

73 – Mint később kezünkhöz jutott adatot itt említjük meg Völfer K. letenyei káplán úr tudósítása alapján, hogy a 27. jegyzetben említett Béc plébánia Letenyétől fél kmnyire eső ma is ~~fe~~ meglévő Bécz községben volt s Borsos, ki 1731. aug. 15én mutatta be első szentmiséjét, 1734-ben e plébániát kezelte s innét jött Pákára. U. i. a letenyei plébánia anyakönyvébe (Liber Bapt., Copul. et Defunct. 1723-43.) az 1734-ik év kezdetén e megjegyzést írta be: Ego Joseph Gabr. Borsos almae dioeceseos Zagrab. Presbyter, postquam a. 1731. die 15a Augusti mensis ipso die Assumptionis Intemeratae Virg. Mariae primo Salutares Altissimo inchoassem offerre Victimas anno 1734. die 21. ~~~ suscepi, licet indignus ministerium Parochiae huius vulgo Bécz nuncupatae: ut Dominicum gregem mihi commissum ita salutari nutriam pabulo, ut adimpleam Voluntatem eius, qui misit me etc. ~~~ Mennyire örült volna, ha megérte volna azt az időt, mikor plébániáját a horvát püspökségtől elválasztják s az új magyar szombathelyihez csatolják, hisz olyannyira kifejezi magyaros érzelmeit, hogy paptársai, elöljárói megemlítésénél hozzáteszi azt is, hogy magyar volt (L. 68–70. j.).

széből a halottakat. Nem csoda tehát ha betelletett s új temetőről kellett gondoskodni. Ez új temetőt a falutól keletre, kint a mezőn készítették el, melyet 1774. év dec. 17-én Nagy József alesperes, dobranaki plébános Nagy István szécsiszigeti plébános és Peszleg Ádám helybeli káplán segédlkezésével szentelt fel [72]. ~ Első halott, kit beléje temettek, Czigán József 25 éves ortaházi ifju volt [73], 1775. jan. 7-én.

10. ~ A plébánia-ház és javadalom.

Borsos plébánosnak a plébánia-javadalom körül kifejtett tevékenysége jellemzésére mind össze 8 adat áll rendelkezésünkre 1737-54-ig terjedő időben, nem mintha talán azután teljesen megfeledkezett volna az anyagiakról, hanem inkább ~ mivel ezen

72 = M = Anno isto die 17. cur. Mensis (Decembris) translatum sive novum coemeterium extra pagum in campo ab oriente solemniter benedictum est per Adm. R. D. Joseph Nagy Vice Archidiac. Bexin, paroch. in Dobranak. Praesentibus A R D Steph. Nagy par. Szigethiens. et Adamo Peszleg capell. loci.

73 = M = 1775. I. 7. – Josephus Czigán in Ortaháza aetatis suae an. 25. Adolescens confessus in novo coemeterio primus ritu Cathol. sepultus.

időn túl már elkezdődött a templom javítása s ez volt fődolga, a javadalmi ügyeket, mint másodrangú dolgokat nem jegyezte fel számunkra. ~ Lássuk szerint az adatokat egyenkint időrendben:

a.) ~ Az 1737. évben a plébániának keleti oldalon levő bejáróját (portam introitus) javíttatja, illetőleg új bejárót csináltat hozzá. ~ E bejáró a mai irodahelyiség helyén lehetett, mert hisz az 1778-iki Can. Vis. (v.ö. 5. j.) szerint a plébánosnak két szobája volt csak [74]. ~ Az egész épület fából lehetett.

b.) ~ 1743-ban „culina aestivalis" (ez valószínüleg korláttal körülvett állás lehetett a szarvas-marhák számára) épül s a lóistállót a vele összefüggő kamarával átjavítja s új zsuppal (stramine) fedeti [75]. – Az egész épület fából volt.

c.) ~ A plébánia-lakot 1750-ben teljesen átjavíttatják. Új ablakok kerülnek rá s az egészet új zsuppal fedik [76].

74 = B = A. isto portam introitus ab oriente domus parchial. cum balybus et fulcimentis erexi et scandulis texi.

75 = B = A. isto culina aestivalis ad latus horti aedificatur ac stabulum equorum adiacente camera reformatur et totaliter stramine velatur.

76 = B = a. i. etiam residentia parochialis totaliter reformatur. Tripartitur, novis fenestris illustratur ac neo-stramine ex integro tegitur.

d.) ~ A szarvas-marhák istállója s a kerítés (sequestrationes) 1751. év augusztusában leég, de még ugyanazon évben megnagyobbítva az istállót mindent helyreállítanak Újvári Ferenc alsólendvai provisor segítségével.77/.

e.) ~ Ugyanezen 1751-ik évben a gutorföldiek és náprádfaiak Nagy Mihály gróf segítségével cselédházat építenek a plébánia számára 78/, melyet ezután a C. Vis. szerint fentartani is kötelesek (F. ö. 68.o.).

f.) ~ Az 1754-ik évben a kisszigeti határban levő egyik szántóföldet (mert kettő volt ott a C. Vis. szerint) kerítéssel veszik körül, mely kerítést a község lakói tartoznak majd fentartani 79/. ~ Nincs ki~~zárva~~ zárva, hogy e területen épült a mai iskola, mert a feljegyzés szerint e föld: in Kisszigeth in medietate volt. ~ A Can. Visitatiók azt mondják,

77. = B = A. hoc in mensa Aug. per incendium sequestrationes et stabula pro Cornutis animalibus a fronte, sive ab oriente domus parochialis consumpta sunt, quae tamen omnia eadem anno brachio Francisci Újvári provisoris Lendvaensis novum decorem acceperunt ac etiam aliquantulum protractata sunt.

78 = C = 1. hoc incipit fabricari per protervos Gutorfölde et Náprádfa domus pro familia brachio Comitatensi et 2. V. Comitis Spectabilis Michaëlis Nagy.

79 = C = 2. i. totaliter curari per stylos circumvallavi

hogy a községi réten volt a plébániának 1 7/8 holdnyi szántóföldje, már pedig az iskolát most is ~~a rét~~ járeszt rét veszi körül (F. ö. 70. o.).

g.) ~ 1752-ben gr. Szapárival nagy tárgyalást (processus = pör) folytat a Csokma melletti alapítványos (Ser 7. o.) szőlő és rét ügyében,80/ hogy milyen szempontból nem tudjuk, de valószínű, hogy e tárgyalás folyományakép kapott egy darab rétet, amelyet az utódjától valami Töttösi Mihály nevű szécsiszigeti árendás (bérlő) egyszerűen elvett azt állítván, hogy gr. Szapári Péter e rétet csak Borsosnak adta, hogy azt élte végéig használhassa. A canonica visitatiót 1778-ban végző bizottság kimondja, hogy ez ügyben Zalavármegyéhez kell fordulni, hol Szapári Péter gr. adományozó levele s az egész ügy iratai megvannak 81/. Hogy mi lett ez üggyel, biztosan nem tudjuk. ~ Töttösinek igaza lehetett,

terram arabilem in Kisszigeth in medietate, accolae loci illius exsolvunt labores ac in perpetuum conservant.

80 = B = Magnum processum habui cum Comitibus Szapáry in materia vineae et prati in praedio Csokma, ubi successor gratiam quaerat.

81 = C.V. 1778 = Haec vinea habuit etiam pratum octo circiter curruum, quod cum per modernum arendatorem Szécsiszigethiensem Dnum Michaëlem Töttösi via facti sit recuperatum, eo ex motivo quasi ab Illmo Dno Comite Petro Szapári usque dies dumtaxat vitae priori parocho Pakensi Josepho Borsos datum fuisset, idcirco processus, qui circa hanc vineam defluxit, et in Archivo I. Cottus Szaladiensis existit, consulendus erit, num hocce pratum

ha Borsos szavait: „ubi gratiam successor quaerat" úgy kell értenünk: „az utód is kérje a kegyet!", ~~de~~ és viszont az 1811. C. Vis. azt mondja, hogy a plébánia birtoka se meg nem csorbult, se pedig nem gyarapodott [82].

h.) ~ Eszterházy Miklós a murántúli plébánosok kérelmére 1766-ban nekik ezután lenből és borból is ad proventust [83].

Borsos idejében, az 1771-ik évben volt egy Canonica Visitatio is, melyet Zlatorich Antal Berin kerületi főesperes tartott. ~ ~~Az~~ Ennek azonban a hivatalos iratai elvesztek, az egésznek a lefolyásáról csak annyit tudunk, hogy Borsos az esperes eljárásával nem igen volt megelégedve, azt mondja u.i. erre vonatkozó feljegyzésében,

etiam ad successores parochos Praekenses spectet et si cognitum fuerit, illud ad successores etiam spectare, iure revindicandum erit.

82.— Fundi ab hac parochia nulli sunt abalienati, et nec de novo acquisiti.

83. = B = Post humillimam a communitate parochorum transmuranorum instantiam ad celsissimum S.R.I. principem porrectam: sua celsiss. acto resolvit benignissime a modo in futurum sedecimam parochis non tantum ex tritico, siligine, hordeo, avena, sicut practicatum fuit. verum etiam novissime: ex panico, fagopyro et vino. Utinam haec benigna resolutio perenniter cum fructu duratura! Cels. Princ. Nicol. Eszterházy.

hogy az „semmit sem ad, inkább követel" s még hozzáteszi, hogy Kocsfán Miklós káplánt Csesztregre helyezi, helyébe pedig hernyéki Peszleghi Ádámot rendeli Lentiből [84].

II.~ Történeti feljegyzések.

Lássuk végül Borsos történeti feljegyzéseit. Ez adatok igen vegyes tartalmuak. Megemlékezik az ő idejében dúló háborukról, országos eseményekről, időjárásról, betegségekről stb. ~ Vegyük sorba őket.

1.~ Az 1726. év jubileumi év volt, amelynek októberében részesültek a hívek a jubileum-bucsuban [85]. ~ Ez még Fejér Tamás feljegyzése.

2.~ Az 1737. évben kevés a termés [86].

3.~ Az 1738. évben VI. Károly háboruja [87], melyet szövetség felbontásával indított meg (valószinűleg a ~~spanyol lengyel örökösödési~~ török háboruról szól e feljegyzés, melynek 1739-ban

84 = M = Rmus Archidiaconus Antonius Zlatorich Canonicam Visitationem peregit, sed nihil dat, imo petit. Capellanum meum Nicol. Kocsfán de alsólendva ad Csesztregh disponit et Adamum Peszlegh de Hernyék ex Lenti ad me disponit. Modo simus sani. Deo gratias!

85 = B = Hoc mense (Oct.) et anno fuit annus sanctus.

86. = C = satis sterilis.

87. = B = Incipit a. 1738. cum Carolus VI. datus Romanor. imperator contra ius foederationis adversus .... bellum movisset ad mar-

a ~~belgrádi~~ belgrádi béke vetett véget. (:- l. 50. o.)

4.- Az 1741. évben kevés a bor [88]. -) a torony épül ez évben [22.o].

5.- Az 1743. év termékeny esztendő,[89], különösen sok a bor. ~ De kevés a pénz, az ember sincs sok itthon, mert Károly (VI. római) császár halála után kitört az osztrák örökösödési háboru (1740-48.), mely váltakozó szerencsével folyik[90]. - Ehhez járult a járvány (catharus), mely különösen az ~~öreg~~ idősebbeket szedi[91]. E háború alatt még az 1747. év emlékezetes[92] és nehéz év, mert a háború okozta nyomoruságot a sok eső

88 = C = Incipit a. 1741. - Satis sterilis ex defectu stimuli, quod vinum dicitur, ex testimonio, qui David vocatur, iuxta illud: Vinum laetificat cor hominis: panis autem corfimat.

89 = C = Incipit a. 1743. - Aliquantulum fertilior anterioribus.

90 = B = Finis huius anni potissimum in vino efecundior sed in pecunia valde sterilis propter populi absentia, sive militibus praetorianis, quia iam post mortem Caroli Imperatoris et Regis, Reginae autem Mariae Theresiae imperium infelix bellum in partibus Bavariae et confinibus eiusdem exortum dextre et sinistre sustinetur.

91 = B = Incipit a. 1743. - In cuius exordio iam universalis Cathari morbus infectum undique populum torquet et seniores potissimum ultimo supplicio necat,

92. = B = Incipit a. 1747. valde pluviatus et onosus

*) A 87. j. folytatása:

maximo sui periculo detrimentione, ac christianitatis naufragio, quia inimici hominis domestici eius incessimos ~~[illegible]~~ suscitavere scopulos. - Anno hoc Romae primam sedem tenet Clemens XII. - Gregor. Branyugs eppus Zagrab., per quem collegio Canonicorum venerabili recenter adscriptus est A. R. D. Joannes Jellusich vice-archidiac. Bexin et par. Lendvensis.

csak fokozza.

6.~ Az 1749. év tele meglehetős hideg[93], a tél elmultával pedig sok az árvíz[94].

7.- Az 1751. év jubileum-év.[95].

8.~ 1754-ben a járandóság rosszul folyik be[96].

9.~ 1755-ben fellázadnak az oláhok ~~[illegible]~~ Kaproncza környékén s velük a horvát-parasztok, de Mária Terézia az oláhokat Nkanizsán, a horvátokat Zágrábban lecsendesíti, a bűnösöket kivégezteti[97]. ~

Ez évben nagy marha-vész dul mindenfelé. Az év nagy hideggel végződik; a hideg az új év kezdetén is nagy[98].

10.~ Az 1757-ik év megint szerencsétlen, már 1756-ban kitört a hét éves háború II. frigyessel. Az év elején nagy a hó, fenyeget az éhinség.[99] ~ Ehhez járul a nagy árviz. Nagy az éhinség és a háború

93. = B. = Incipit annus 1749. - Valde calidus.

94. = C = Inc. a. 1749. - dum videlicet Neo-eppi Zagrab. Francisci e Lib. Baronibus Filobusiczky e Transilvania Translati Directorium primo lucem prodiisset - et exundatio aquarum magna fuisset.

95. = C = a. hoc Jubilaei ...... Cf. 78.

96. = C = Inc. a. 1754., sed vere in collecta sterilis.

97 = C = Hoc a. magnus tumultus Vallachorum circa Kaproncza pariformiter et rusticorum per totam Croatiam, quorum tamen protervia per Regiam Maiestatem Mariam Theresiam duplici comissione una Kanisam adversus Valachos alia Zagrabiam ad proterendos Rusticos transmissa, cito cum ultimo multorum supplicio contutata est.

98 = B = Magna hoc anno per universum orbem lues Cornuta

okozta zavar [99]. – 1758.-ban marhavész (Lues =B= cornutor. anim.)

11.– Az 1759. év~~ben~~ májusában a hívek jubileumi búcsúval egybekötött könyörgéseket tartanak az új pápa, XIII. Kelemen (1758-69.) szerencsés kormányzásáért [100].

12. – 1761-ben sok a gyümölcs és a bor, a háború javában tart [101]. ~ Rossz az ősz, sok az eső és az áradás, emiatt sok föld üresen maradt. ~ ~~A jég a szőlőket teszi tönkre (az ott följebb)~~; ~ A ~~sok~~ szőlőkb~~a~~en ~~teve~~-

---

rum animalium grassatur; – in calore etiam annus clauditur in calore etiam novus incipit et continuat.

99 = C = Incipit a. 1757. – in bello cum porusso valde periculosus et in nive valde fertilis, unde cominatur penuria. – – Hic a. fuit fatalis tum ob incenditam aquarum exundationem tum ob penuriam omnis generis frugum maxime autem tumultus et belli inter Fridericum III. Borussiae Regem circa Pragam ac utramque Sileriam et Mariam Theresiam Ungariae Regem.

100 = M = A. isto futuro mense ~~Aprili~~ Maio Jubilaeum Universale celebrabitur pro felici gubernio recens electi Papae Clementis XIII.

101. = B = Hic a. abundat vino non in tantum frumento verum grando campos et vineta plurium despoliavit. – Bellum etiam inter Regem Ung. Mariam Theres. et Regem Borussiae Fridericum III. um graviter continuat. – A. isto die 22. Dec. obiit Petrus Madarász Par. in Bozgyörgy; – Iterum die 31. Dec. obiit Georg. Golácz in Szepetnek. – A. isto .... Autumnus fatalis in pluviis ac exundationibus, unde agri plures manserunt vacui. – Episcopus Zagrabiensis Franciscus Thauszy eiusdem frater Sigismundus Archidiaconus in Bexin; – moritur 22. Decembris amantissimus frater Petrus Madarász Parochus Bozentgyörgyiensis.

ben a jég károkat okozott.

13.~ Az 1762-ik évben bő a gyümölcstermés, de a háború következtében kitör a pestis s egész Belgrádig szedi áldozatait [102].

14.~ Az 1763. évben nincs termés, főkép gyümölcs. A februári és márciusi hideg mindent tönkretett. Egy kevés szilva (prunus) van csak, gesztenye (castanea) bővebben, egyéb gyümölcsöt még látni sem lehet. A dió annyira elfagyott, hogy leveleit csak nyár közepén adja ki, szőlőfürtöt még kívánságból sem látni. ~ Prákovról azonban nem feledkezett meg a Mindenható, véletlenebb fekvésénél fogva u. i. a szőlő ~~u. i.~~ az előbbi évekhez hasonlóan bő termést hoz, a lakósok borból sokat vesznek be, van pénzük s hogy még több legyen, egyik-másik nem jár el igazságos módon. – Ami a gabona-neműeket illeti, északi vidékeken sovány, a déli részeken pedig több is lehetne [103]. ~ E nagy terméketlenség okát

---

102. = B = A. iste omnis generis frugibus turget, sed Pestillentia ad limites Belgradienses ac bello inter Mariam Teresiam Ung. Regin. et Fridericum Borussiae Regem in utraque Szilezia.

103. = B = Annus hic celebris est a penuria fructuum omnis generis praesertim arborum, adeo autem, ut exceptis pauculis prunis in centesimo forspago inventis, et castaneis paulo copiosioribus, pira, poma, aut cerasa nec videre quidem licuerit. Nuces vero ita gelu correptae sunt, ut frondes non nisi

a ~~fagy~~ fagyon és hidegen kívül még az ápr. 24-iki szt. Gergely pápa ünnepe körül megjelenő üstökösben is keresik (Cf. 103. j.).

15. ~ Az 1764-ik év arról nevezetes, hogy a június 15. körül összehívott országgyűlésen Mária Terézia a szt. István-lovagrendet alapította. ~ A rend első ünnepségét ez év szt. István király napján tartották meg Pozsonyban. A királyné magyar ruhában jelenik meg Józseffel, ki ekkor már római császár (király) volt. ~ Az ünnepi latin beszédet a nemesek nagy tömege előtt ragyogó ékesszólással br. Patacsich Ádám nagyváradi püspök tartotta, ki 1751-től a zágrábi

---

adulta jam aestate explicuerint. Vineae in partibus maxime Borealibus pluribus in locis ne unum quidem botrum palato sapiorum produxerunt; Pakae tamen vicinae ex divina benignitate et ~~situ~~ situ loci supra mediocritatem respectu superiorum annorum redundarunt: unde etiam factum, ut incolae charo vina vendentes, non modicam vim pecuniae corraserint, majorem corrasuri, si more egentium gulam suam quandoque defraudare nossent. Frumentum quod concernit, illud in civitatibus aquilonaribus vilescit, in australibus autem desideratur. Universalis huius sterilitatis causam communiter referimus in frigus, quod post benignos, et qui veri congruissent, calidos toto Februario et ineunte Martio effulgentes soles, circa festum Divi Gregorii Papae lucem solito intensius daesaeviit. Hoc anno eodem Parochialis Ecclia rimis .... cfer. 51. n. Bellum cum Borusso vario Marte, sed nullo, quod sciam, commodo gestum et septennis continuatum hoc eodem finem accepit. – Sub eppo Francisco Thaussy, Archidiac. Sigism. Thaussy Vicario Proli: George Recss, parocho Jos. G. Borsos. – Michaëll Némethij animarum cooperator Pakensis.

püspökség „Bexin"-i kerületének volt a főesperese[104]. = V. ö. 69. j. = {Ez évben (XII. 30.) Benkő János felesége, Tóth anna Pakán 4 gyermeket szült: Erzsébet, Péter, Pál és Ilonát.}

Ez az év gazdasági szempontból nem volt valami szerencsés, u. i. a szarvasmarhák között kiütött az eddig még sohasem tapasztalt és ismeretlen betegség, a száj és körömfájás, de csak kevés pusztult el benne. ~ Ennél sokkal nagyobb volt a kár a veteményekben és a rétekben a folytonos esőzések és árvizek miatt[105].

---

104. = B = A. hoc Augustissima Regina nostra, dum Generali omnium ordinum Regni comitia, quae in decimam quintam Calendas Julias eo fine, indixit, ut ad vectigal antiquum decies centena florenorum millia adderentur, Nobilitasque milites armis exercitatas suis sumptibus ad Regni tutelam continuo aleret, Posonii celebraret, novum Ordinem Equestrem Sub Patrocinio et Protectione Divi Regis et Apostoli nostri, Sti Stephani instituit, cuius etiam primam solemnitatem festo ipsius Sancti die recurrente in insigni Collegiata Ecclia Posoniensi Sacratissima sua Majestas Ungarico Modo vestita praesente filio suo Josepho Augusto Romanor. Rege magnificentissime celebravit. – Orationem latinam ad confertam Nobilium catervam exquisita cum eloquentia deferente Excellmo ac Rmo D. Adamo L. B. Patacsich Eppo Magno-Varadiensi ac quondam districtus huius Bexin Archidiacono.

105. = U. o. = Silentio praeterea hic minime involvendum est, cornuta animalia aestate ineunte et autumno etiam ingruente per totam ferme, qua late patet, Hungariam morbo quodam contagioso Majoribus nostris incognito correpta fuisse, ex quo tam ita quidem ut ne pedibus insistere, aut pabulum mandere quiverint, ex quo tamen non nisi paucissima interierunt; sed majus est, quod modo ipsis ingruit periculum ob foenum exundatione aquarum infectum, quae itidem a. hoc ex continuis pluviis supra modum ubique inebrescentes plurima agris ac pratis damna intulerunt.

23. Ad

16. ~ Az 1771. évben II. József ~~császár~~ római császár Mária Terézia képviseletében Rákosmezőn a 100.000 főből álló csapatok felett díszszemlét tart s azokat kizárólag csak Magyarországba helyezi el téli szállásra[106.]).

Ezzel végére értünk az ő feljegyzéseinek s élete történetének befejezésével lezárhatjuk a rákai plébániának a zágrábi püspöki főhatóság alatt eltelt 70 évnyi idejét is. ~ Igaz, hogy 1775-ig mentünk csak el, de a hátralévő két évről nincs adatunk s így semmit sem mondhatunk róluk.

E 70 év történetét ha pár szóval jellemezni akarjuk, azt mondhatjuk róla, hogy ez az ~~ela~~ kialakulás, a berendezkedés korszaka volt, mert hisz' ezzel telett el az egész időszak. ~ S hogy e munkában mennyit köszönhetünk Borsos plébánosnak, azt látjuk élete történetéből, hisz' ő építteti ujjá a templomot, mely ma is ebben az alakjában szolgál, amint azt Borsos kiépíttette. A lakást, gazdasági épületeket, amennyire a

106. = M[a] Sacratissima Maiestas Cesarea Josephus II. Romanorum Imperator Semper Augustiss nomine et in Persona Suae Genitricis Mariae Theres. Sacratiss. Reginae Ungariae in Campo Rákos suum Militem Praetorium in Millibus centum personaliter perlustrat, tandem pro hijbernio ad quarteria per solum Regnum Ungariae dislocat. – Rmus Archidiaconus .... etc. Cf. 84. notā.

körülmények engedték, rendbehozzā, ujjáépítteti. Az ő 40 évi plébánoskodásának ideje mindenkor kimagasló időszaka lesz a plébánia történetének s mindenkor csak elismeréssel s hálával gondolhatunk az ő tevékenységére.

E rész befejezése-képen nem lesz érdektelen, ha az anyakönyvekből adjuk a kereszteltek, elhunytak s házasultak évenkinti számát, hogy ebből megfigyelhessük a plébánia híveinek a lélek-számát. A halottakét csak 1752-től tudjuk közölni, mivel az előző évek feljegyzései már nincsenek meg (L. 3.o.).

F. sz.	Év	Kereszteltek	Házasodás	Jegyzet	F. sz.	Év	Kereszteltek	Házasodás	Jegyzet
1.	1705.	20	4	82 okt. 4-től	11.	1715.	34	11	~~82~~ 34, 82
2.	1706.	58	12		12.	1716.	56	4	3, 4, 11. pótl.
3.	1707.	63	13		13.	1717.	47	26	
4.	1708.	73	16		14.	1718.	94	26	
5.	1709.	52	18		15.	1719.	105	15	10. p.
6.	1710.	59.	13		16.	1720.	94	47	
7.	1711.	85	35		17.	1721.	147	33	
8.	1712.	79	22		18.	1722.	128	21	4, 8, 22. pótl.
9.	1713.	31	6		19.	1723.	125	25	
10.	1714.	34	4		20.	1724.	149	37	

F.sz.	Év	Kereszt.	Házas.	Jegyz.	F.sz.	Év	Kereszt.	Házas.	J.
21.	1725.	99	19	L.7.j.	35.	1739.	121	15	5.o.
22.	1726.	103	28	39.o.	36.	1740.	98	27	23.o.
23.	1727.	68	16		37.	1741.	123	22	23,40.oo.
24.	1728.	87	16		38.	1742.	121	15	23.o.
25.	1729.	111	26		39.	1743.	94	28	35,40.oo.
26.	1730.	94	24	7.o.	40.	1744.	142	36	24.o.
27.	1731.	104	18	33.o.	41.	1745.	143	42	
28.	1732.	138	19		42.	1746.	131	21	
29.	1733.	100	28		43.	1747.	145	45	
30.	1734.	140	23	34.o.	44.	1748.	140	32	9,17,25,40
31.	1735.	129	33	6,15.o.82	45.	1749.	174	28	26,41,oo.
32.	1736.	108	14	22.o.	46.	1750.	146	18	35.o.
33.	1737.	107	19	35,39.oo.	47.	1751.	129	54	14,20,31,36,41,44.oo.
34.	1738.	110	22	21,39.oo.					

II.—

F.sz.	Év	Születés	Halál.	Szaporodás	Lélekszám.	Házasság	Jegyzet
48.	1752.	156	hiányos	–	1454	30	20,37.oo.
49.	1753.	149	124	25	1479	34	24.o.
50.	1754.	160	48	112	1591	44	18,36,41.o.
51.	1755.	143	62	81	1672	40	34,21,41.
52.	1756.	164	86	78	1750	32	2,9,10,18,41.oo.

F.sz.	Év.	Születés	Halál	Szapor.	L.szám	Házas.	Jegyzet.
53.	1757.	163	88	+75	1828	40	13,41.oo.
54.	1758.	103	113	-10	1818	21	13,42.oo.
55.	1759.	129	159	-30	1788	50	21,42.oo.
56.	1760.	157	175	-18	1770	57	25.o. 88.o. 1.5
57.	1761.	201	97	+104	1874	39	1,5,21,42.oo.
58.	1762.	144	68	76	1950	42	43.o.
59.	1763.	204	107	97	2047	22	34.j., 26,27,43.oo.
60.	1764.	190	101	89	2136	28	28,44,45.oo.
61.	1765.	189	116	73	2209	60	16,28.oo.
62.	1766.	185	95	90	2299	35	15,23,28,29,38.oo.
63.	1767.	148	77	71	2370	50	29.o.
64.	1768.	198	86	112	2482	27	20,26,29.oo.
65.	1769.	230	84	146	2628	47	14,30,31.oo.
66.	1770.	237	111	126	2754	55	31.o.
67.	1771.	175	136	39	2880	30	31,32,38,46.oo.
68.	1772.	189	165	24	2919	57	
69.	1773.	186	129	57	2976	54	31.o.
70.	1774.	289	86	203	3179	58	10,33.oo. 90.
71.	1775.	215	83	132	3311	55	21,34,46.oo. 60,82
72.	1776.	209	105	104	3415	40	
73.	1777.	255	230	25	3440	32	14.o. 59.
74.	1778.	249	134	115	3491	62	13.o. 59,61. 93,94,96

E statisztikához csak az a megjegyezni valónk, hogy a „Lélekszám" adatai nem lehetnek az évek szerint hűek, mivel nem tudjuk a beköltözöttek számát. ~ De amint látjuk az eredeti bennlakók száma a születés folytán körülbelül minden 43-45. évben megkétszereződik. ~ A hétéves háború (1753-64) erősen érezteti hatását az 1758-60. éveken.

A jegyzet rovatában az oldalak számai utalnak a plébánia történetének az évi nevezetesebb eseményére.

Még meg kell említenünk ~ mint később megtalált adatot ~ az 1739. évi nagy járványos betegséget, mely a vidéken is pusztított. ~ E betegséget az 1738. évi török háború után téli szállásra kihelyezett katonák hozták magukkal és terjesztették, u.i. a kereszteltek könyve erre vonatkozólag a következőket jegyzi meg: ~ Incipit annus 1739., quo propter militiam hic inquarterizatam e bello turcico circa Belgrád (V.ö. 39. o.) gesto infauste ad nos transmigratam inibi infectam, contagio-

ne miseram et modo aegrotantem nos lues pestifera /: quam Deus averteret omnipotens :/ perterruit.

Ezek után lezárhatjuk a pákai plébánia történetének első szakaszát, melynek örömteljes és viszontagságos eseményei e szomorú időkben is arra intenek bennünket, hogy bizalommal emeljük fel esdő kérésünket Ahhoz, ki végtelen szeretetében ruházza a mezők virágait s táplálja az Ég madarait, mert Ő akkor is szeret bennünket, mikor büntet s akkor is javunkat akarja, mikor sanyargat bennünket. ~ Ő felkelti az ő napját a jókra s rosszakra egyaránt!

~ · ~

Páka, 1915. julius 27. –

Gombkötő József
káplán.

II.–

Szombathelyi főhatóság alatt.

(1777–1909.)

1.– Statisztikai adatok:

F. sz.	Év	Szülelés	Halálozás	Szaporulat	Lélekszám	Házasság	Jegyzet
73	1777	255	230	+ 25	3440	32	59. 14.00
74	1778	249	134	115	3491	62	84 59, 61, 13, 62 64, 76.
75	1779	239	241			72	75, 76, 77 00
76	1780	279	115			50	75, 77. 00
77	1781	272	183			57	62, 74, 76 00
78	1782	186	257	!		58	62, 74, 76 00
79	1783	234	193			75	61, 76 00
80	1784	217	274			60	64, 75 00
81	1785	241	193			33	62, 63, 64 00
82	1786	171	212			72	75, 77 00
83	1787	184	241			47	64, 75, 76, 77 00
84	1788	182	163			46	86.0

F. sz.	Év	Szülelés	Halálozás	Szaporulat	Lélekszám	Házasság	Jegyzet
85	1789	212	198			58	62, 64, 75 0
86	1790	239	115			48	63
87	1791	226	122			71	63
88	1792	214	147			56	59, 75 00
89	1793	221	128			49	
90	1794	238	117			74	60 63 00
91	1795	273	163			51	63, 75, 83 00
92	1796.	235	193			52	64, 75 00
93	1797.	214	255			71	64
94	1798.	222	211			57	64, 81, 82, 85, 90
95	1799.	181	336			47	90 61. 75, 85, 86, 89
96	1800.	250	132			50	64, 75, 86, 90 00
97	1801.	183	155			33	90 0
98	1802.	189	92			61	64 0
99	1803	222	204			51	
100	1804.	202	138			59	86 0
101	1805	198	157			53	87 0
102	1806	191	110			63	88, 90 00
103	1807	254	85			51	
104	1808	201	118			73	89, 90 00
105	1809	215	92			38	89, 90 00
106	1810	167	101			49	85, 90 00

F. sz.	Év	Születés	Halál	Kopulat	Lélekszám	Házas	Jegyzet
107	1811.	247	72			63	81,83,84,86,88,90,96
108	1812	201	126			73	85o
109	1813	203	72			60	86,90 oo
110	1814	232	54			42	98o
111	1815	182	70			19	85o
112	1816	165	252			32	82,85 oo
113	1817	161	219			57	
114	1818	223	159			68	
115	1819	223	192			45	89,90,100 oo
116	1820	264	83			50	86,99 oo
117	1821	167	96			11	
118	1822	163	71			62	88o
119	1823	216	163			36	97,98oo
120	1824	216	79			59	99o
121	1825	235	99			64	100o
122	1826	247	120			35	100o
123	1827	206	129			30	99o
124	1828	190	117			42	
125	1829	222	81			38	
126	1830	202	54		3833.	28	75,100 oo
127	1831×	201	189			44	98,100,119 oo
128	1832	186	199			75	98,103,104,119 oo

F. sz.	Év	Születés	Halál	Kopulat	Lélekszám	Házas	Jegyzet
129	1833	106	181			54	
130	1834	208	125			50	100,119o
131	1835	181	188			76	119o
132	1836	244	101			49	
133	1837	219	118			46	106o
134	1838	200	196			99	
135	1839	245	142			45	87o
136	1840	266	173			41	
137	1841	247	156			58	104,105,106 oo
138	1842	243	178			58	
139	1843	227	171			56	119o
140	1844	253	148			56	104,119 oo
141	1845	291	139			45	
142	1846	173				51	
143	1847	209				65	
144	1848	220				73	108,110,111,114o
145	1849	212				38	112,113 oo
146	1850	249				65	106o
147	1851	207				42	117o
148	1852	200				82	
149	1853	241				34	
150	1854	162				46	119 oo

F.sz.	Év	Születési	Halálozás	Szaporulat	Léleksz.	Házas.	Jegyzet
151.	1855.	177				55	
152.	1856	239				49	106 or
153.	1857	235				29	
154.	1858	222					
155.	1859	218					
156.	1860	179					
157.	1861	215					119 or
158	1862	217					119 or
159	1863	257					119 or
160	1864	265					119 or
161	1865	219					
162	1866	272					106, 118, 119 oo
163	1867	214					117 o
164	1868						119 or
165	1869						107 or
166	1870						
167	1871						
168	1872						107, 119 oo
169	1873						
170	1874						
171	1875						
172	1876						

F.sz.	Év	Születés	Halál.	Szapor.	L. sz.	Házas.	Jegyzet
173	1877						
174	1878						
175	1879						
176	1880						
177	1881						
178	1882						
179	1883						
180	1884						
181	1885						
182	1886						
183	1887						
184	1888						
185	1889						
186	1890						
187	1891						
188	1892						
189	1893						
190	1894						
191	1895						
192	1896						
193	1897						
194	1898						

F.sz.	Év	Születés	Halál	Szapor.	Lélekszám	Házass.	Jegyzet
195	1899						
196	1900						
197	1901						
198	1902						
199	1903				7252		
200	1904						
201	1905						
202.	1906						
203.	1907						
204.	1908						
205	1909						
206	1910.				7860		
207	1911.						
208	1912						
209	1913						74
210	1914						
211	1915						75

2.- Az átcsatolás.

A szombathelyi püspöki megyét Mária Terézia alapitotta 1777. febr. 17-én kelt kiráyi levelével. Az új püspökség magában foglalja egész Vasvármegyét a győri, Zalavármegyének északkeleti részét a veszprémi s ugyanennek a Murán innen eső déli szélét az u. n. „Archidiaconatus Bezin, Districtus Transmurani"[1]) részét a zágrábi püspökségből.

A Bezini esperesi kerület többi plébániáival együtt igy került a pákai plébánia is az új püspökség alá, alighogy rendbejött a török pusztitás után.*)

Ez átcsatolásról nem emlékszik ugyan meg az 1778. május 30-31-én megtartott Canonica Visitáczió jegyzőkönyve, de ennek ma is meglévő másolatát 1792. márc. 28-án már Vintze Antal, a szombathelyi püspöki szentszék hites jegyzője hitelesítette[2]). – Ugyane jegyzőkönyv a 11. oldalon az Instructio Cleri Sabariensis-t említi (V. ö. 65. o.).

~ . ~

1.) V. ö. I. r. 3. j. –

2./- Praesentem Copiam Visitationis Canonicae Parochiae Pakensis cum suo vero et genuino originali rite collatam, eidemque in omnibus conformem adinventam esse hisce testor.- Sabariae, Die 28. Martii 1792.- Antonius Vintze S^{ae} Sedis Eppalis Sabar. Jur. Notarius.

*) az alsó-lendvai alsó kerületi esperességbe osztották be, melyhez kerültek: Letenye, Szemenye, Szécsisziget stb. (V. ö. 78-9.-ra „Esperesek" c. a.)

3.- A negyedik plébános.

Borsos plébánosnak 1775-ben történt halála után Bubics István kapta meg a plébániát 42 éves korában mint a zágrábi egyházmegye 14 éves presbytere.- Ő Szemenyéből származott s Salóczy József világi pap eltartási címén szentelték pappá.- Felszenteltetése után a zágrábi konviktusnak volt a káplánja, majd Csesztregen (8), Dobranakon (1), Lentiben (2·5 évig) káplánkodott. Származása, anyanyelve magyar, kicsit tud horvátul 3).

A plébániát 23 éven át kormányozta.- Utólsó idejében már nagyon elgyengülhetett s elbetegeskedhetett, mert utólsó négy évében már Sághy János vezette a plébániát, mint adminisztrátor egy káplánnal 4).

3.- Cfr. Can. Vis. 1778. 4. oldal:- Parochus est Stephanus Bubics ex Possessione Szemenye oriundus aetatis Physicae ann. 45. Sacerdotii 17 in Dioecesi Zagrabiensi ad titulum mensae Dni Josephi Salóczy Presbyteri saecularis ordinatus.- In hac parochia servit annis 3. alibi Parochus non fuit. Capellanum egit Zagrabiae in Seminario Convictorum anno 1 et mensibus 6, in paroch. Csesztragh annis 8, in p. Dobronak anno 1 et mensibus 3, Lentini annis 2 et mensibus 6.- Ungarus natione et idiomate, linguae Croaticae infra mediocritatem gnarus.

4.- V. ö.: 5. és jegyzetekkel e II. részből.

A halottak anyakönyvének tanusága szerint 74 éves korában halt meg s 1798. júl. 9-én d. u. 1 órakor temették el a templom kriptájába a főoltár lecke-oldala alá 5/. ~ [† 1798. júl. 7.]

Amint a halottak anyakönyvéből látjuk, az ő idejében a halottakat már nem hozzák be a pákai temetőbe, hanem a külső községek már maguk készitenek temetőket saját halottaiknak. Maróc, Kányavár, Csertalakos 1778-ban, a többi (Ortaháza, Nápradfa, Zebeczke, Dömefölde, Hernyék) pedig 1783. kezdi saját temetőjébe hordani halottait. A pap ~~leg többször~~ az előbbi időszak gyakorlatával szemben - legtöbbször kimegy temetni, tehát e községi temetők benedikálva voltak.

Anyakönyvi feljegyzéseiben a külső címről meg-

5.- Die 7a Julii def.us A. R. D. Steph. Bubics, dum viveret parochus Pakensis aetatis suae 74.- Animarum Pastor in loco 23 annor., sepultus die 9a Julii die Lunae hora 1a ameridiana in Criptam infra sanctuarium erectam ad cornu epistolae ~ cui in cura animarum successit eius administrator Joannes Sághy.- E kriptába, melyet az 1778. C. Vis. szerint az elhalt plébánosok számára emeltek, csak két halottat temettek a mai napig (1916. II. 18-ig).- Egyik az evangelium, másik az epistola oldalon van. E szerint az epistola oldali Bubics, az evang. oldali pedig elődje: Borsos plébános hamvait foglalja magában. V. ö. 21. oldallal.- Kár, hogy mind a kettő nyugvását megzavarták szentségtörő kezek.

feledkezni látszik, ~~ebből~~ mintha az írásnak nem lett volna nagy barátja. – Az 1778. évi Visitatio jegyzőkönyvén s egy pár anyakönyvi adaton kívül nem is maradt fenn az ő idejéből semmiféle adat sem. – Különben ő kezdi az anyakönyveket rubrikákra osztani.

Fennmaradt emlékek a következők:

1.– Az 1781. évben a lispei nemes Czigány családnak három feleséges férfi tagja András, János és István valami miatt összeütközésbe került a szomszédos csehiekkel. – Ugy látszik verekedésre is került a sor, mert ez év márc. 8-án a fent említett három férfi meghalt e verekedés következtében, amint azt a halottak anyakönyve feljegyzi [6].

2.– Ő említi 1785. VII. 21-én a halottak anyakönyvében a most is meglevő Csörgői malom nevét először.

3.– A kereszteltek anyakönyvének tanusága szerint

6.– In conflictu cum Cseiensibus obierunt sine Sacramentis Nob. Andreas, Joannes et Stephanus Czigány uxorati Lispeienses. Sepelivit eos Steph. Bubics in Sz. Adorján.

Rab János 1785. febr. 6-án a protestántizmusból az igaz hitre tér és Miálka András és Horonczky Mihály tanuskodása mellett Molnár Ádám káplán kezébe teszi le az ünnepélyes hitvallást [7].

4.– 1790 körül, ugy látszik, a plébániából volt egy kispap is, mert ez év júl. 18-án ő temet Kányavárban. Neve: Bedők Mihály.

5.– Bubics plébános 1791. aug. 28-án nagy ünnepség keretében egy felnőtt zsidót keresztel meg János névre, miután őt sz. hitünk tanításában alaposan kioktatta. – E zsidóról bővebb adatokat nem jegyzett fel, s így azt sem tudjuk, hova való volt. Előkelő urakat hívott meg e zsidó keresztszülőinek: Kereszturi Gábort, Nemes Nitzki Annát, Dervarits Antalt és Vajda Sárát, Jabasits András zalai alispán özvegyét [8].

7.– Die 6. II. 1785. – Joannes Rab ex fide acatholica, quam solemniter abiuratur et postea solemnem professionem fidei Cath. deposuerat, confessus est. Testibus Andrea Miálka et Michaële Horonczky. Coram me, Adamo Molnár coop. loci.

8.– A. 1791. die 28. aug. Baptizavit A. R. D. Steph. Bubics Loci parochus Joannem ex Judaismo ad veram fidem conversum, previe probe in re christiana instructum. – Levantibus Spectabili ac Pt̃i Dñõ Gabriele Kereszturi, ac Nobli Dña Anna Nitzki de eadem, item Pti Dñõ Antonio Dervalits I. Cttus Szalad. V. Judicum et Spbli Dña Sara Vajda defuncti Cond. Spblis Andreae Jabasits huius Cttus Ord. V. Comitis consorte. Solemnitas magno concursu celebrata est. –

6.- Káplánjai a következők voltak:

1.- 1774-1780.:- Peszleg Ádám, másodizben (38-39.o.)
2.- 1780-1781.:- Dékán János;
3.- 1781-1783.:- Fabsich " ;
4.- 1783-1785.:- Molnár Ádám;
5.- 1785-1792.:- Laky János;
6.- 1792-1793.:- Kulcsár György;
7.- 1793-1794.:- Németh István;
8.- 1794-1798.:- Sághy János, adminisztrátor.
9.- 1794-1795.:- Steffanics Farkas;
10.- 1795-1796.:- Bekes János;
11.- 1796-1798.:- Szabó József.

~.~

Az 1778. évi Canonica Visitatio.

Az 1778. év máj. 30. és 31-én tartották meg a Canonica Visitációt, melynek jegyzőkönyvét, mint az anyakönyvek feljegyzései mellett egyik legrégibb történeti forrást oly sokszor említettük eddig. - A jegyzőkönyvből tudjuk meg (10. o.), hogy az 1771. év óta nem volt Canonica Visitácio (v. ö. 38. o.).

E Visitáción a megye részéről Tuboly Mihály járási főszolgabiró (districtualis supremus iudex), ~~a kegyurat~~

vett részt, a kegyurat Veszely Mátyás lentii provizor képviselte, a hivek nevében : i Foki Benedek (. Prajsochianis Capitaneus) volt jelen és még mások.

A jegyzőkönyv felsorolja a községeket (megnevezve azok urait), lélekszámát (különbséget téve a gyónni tudók s nem tudók közt: a gyónni nem tudók százaléka igen nagy: 42·8%)

A plébános és káplán életrajzi adatainak ismertetése után leirja a templom építésének, javításának történetét, ugy amint azt a 7. és 22. oldalakon közölt leirásunkból ismerjük. - Ez időben volt a templomnak egy 9 változattal ellátott, veresre festett s gazdagon ~~ajándel~~ aranyozott új orgonája, melyet - ~~úgy látszik~~, Bubics szerzett be (v. ö. 66. o. és 76. o.).

Igen gazdag a templom felszerelése. Igy a 4 kehely, cibórium, ~~és~~ öröklámpa és 1 pár ámpolna ezüstből gazdagon aranyozva. Van a templomnak 12 Casulája (ezek között 8 nagyon használt). Az oltárok gazdagon el vannak látva terítőkkel, de kevés az alba és karing.

Az isteni szolgálatokat az Instructio Venerabilis Cleri Sabariensis előírásai szerint 2-2 va-

sárnapon a pákai, a 3. vasárnapokon pedig a gutorföldei ~~kápolnában~~ templomban tartják.

Isteni szolgálat idején ég az örök lámpa, de a szövegezésből következtethetjük, hogy a vasár- s ünnepnapi isteni szolgálatokon kivül nem fordítottak arra gondot.

A templomnak összesen 98 forint vagyona van, mely jótállás mellett egyeseknél van kihelyezve. - A perselybe évenként ugy 10 frt. szokott befolyni. - A bor-kollektából, melyet bucsukor szoktak kimérni, a templomnak 30 frt. jövödelme volt. - A pénztárban a bizottság 38 frt. készpénzt talált.

Az 1771. évi Visitáció óta a templom számadásait Zágrábban a belgrádi (ugy látszik, csak cimzetes) püspök, mint a kerület főesperese vizsgálta felül, ujabban pedig a kerületi esperes (Vicearchidiaconus).

A sz. olajokért és mosásért 30 frt. szoktak évenként kifizetni. - A templomnak adóssága (debitum passivum) az a 15 frt., mellyel Bedők Pál pákai lakósnak tartozik az orgona festéséért (76. o.).

A templomban szenteknek nyilvános tisztel-

letre kiteendő ereklyéi nincsenek. - A templom védőszentjének ünnepére engedélyezett bucsuk megszüntek s igy uj bucsu-engedélyt kell minél előbb kérni.

Azután felsorolja a templom-szolgákat, kiknek egyikét, ugy látszik a szövegezésből, a herceg, a másikát pedig Gróf Erdődi állította.

Felsorolja a jegyzőkönyv a községben levő szobrokat. Eszerint volt a faluban négy, u. m. a szenvedő Krisztus, a Fájdalmas Anya, sz. János (lásd 26. o.) és a maig is fennálló sz. Flórián szobor.

Az időben a plébániának csak két alapítványa volt, u. m.:

1.- a 7. o. említett Fehér-Szapári-féle misealapítványi szöllőhegy, melyet a hivek tartoznak megmüvelni. Mindenféle tehertől ment. Évekként 10 akót szokott teremni (v. ö. 7. o.). - Tartozott e szöllőhöz még egy darab rét is, melyen évenként ugy 8 szekér szülesség termett, de ~~a~~ rétet Töttösi Mihály szécsiszigeti bérlő per viam facti lefoglalta magának, azt állitván, hogy e rétet Szapári Péter gróf csak Borsosnak engedte át használatra. - A bizottság kimondja, hogy ez

ügyben a vármegyéhez kell fordulni, melynek levéltárában a vonatkozó iratok is feltalálhatók (V.ö. 37.o.).

2.- Glubits Márk kanonok (canonicus Jásmensis (collegiatus)) hagyománya 12 lectumra 210 frtot tesz ki.- Borsos plébános pedig 500 frt.- A hagyományozott 20 ~~lectumra~~, sztmisére, melyek közül negyedévenkint 1-1-t énekelni kell, 1 énekeset halála évfordulóján kell mondani, a többi pedig legendo végzendő, még pedig áprilisban kettő, a ~~többi~~ hátralevők pedig tetszésszerinti napján az évnek.

A plébános fából készült, zsuppal fedett épületben lakik, melynek tetejét a hernyéki, zebeckei, kisszigeti és Csömödéri hívek tartoznak fentartani. Ebben van a plébános részére 2 szoba, a káplán részére pedig egy.- A házi nép számára külön van hajlék 1 szobával, melyet a Gutorföldi és nápráadfai hívek tartoznak tatarozni (V.ö. 36.o. c.) pont.) a házzal együtt A nyugati oldalon levő kamarát és istállót a kányaváriak és sztadorjániak gondozzák. A másik istállót s az ólakat a dömeföldi és lasztonyaiak tartják jóun. A pördeföldiek is egy ólat. A magtárt pedig a sztpéterföldi hívek.- Igy hát

a lispeiek, maróciak, erdőhátiak és pákaiak a plébánia-épületek tatarozásától mentesek. A szőlőben levő épületet a hívek hozzájárulásával a plébános a saját költségén emelte.

A plébánosnak van két kertje, nagyjában a most is meglevő kertek helyén, melyek egyikét a plébános hozzájárulásával a pákai, csömödéri, kisszigeti, zebeckei, hernyéki, dömeföldi és kányavári hívek; - a másikat pedig a sztpéterföldi, pördeföldi, lasztonyai, erdőháti, sztadorjáni és maróczi hívek tartoznak kerítéssel ellátni.

A plébánia épületek a Visitatio idején nagyon rossz karban voltak.

A plébánia könyvtárában 59 mű van 65 kötetben.

Érdekes a plébánia felszerelésének leltára. Van 2 asztal, 3 szék, 6 üvegpohár, 1 párna, 2 vánkos, ~~6-8~~ 6-8 asztalterítő, 2 armárium, 3 hordó, 8 akó bor, 2 pozsonyi mérő búza, 3 mérő rozs és még sok más ma már ismeretlen nevű felszerelés.

A plébánosnak összesen 37 5/8 hold szántóföldje van:

1.- Pákai u.n. „Utca végén" nevű dűlőben 1 2/8 hold, melyet a pákaiak ~~és~~ dömeföldiek művelnek meg teljesen. A termést be is takarítják. Az elvetett 2 mérő

mag levonása után 6 mérő buza-termést hoz.-
2.- Kisszigeten 4½ hold.- A plébános maga műveli. Az elvetett 8 mérő leszámitása után ugy 12 mérő rozs-termés várható!
3.- Ugyancsak Kisszigeten 1⁷/₈ hold saját költségen mivelendő.- A belevetett 2½ mérő mag után ugy 4 mérő rozs-termést hoz (V.ö. 36. o. f., pont).
4.- Ortaházi mezőn 4 részletben 7 hold, u.m.:
a.) - A „magyarósi kut"-i dülőben 1 hold;
b.) - Ugyan azon dülőben 2 hold;
c.) - A „Pap Erdeje" " 2 ";
d.) - A „magyarósi dülőben 1 " .
5.- Ugyancsak az Ortaházi mezőn a „Pap Hegye" nevű dülőben 2·3 hold, melyet részint a pákai Németh István és László, Bek György, Lukács Dávid és István; - részint pedig az ortaházi Belső János, Péter és György, Parti János és Devecz János birnak; A plébános az elvetett 9 mérő mag után ugy 11 mérőt szokott kapni.
Rétje a kertje alatt van és az ortaházi „magyarósi kut"-i dülőben 338 □ öl, melyeknek ~~részint~~ egyikét a pákaiak, másikát a pákaiak és dömeföldiek kaszálják le.
A plébánosnak erdeje nincsen, de szabad faizási joga van a patronátusi erdőkben. Ehhez képest Pákáról minden gabonát adó gazda (hospes), dömeföldéről, Hernyékről, Kisszigetről és Zebeczkéről minden sessiós gazda (sessionati) 1-1 szekér fát tartozik behozni, Ortaházáról 3 sessiós 3 szekérrel, a pördefölödiek pedig sessiók szerint felosztva összesen 6 szekérrel szállitanak be.
A földek mivelésére (már amelyek mivelésére kötelesek) a pákaiak és dömeföldiek tartoznak erőket állitani.- Azonkivül e két község minden házától megjár 1-1 kézi napszám.
Szokásban van a tized (sedecima): buzából, rozsból, zabból és borból.- Ugy látszik, az árpa termesztés az időtájt sem divott.- Lispe, Marócz ilyet nem adnak. Kámjavár és Sztadorján 24-24 krajcár fejében váltották meg. Az Eszterházy kg. 15, a gróf Erdődy 10, a Gutorföldi nemesek 5 akó bort adnak. A többi községek pedig pár kévét mindegyikből, a nápróndfaiak azonban tized (sedecima) fejében 24 keresztet adnak.
A karcot sessiók, vagy pedig eke után fizetik, legtöbb helyen ½ - ½ mérő buzát az egyik, rozsot a másik évben, vagy ½ buzát és ½ rozsot minden

éven. - A zebecskeiek 1/4 mérő buzát és 1/4 mérő rozsot fizetnek évenkint.

Lélekpénz gyanánt Csertalakoson, Erdőháton, Sztadorjánban, Szlpéterföldén, Lasztonyán, Lispén és Maróczon 7 krajcárt fizet minden család, a többi községekben 15-15 kr-t, az árendások (inquilini), a zsellérek (subinquilini), az özvegyek rendesen a felét fizetik.

Stóla dijak a következők:

1.- Keresztelésért	15 kr.
2.- " a keresztszülők	4 1/2 "
3.- Beeresztésk 1 üveg bor, 1 font hus, perec és	3 "
4.- Házasság	1 frt.
5.- " -i hirdetés	6 kr.
6.- " " szabad-stóla	2 frt.
7.- Temetés a keresztág-ruhák 2/3 része és	36 kr.
Pákán, Dömeföldén és Pördeföldén	24 "
8.- Ünnepélyes requiem	30 "
9.- Hirdetési bizonyitvány	30 "
10.- Anyakönyvi kivonatok	30 "
11.- Vizkeresztjáráskor minden háztól 1 sonka, 1 kenyér vagy pedig (tett)	6 "

A kántor-tanitó 2 szobás lakásban lakik (új). Ugy a lakást, mint a hozzátartozó épületeket

a pákaiak tartják fenn (7. ő. 13-14. o.). - A község erdőjében faizási joga van, de fakvó birtoka nincsen. - A községek Pördeföldé, Csömödér és Csertalakos kivételével 1/1 szekér fát szállitanak neki. Kányavár 3, Sztadorján pedig 2 szekérrel. -

A plébánia lélekpénzet fizető házaitól 3-3 krajcárt, a karcfizetőktől pedig a plébánosnak megfelelő rész 1/3-át kapja.

Stóla jövödelme a következő:

1.- Temetésért	15 kr.
Pördeföldé-, Dömeföldé és Pákáról	9 "
2.- Bucsuztatóért	15 "
3.- Halottharangozásért	3 "
4.- Övé a keresztág-ruhák minden 3-ika.	
5.- Ünnepélyes requiemért	15 kr.
6.- Gyermekek tanolója:	
a.) kiket irni tanit	22 1/2 kr.
b.) " olvasni tanit	15 "

7.- Övé a beszedett vizkereszti sonkák és kenyerek 1/3 része.

8.- A harangozásért kijár neki Pákáról minden holt után aratáskor 1-1 kéve gabona, szüretkor pedig minden szőlős gazdától 1 pint bor.

Ami a gutorföldei templomot illeti, már ismertettük teljesen a Canonica Vizitációs jegyzőkönyvre támaszkodva. – A Vizitáció idején a templomnak 154 frt. vagyona volt 6%-ra kiadva egyeseknél, de a kamatjai ~~som~~ sem folytak be rendesen. – A nemes község a huskimérési jogát 1777. évben a templomra ruházta át, innét van a templomnak évi 12 frt. jövödelme. – Jámbor adományokból évenként 3 frt. jövödelme van, mely felmegy gyertyákra és mosásra. – Minden jel arra vall (nincs öröklámpa, ciborium, monstrancia, olaj-kiadás), hogy az Oltáriszentséget nem őrizték a templomban.

Igy festett a pákai plébánia 1778-ban, vagyis abban az időben, mikor az új püspökséghez csatolták.

~.~

5.- Templom-számadások 1774. évtől.

A C. Vizitáció említi (l. 66. o.), hogy 1771-től vezetik a templom számadásait. Az első évek számadásai, úgy látszik, elkallódtak, de 1774-től kezdve megvannak egész a legújabb időkig (1913.) ~~a templom-számadások, kés~~

Az 1788-830. évek kiadásai a bevételek közt találhatók fel. ~~A Kiadások jegyzékéből 1788–830. terjedő évek hiányzanak~~. – Fontosabb tételei világosságot vetnek a plébánia történetére, azért azok ismertetését Bubics haláláig pótlólag itt adjuk:

1.- A templom főbevételi rovatát az úgy-nevezett Koleda-bor (vinum ecclesiae) eladása adja. – Egy akó 2 frt. átlagos árba kerül. Van ebből a templomnak évi 50–70 frt. bevétele, sőt jótermés idején, mint 1779, 1795–6 években, még a 100 frt-t is felülmulja. – Az 1780, 86, 87, 89, 91 és 92. években rossz a termés, mert a templomnak bor-bevétele 18–30 frt. közt áll meg. – E bort templom-bucsuja napján a templom-kerítésben szokták nyilvánosan kimérni. Ugy a bor-koleda, mint annak bucsu-napján való kimérése alig pár évtizeddel ezelőtt szünt meg, sőt a Koleda még 1915-ben is szedetett.

2.- Másik bevételi forrás, ami ma már nincs meg, a büntetés-pénzekből vált (mulcta).

Az 1776.-évtől a bucsui vásárosok helypénzt (ex localitate vulgo helypénz) is fizetnek a pénztárba.

3- Más jövödelmek: perselypénz és a nagy ha-

rangnak meghuzatásából folyt be.
4.- A kiadási rovatokból látjuk, hogy Borsos plébános 1774. évben 224 frt. 44 kr.-ért szerez be egy ezüst örök-lámpa-tartót.*) Ugyancsak ez évben Zágrábból valami Turina nevü paptól aranyozott ezüst ámpolnákat 24 frt.-ért.- Nagy kár, hogy ma már egyik sincs meg.
5.- Bubics plébános 1779-ben Betlehemi jászolt szerez be 20 frt-ért, 1783-ban uj thuribulumot 23 frt 30 kr-ért, 1785-ben egy fekete kazulát 34 frt-ért, ugyanez évben egy uj kelyhet is 15 frt 12 kr-ért,
6.- Az uj orgonát Regedéből szerzik be s 1777. jun. 14-én, tehát alig pár nappal bucsu előtt, állitják fel.- Fizetnek érte összesen 502 frt 39 kr-t. - A bevételek 1777. évi jegyzéke megemliti, hogy az uj orgonára gyüjtés cimén ápr - jun. hónapokban 104 frt. folyt, később pedig a Külső falusiaktól 37 frt 18 kr., de ugy látszik, mintha a hiveknek 1775-ben tett 200 frt-os ajándéka már e célra lett volna. - Az orgona festéséért járó hátralékos tartozást Bedőök Pálnak, melyet a C.

*) melyet az 1811 évi Can. Vis. is felemliti: Ecclia habet Lampadem ante Tabernaculum argenteum....

Vis. emlit (v.ö. 66.o.), még 1778. év aug. 16-án kifizetik.
7.- Ebben az időben szokás az, hogy a bucsui ebéd költségeit a templom pénztára állja.- Egy az ebéd főzőnek 45-51 kr. jár ki, marha-hus átlag 2 frt. néhány krajcárba kerül s vesznek 6-8 kr- ára disznóhust.
8.- 1784-ben Bubics egy uj misekönyvet és egy gyász-mise-könyvet szerez be 7 frt 30- kr-ért.
9.- A koleda-bort ősszel szedik.- A szedőknek napszám, a haza-hozóknak fuvar jár. Ami bucsukor el nem fogyott, azt a nyár folyamán adták el.
10.- A bor- kimérések jegyzékéből tudjuk meg, hogy 1775. máj. 7-én primicia is volt Pákán, mert akkor bor- eladásból (tempore Primitiarum ex vino ecclae) 10 frt. 37 kr. folyt be.
11.- Sok baj lehetett a toronnyal.- Már 1775-76-ban uj kereszt kell rá, mely aprólékos javitásokkal 23 frt. 78 kr-ba került.- Az 1786-7. években 331 frt. épitési kiadás van, mely megint a toronyra kellett, hacsak a kiadási jegyzék egy tétele (Sera = zár dedi pro Turri) meg

nem fésüzt bennünket u.i. nincs határozottan megemlítve, hogy az ott felsorolt mesteremberek miféle épületen dolgoztak.

12.- Egyszerüsítés kedvéért felsoroljuk itt a bevétel-kiadási rovatok végösszegeit, úgy amint a számadások évi jóváhagyásai azt mutatják egész a legujabb korig, feljegyezve a kerületi esperesek neveit, míg a feljegyzésre érdemes egyes kiadás-bevételi tételeket a maguk időrendi helyén említjük fel:

F.sz.	Év	Bev.	Kiad	Maradt	Esperes
		150·20			
1.	1774	194·78	528·10		
2.	1775	107·12½	57·08		
3.	1776	145·45	114·06		
4.	1777	252·44	477·42		
5.	1778	151·44½	54·50½		
6.	1779	3·33 / 269·04½	43·20 / 168·32½	117·32½ / 101·31	Nagy István esperes, Verzeg Mihály lendvai provisor.
7	1780	104·14		99·51	
8	1781			71·40	
9	1782		~~92·04~~	~~423·03~~	
10	1783	~~441·14~~	~~271·53½~~	~~172·20½~~	
11	1784	~~214·32~~		~~120·28~~	
12	1785		92·04	423·03	Gyürkös István alsó-lendvai pleb., A-lendvai esperes; Hollenez György Gábor szemenyházi plébános esperes
13	1786	441·14	271·53½	172·20½	
14	1787	214·32		120·28	
15	1788	206·36	91·38	114·58	
16	1789	189·42	72·12	178·30	
17	1790	231·34	60·½	171·33½	
18	1791	296·26	43·05	253·21	Tullama István letenyei plébános, alsó-lendva alsó-kerületi esperes
19	1792	337·46	223·38	114·08	
20	1793	276·44	147·40	129·4½	
21	1794	233·18	55·41	177·37	
22	1795	331·55	99·47	232·08	

F.sz.	Év	Bev.	Kiad	Maradt	Esperes
23	1796	425·57	72·41½	353·15½	Tullama István letenyei plébános
24	1797	375·2½	50·27	324·35½	
25	1798	418·49½	69·21	349·28½	
26	1799	453·50	446·25	7·25	
27	1800	98·21	59·48	38·33	
28	1801	220·58	55·53	165·05	
29	1802	288·56	232·20	56·36	
30	1803	184·29	47·39	136·50	
31	1804	284·51	244·07	40·50	Tomsits Ferenc szécsiszigeti, majd 1808-tól letenyei plébános. Meghalt Letenyén 1815. évben.
32	1805	376·46	314·10	62·36	
33	1806	182·33	100·–	82·33	
34	1807	454·45 ~~[illegible]~~	124·17	330·28	
35	1808	543·23	96·12	447·11	
36	1809	868·–	332·03	535·57	
37	1810	1156·15	614·47	541·28	
38	1811	2684·51	1519·30	1165·21	
39	1812	1708·55	116·48	1592·07	
40	1813	393·38	125·36	430·–	Kántor István plébános
41	1814	705·28	381·47	323·01	
42	1815	494·46	158·25	336·21	
43	1816	752·54	217·14	535·40	
44	1817	853·18	252·–	601·18	

F.sz.	Év	Bev	Kiad	Maradt	Esperes
45	1818	847·02	274·6	512·56	Kántor János esperes
46	1819	698·3	136·–	561·39	
47	1820	715·49	242·9	473·40	
48	1821	565·49	115·–	450·49	
49	1822	533·48	94·36	439·12	
50	1823	608·10	208·6	400·–	
51	1824	530·19	249·57	243·57 ~~249·–~~	
52	1825	333·55	134·18	199·37	
53	1826	272·49	138·48	134·01	Plánder Ferenc novai plébános
54	1827	244·55	117·12	127·43	
55	1828	230·11	72·45	157·26	
56	1829	220·28	95·39	124·49	
57	1830	272·23	95·–	177·23	
58	1831	286·54	63·28	223·26	
59	1832	294·17	98·24	195·53	
60	1833	315·30	115·47	169·19	
61	1834	280·58	102·05	178·53	
62	1835	257·50	93·55	163·55	
63	1836	251·55	87·12	164·43	
64	1837	211·15	49·–	162·15	
65	1838	280·15	106·17	173·58	
66	1839	287·58	116·–	171·8	

F.sz	Év	Bev.	Kiad	Marad	Esperes	F.sz.	Év	Bev.	Kiad	Marad	Esperes
67	1840.	246·5	107·17	138·48	Legát Gábor helybeli plébános, 1841-től esperes	89	1862	263·62	50·86	212·76	
68	1841	241·48	95·57	145·51		90	1863	338·53 ~~[illegible]~~	28·93 ~~[illegible]~~	249·60 ~~[illegible]~~	
69	1842	219·11	90·48	128·23		91	1864	363·55	76·91	286·64	
70	1843	207·20	77·25	129·55		92	1865	533·89 ~~419·31~~	80·36 ~~97·40~~	253·59 ~~321·91~~	
71	1844	227·11	193·10	34·1		93	1866	419·31	97·40	321·91	
72	1845	156·41	126·50	29·51		94	1867	457·11	96·76	360·35	Botányi [illegible]
73	1846	140·51	109·30	31·21		95	1868	462·58	156·24	306·34	
74	1847	149·21	119·21	30–		96	1869	447·31	103·42	343·89	
75	1848	236·36	108·52	127·44		97	1870	444·67	108·88	335·79	
76	1849	260·44	110·27	150·17		98	1871	454·26	107·33	346·93	
77	1850	325·17	117·36	207·41		99	1872	346·93 467·93	51 – 42·60	407·93 425·33	[illegible]
78	1851	341·15	125·41	215·34		100	1873	466·21	64·90	401·31	
79	1852	338·4	153·51	184·13		101	1874	542·11	466·50	75·61	
80	1853	310·13	153·40	156·33		102	1875	155·66	113·10	42·56	
81	1854	287·33	158·44	128·49		103	1876	132·38	106·32	26·68	Botányi [illegible]
82	1855	305·54	167·50	138·04		104	1877	510·45	497·30	18·15	
83	1856	334·19	162·10	172·9		105	1878	317·75	314·95	2·80	
84	1857	157·53	74·48	83·5		106	1879	257·64	241·11	16·49	
85	1858	178·31	114·16	64·15		107	1880	440·29	439·10	1·19	
86	1859	157·84	92·6	65·78		108	1881	192·24	189·77	2·47	
87	1860	170·89	87·24	83·65		109	1882	189·20	185·62	3·58	Laskovics Ferenc
88	1861	162·45	58·20	104·25		110	1883	414·09	400·26	13·83	Tornyos Gábor

F.sz	Év	Bev	Kiad	Marad	Esperes	F.sz.	Év	Bev	Kiad	Marad	Esperes
111	1884					126	1899				
112	1885					127	1900				
113	1886					128	1901				
114	1887					129	1902				
115	1888					130	1903				
116	1889					131	1904				
117	1890					132	1905				
118	1891					133	1906				
119	1892					134	1907				
120	1893					135	1908				
121	1894					136	1909				
122	1895					137	1910				
123	1896					138	1911				
124	1897					139	1912				
125	1898					140	1913				

~·~

6.– Ötödik plébános.

Bubics halála után pár napra, 1798. júl. 12-én három éven át volt administratora: Sághy János kapja meg, ki azt 18 éven át vezeti 1816-ig,

amikor is novai plébániát nyeri el 9/.

Az 1811. évi Can. Visitatio szerint Vasmegyéből, Kis-Köcskről származott. Származása, nyelve magyar, nem is tud más nyelven. – Első plébánosa Pákónak, ki Vasmegyéből származott és aki magyar szemináriumból, hozzá még az új püspökség szemináriumából, Szombathelyről került ki, hol kétségkívül magába szívta első püspökünknek, felsőszopori Szily Jánosnak apostoli lelkületét és szellemét. – Erre vallanak bekoszöntő sorai, melyeket praesentatiója idején a kereszteltek anyakönyvébe jegyzett be 10/, amelyekkel kéri az Úr kegyelmét, hogy az általa reábízott lelkeknek hűséges pásztora lehessen; neki ajánlja, az ő szolgálatára szenteli visszavonhatatlanul testét, lelkét, életét és mindenét. – Őt 28 éves korában ordinálták, 1794-ben s mindjárt Bubics mellé helyezték adminisztrátornak 11). [V.ö. 64.o.]

Az 1811-iki Visitatio Can. szerint az isteni szolgálatokat vasár- és ünnepnapokon a délutáni keresztény tanítással az Instructio előírásához híven pontosan megtartja. Az anyatemplomban minden vasárnap, a Gutorföldén pedig minden ~~vasárna~~ harmadik vasárnap, a kettős ünnepek második napján és sz. István király ünnepén. – Ugy látszik, az ő idejében, valószínű az új-püspökség felállításával keletkezik az új szokás, hogy a gutorföldei isteni tiszteletek

9/. – Az 1798. évi ker. anyakönyv első táblájának belsején ez áll: – Animarum Curatores in Parochia Pakensi sequentes fuere ut beneficiati:

1705. –	Joan. Gábor	Theologus	Bononiensis
1716. –	Thomas Fejér	"	Viennensis
1735. –	Josef. Gabr. Bossos	"	Bononiensis
1775. –	Steph. Jos. Bubits	"	Zagrabiensis
1798. –	Joan. Sághy	"	Sabariensis, qui actu

tenet hanc parochiam a 13a Julii, quando Deo placuerit, alacriter cum ipso disponere. – Eddig Sághy írása. Utódja írja: 1816. – Pfatus J. Sághy ad parochiam Novaensem translatus eidem successit ..... etc.

10.) = B. = A. Dni 1798. die 7a Julii per mortem A R D St. Bubics parochi Pakensis Parochiam hanc Pakensem Canonice Vacantem 12a Julii ex collatione Cels. Pr. Nicol. Eszterházy obtinuit Joan. Sághy, hujus parochiae per 4 annos perdentes administrator totalis sub provisore Lentiensi Josepho Torma. – Quem sicut fecit Deus fidelium ovium suorum Pastorem, ita ut faciat sibi digne famulantem et fidelem, divinam Majestatem exoro, utque cursum meum feliciter confirmare valeam et corpus, et animam et vitam et mortem irrevocabiliter offero. –

11/ Ex C. Vis. 1811. – Parochus est Joannes Sághy ex Possessione Kis-Köcsk Comitatui Castriferrei ingremiata oriundus, annor. 44. – In Seminario Sabariensi educatus, in parochia hac annis 16 servit, nec alibi curam animarum gessit. – Callet nonnisi linguam Hungaricam.

vasárnapjain a materban is megtartják az ünnepélyes isteni szolgálatot nagy misével és prédikációval, ami – ha az 1778. évi Can. Vis. szövegét helyesen értelmezzük – Sághy ideje előtt nem volt meg.12/.(76. 66.)

Az ő buzgó működésének köszönhetjük azt, hogy 1811-ben 3641 hivő közül csak 1098 a gyónni nem tudók (catolicae confessionis incapaces) száma: azaz 30·1%, ami 1778 óta 12·7% haladást jelent, u. i. 1778-ban a híveknek 42·8%-a nem tud gyónni (V.ö.: 2.o. 4.j.).

De bármily tevékeny volt is, mégis az 1811. évi egyházlátogatási bizottságnak egy nagy kifogása van ellene, az t. i. hogy a betegek látogatására, a provisiók végzésére nem elég készséges, nem elég serény, bár ez a jegyzőkönyv szavai szerint nincsen teljesen bebizonyítva13/- Ugy látszik, hogy valami a híveknek nem tetsző rendet, akart e tekintetben behozni, vagy pedig a lovait

12/ = Lásd a Can. Vis. jegyzőkönyvének 4. oldalát!

13./ = C. V. 4.o. = Quaerelis tam ex parte Exmissorum Comitatensium, quam concernentium Dominorum, prouti et respectivorum Parochianorum de Infirmorum minus prompta Provisione contra Dnum Parochum interpositis, iis tamen plene non conprobatis, Parochus ad explendas hac in parte muneris sui partes serio quidem mo-

féltette, de azért a provisiókat teljesen el nem hanyagolta. Miért is a bizottság a plébánost e kötelességének buzgó végzésére figyelmezteti, a panaszosokat pedig, úgy a bizottságban résztvevőket, mint a plébánia előkelőségét biztosítja, hogy a netán még előforduló mulasztások kellőkép orvosolva lesznek.

Feljegyzései közül lássuk először ~~azokat, melyek a plébániát közelebbről érdeklik~~ először a hivatalosakat, aztán a többi feljegyzéseket!

1.– Az anyakönyvek vizsgálatánál (v.ö. 53-54.oo.) feltűnik mindjárt 1799 és 1816 évek nagy halandósága, amelyekben a születés csökken, a holtak száma szokatlan nagy! Az 1799. év ~~nagy~~ első felében a gyermek halandóság 80%. – Ennek okát alighanem a francia háborukban s talán az azokat kísérő nyomorban találhatjuk. – Az 1815-évben pedig kevés a házasultak száma (19).– Ennek oka, amint azt Sághy az anyakönyvben megjegyzi, a terméketlenség és az ebből származó nyomor volt. 1798. XII. 12.-én Lukács András és Tata Örzsének Pálcán 3 fia született.–

2.– Ha számadásait vizsgáljuk (79.o.), látjuk, hogy a bevétel 2-3 év kivételével folyton emelkedőben ~~[illegible]~~ van, 1810-12-ben ezeren jóval felül van,

sőt 1811-ben a 2600 frt.-ot is felül haladja.-
Mivel a templomnak főjövedelme a koleda-borok kiméréséből volt, azért a bevételek ingadozása a borterméssel van összefüggésben.- Az 1813. évi 430 frt. maradvány több az évi bevételnél, mert a bevételhez a 130 frt. ~~pen~~ mult évi maradványhoz nincs hozzászámítva. - Az 1788-20. évek kiadási jegyzéke hiányzik.

3.- 1799-ben meghalt az egyházmegye első püspöke: Felsőszopori Szily János 64 éves korában, püspökségének 21 évében. Utódja Herzán Ferenc kardinális lett a püspök. Ő úgy látszik, abban az időben kuriális bibornok volt Rómában s Germánia protektorja[14]. Rövid ideig: 4 évig (1800-4.) volt csak püspök.

4.- Sághy 1804. jun. 25. Zágrábba megy s ott 731 frt. 30 kr.-ért egy nagyharangot vesz. E harang 6 mázsa 65 font. Az árát a pókaiak

-14.) = B. = Hoc anno Excell. noster Epp̃us Joan. Szily de Felső-Szopor primus epp̃us Sabar. immortali memoria dignus aetatis suae a. 64, Epp̃atus vero 21ᵒ e vivis decessit.- Item hoc anno Emin. noster Card. et Aepp̃us Strigoniensis Joseph e Com. Batján, Ss. Papa Pius VI., item Agriensis epp̃us ex Eszterházianis cursum terminarunt.- Sabariensem vero episcopatum obtinuit Card. Romanus Franciscus Herzán, Protector Germaniae.-

adják össze s Ortaháziak: Devetz Ferenc és István fuvarozzák haza. Verkováts püspök szentelte fel sz. Donát tiszteletére. A b. Szűz, sz. Donát, sz. Flórián és a Sz. kereszt képei ékesítették.- E harang 1839-ig volt használatban, amikor újat ~~vettek~~ helyette[15].

5.- A következő évben ismét harangot vesz Zágrábban a hivek adományaiból: 112 frt.-ért: 1805. máj. 19-én a kisharangot. Verkováts püspök szentelte ezt is a b. Szűz tiszteletére. Súlya 2 mázsa 28 font (= 123 kg.). A jó Pásztor, sz. kereszt, sz. Flórián és Szepl. Szűz képei ékesítették.-

A sok eső miatt a lasztonyaiak és pörölefőldiek csak nagy üggyel-bajjal tudták hazahozni.- Hét napba került a hazahozatala. Úgy látszik a szövegezésből, hogy fel is dültek, mert a feljegyzés életveszélyről és javításról beszél[16].

15) = M = A. 1804. die 25ᵃ Junii adtuli majorem campanam Zagrabiae 6 Centenariorum et 65 Librariorum a florenis 731 et 30 kr. maxima ex parte sumptibus sotlariorum Pakensium compartitam ibidem ab Excell. Dño Eppo Verkovátz in hon. Sti Donati consecratam cum effigie Crucifixi, BM Virg., Ss. Donati et Floriani.- Occasionem subministrantibus Ortaháriensibus iniunxerunt Franciscus et Stephanus Devetz.

16 = B = Anno Dñi 1805. die 19ᵃ Maii adtuli neofactam tertiam campanam minorem ibid. ab Excell. Dño Eppo Verkováts in hon. BM Virg. consecratam 2 Cent. et

A plébános harmadik harangarak nevezi, pedig ekkor már 3 harang volt a toronyban s ez volt a negyedik (V. ö.: 24, 25 és 87. o.), de úgy látszik, hogy ekkor sem használták már az 1760-ban beszerzett lélekharangot. – E negyedik harang használatban volt 1916. őszéig, amikor elvitték a hadsereg részére ágyúnak*).

6.– Az 1811. évben máj. 15-én a Visitatio Canonica alkalmával bérmálás is volt Pákán, 673 lélek vette fel e szentséget[17]. – Hogy ki szolgáltatta ki a szentséget, arról nem szól forrásunk, valószínű az akkori püspök: perlaki Somogyi Lipót (1806–22.). – Ez az adat főképen azért érdekes, mivel ez az első emlék a bérmálás szentségének a plébániában történt kiszolgáltatásáról.

---

28 ~~[illegible]~~ Libr. cum effigie boni pastoris, Crucifixi, St. Floriani et Virginis Immac. Conc. post iter 7 dierum cum praesenti periculo vitae ob aquae exceptivas exundationes et cum reali iactura sanitatis ob continuam corporis madiditatem (nedvesség) a pluvia continua decidente. Occasionem subministrantibus Kaszlonyaensibus et Pördefölderisibus. Pro eius reparatione fusori universim solvi 112 florenos utpote communem collectionem Parochianorum.

17) = V.C. 1811. = Occasione praesentis Visitationis in hac parochia etiam sacramentum Confirmationis collatum est et confirmatae sunt universim personae 673. –

*) Felirása: – „Zagrabiae 1804." –

7.– Száz évvel ezelőtt: 1815. ápr. 16-án mutatta be első szt. miséjét az Úrnak Kovács György újmisés Ortaházáról a pákai templomban. Őt rokonsága tanittatta. Az ünnepi beszédet Bilátz István felsőszemenyei plébános, ki 1808–9. években pákai káplán volt (V. ö. 90. o.). A szeretetlakomát Geipatics tanító házánál tartották[18]. Első állomása ez újmisésnek Bsztgyörgyön volt a kereszteltek anyakönyve szerint. Hová került később, nem tudjuk. A Sz. István Társulatnál tankönyv-alapítványa van a kisszigeti rk. iskola tanulói részére.

8.– Sághy idejében az előző időszak szokásával szemben a külső községek halottait paptemeti még pedig a saját temetőikbe. Csak a gyermekeket, a husvéti gyónásukat elhanyagolókat és azokat, kik bűnük következtében hunytak el, temetik pap nélkül, még pedig ez utóbbiakat a temetőn kivül[19].

---

18 = B = Hoc anno et 16a hujus (April.) in matre primitias suas Dno Deo obtulit A. R. D. Georgius Kovács ex filiali Ortaháza oriundus. Praeconem agente A. R. D. Steph. Biláts parocho F.-Szemenyensis, in sumptibus adjutus per suos consanguineos. In domo Ludirectori Geipatis.

19. = M = 1799. IV. 7. Istadorjánbáli Fejér Antal a mezőn halt,

9.~ Sághy káplánjai:

1.- 1798-9. : Pintér Mihály, innét Sitkére ment;
2.- 1799-800: Yszak Pál, innét Hosszupereszegre;
3.- 1800. — : Kovács József;
4.- 1801-6: László János;
5.- 1806-8: Fertsák Antal;
6.- 1808-9.: Bilátz István, innét lentibe; l. 89.o.;
7.- 1809-10: Tantsits János, innét Bozgyörgyre;
8.- 1810-13: Németh János; és
9.- 1813-9.: Balaton György.

~.~

7-Az 1811. évi Canonica Visitatio.

A jelenlevők elsorolása után a jegyzőkönyv leírja a plébánia községeit, azok távolságát s lélekszámát (v.ö. 84.o). - Elmondja azután, hogy Pákának, Dömeföldének, Kisszigetnek, Csömödérnek és Zebeczkének hg. Eszterházy és gr. Erdődy György az urai.- Erdőhát, Hernyék, Csertalakos, Lasztonya, Ortaháza, Pördeföldе és Szentpéterföldе hg. Eszterházyé. Nápráadfa Sennyei báróé. Kámaháza Sümeghi József kir. tanácsos és Zalavármegye választott követéé. Gutorföldе, Kányavár, Liszó,

Marócz és Szentadorján egyes nemeseké.

A plébánia tiszta magyar és tiszta katholikus.

A plébános életadatainak elsorolása után elmondja, hogy az alapitástól kezdve megvannak az anyakönyvek: egyik-másik foszladozott állapotban. Megvan a királyi rendeletek és püspöki körlevelek gyüjteménye.

Vasár- s ünnepeken szt.mise a népért, prédikáció, keresztény-tanitás. Ünnepek, böjtök s egyéb jegyzések rendesen kihirdettetnek (v.ö. 84.).

Elmondja a panaszokat a provizió miatt: 84.o.

Husvéti gyónások cédulái rendben vannak.

A tabernákulum ~~zár~~ kulccsal zárva és a sz. olajok illő helyen.

A káplán: Németh János, gércsei születésü 30 éves, kb.belül 4 éves presbyter.

A templom rendben.- Van 3 oltára s egy a sekrestyében.- Kórusán 9 változatu orgona (v.ö. 76.o.).- A szószék kőből, kripta, oratorium. Ezüst az öröklámpa (v.ö. 76.o.).

Fával fedett kő tornyában 4 harang van (v.ö. 24, 25, 87, 88.o.).

A temető a templom szomszédságában, benne a hivek által gondozott kőkereszt. Nem emliti

az 1774-ben felállított új temetőt (V.ö. 33.o).
A templomnak megvan a gazdag felszerelése (V.ö. 65.o.). - Egy teljes ornatusa s két dalmatikája is van s 7 Casulája. - Gazdag a fehérnemű-felszerelés.
Gutorfölđei templom a maga szegényes állapotában (11.o.). - Az isteni szolgálatok a szokott rendben. A gutorfölđiek cmáprávfaiak a celebráló papnak reggelit (prandium), a lovaknak istállót adnak. - (Tornya nincs).
A filiálisok mindegyikének van temetője Erdőhát és Kámaháza kivételével. Az Erdőhátiak Sztadorjánba, a Kámaháziak pedig Kányavárba temetkeznek.
Erdőhát és Lispe kivételével minden falunak van 1-1 harangja.
Kegyes alapítványok a régiek (l. 67.o.), de a Glubits-féle alapítvány összege 10 frt-tal kevesebb: 200 frt. s a Fejér-Szapári-féle szőlőt a plébános a saját költségén műveltetí. Az alapítványok összege: 730 frt. gr. Festetits Imrénél van 5%-ra kiadva.
A plébániának sem ereklyéi, sem pedig különleges bucsui nincsenek.

A templomnak 3 kulcsos ládájában összesen 541 frt. van, más vagyona nincs is. A javításokat a patronus eszközölteti. A folyó kiadásokat pedig a persely, a borkollecta, a bucsui helypénz s a nagy harang meghuzatásából bejövő összegből fedezik. Évenkint úgy 300 frt. bevétel-kiadás szokott lenni. Ha a kiadás a bevételt túlhaladja, a hívek szokták összeadni a hiányzó összeget. - Az évi számadásokat az esperes vizsgálja felül.
A gutorföldei templomnak 1587 frt. 11 kr-ja van 6%-ra kiadva a gutorföldieknél. Kétkulcsos ládája Dervarits Antalnál van. - A templom jövedelme a nemes községtől átengedett huskimérési jogból (V.ö. 74.o.), perselyből s 100 frt-t kitevő bucsui helypénzből van. A szükséges javításokat a templompénzéből fedezik; ha pedig nem elég, akkor a gutorföldei nemesek adják össze a hiányzót.
A plébános a régi fából készült zsuppal fedett épületben lakik a régi melléképületekkel (l. 68.o.). Új épületeket a kegyúr tartozik építeni, a hívek pedig tatarozni tartoznak olyan módon mint az 1778. évi vizitáció idején, azzal a különbséggel hogy két istállót a maróciak és erdőhátiak is tartoznak gondozni a kányavári- és lasztonyaiakkal; a magtárt a csertalakosiak, sorkahásiak a szépeterföldiekkel.

az ököristállót s kocsiszínt pedig a lispeiek a dömeföldei- és Lasztonyaiakkal. A gutorföldiek és nápráfaiak által gondozott épület leégett s fel sem lett építve. - Az összes épületek nagyon rossz karban vannak.

Megvan a plébániának az 1778-iki Vis. Can.-ban említett két kertje (V.ö. 69.o.).

Szántóföldje vagy 12 5/8 hold van és pedig a 70. oldalon az 1-4. pont alatt említettek. Az 5. pont beli 2·3 hold nincs felemlítve. - E földeket a kisszigeti földek kivételével a dömeföldi és pákai hívek művelik.

A rétek, mint a 70. lapon.

Az urodalmi erdőben szabad fáizási joga van (V.ö. 70.o.)

Fix fizetése a plébánosnak nincsen.

Sedecima fejében ~~Páka Dömef.~~ Kányavár, Nápráfa és Sztadorjám most is (71.o.) házanként 24 kr-t fizet, Kányavár azonban ezt sem fizeti meg (megtagadta). A többi községekből összejön 3 kereszt búza, 5 kereszt rozs, 2 kereszt zab s ~~k~~ 32 urna bor.

Lélekpénzt s karcot a 71. és 72. oldalon leírt módon fizetik. - Fát a pákaiak, dömeföldiek, hernyékiek, kisszigetiek, ortaháziak, pördeföldiek, csömödériek és zebeckeiek 1-1 szekér fát

tartoznak behozni sessiók szerint.

Stólát a 72. oldalon leírt mód szerint fizetik azzal a különbséggel, hogy a nagymiséért és születési, házassági és halotti bizonyítványokért 1-1 frt. jár. - Szabad stóla címén a duplájat szedheti. - A pördeföldiek a temetésért már nem 24, hanem 36 kr-t fizetnek.

A plébános karc címén kap kbelűl 60 mérőt
lélekpénz " " " 110 frt-t,
s 80 szekér fát. - Stólából vagy 60 frt-t kap.-

Van a plébániának inventariuma, ~~fel~~ berendezése és könyvtára. Mindezek használatáért a plébános 200 frt-t tartozik fizetni halálozás, vagy költözködés esetén.

A pákai tanító 2 szobás faházban lakik, melyet a pákaiak tartanak jónn. Van egy kis kertje, két szekérre való szénát termő rétje. Nincsen sem szántóföldje, sem erdeje, de szabad fáizási joga van a község erdejében.

Praestatiót Gutorfölde és Nápráfa kivételével minden községtől kap. - Lélekpénzből házanként 3-3 krt; összesen vagy 18 frt-t.-

Karc gyanánt a 1/3 részt kapja annak
mint a plébános, összesen úgy 18 mérőt.
Fát az erdőhátiak 1, a kányaváriak 3,
lasztonyaiak 1, és a sztaborjániak 1 szekér-
rel, összesen 6 szekérrel adnak.
Harangozásért Pákán minden bevetett holdról
1-1 kéve gabonát s minden szőllőtől 1-1
pint bort kap s temetéskor 9 kr-t, össze-
sen 15 frt. értékben.
Stólát s tandíjat a 73. lapon leírt módon
kapja, azonkívül minden gyerek után
1-1 szekér fát.
A felsorolt adatokból látjuk, hogy a plébánia
olyan állapotban volt 1811-ben is, mint 1778-
ban.- A jövödelem is ugyanaz maradt 1-2
kisebb változástól eltekintve.

~.~

8- A náprádfai iskola.

Eredetéről semmi biztos adatot nem tudunk.
Az 1811. évi C. Vis. említi először. - Ebben
az időben Tizedes Mór volt a tanító, 35 éves
fiatal ember. Náprádfán alig 1 éve mű-
ködik.-
Egy szobás sárból készült rossz házban

lakik, melyet a község tartozik fentartani.
Stólát, karcot, lélekpénzt, tandíjat s ha-
rangozási díjat azon módon kapja, mint
a pákai: Náprádfától és Gutorföldétől.- De
a növendékek ~~után~~ mindegyike után
nem kap 1-1 szekér fát, hanem a község
ad neki 12 ölet.- Kap összesen 7 mérő
karcot, 7 frt. lélekpénzt s 5 frt.-t tesz ki
a stoláris jövödelme.

~.~

9.- Hatodik plébános.-

Kiss József kapta meg a plébániát
Sághy lemondása után[20]. Csak három évig
volt Pákán, betegségbe esett s az orvos tudat-
lansága és vigyázatlansága következté-
ben 40 éves korában meghalt 1819. aug. 27én.
A jelenlegi temetőben nyugszik. Sírja a
kápolna északi oldalán van, közel az Albert
plébános sírjához. - Halála után káplánja,
Balaton György (l. 90.o.) és Kovács György
adminisztrálják a plébániát 3 hónapon
keresztül.- Kiss plébános Szombathelyen
végezte a theologiát. Az anyakönyvi bejegyzései

20. = A 9. j. folyt. = Pfatus J. Sághy ad parochiam Novaensem translatus eidem successit Jos. Kiss theol. Sabariensis et obiit a. D. 1819. 27. aug. ob imperitam chyrurgi curam.

után ítélve nagyon pontos és rendszerető ember lehetett.

~.~

10.- Hetedik plébános.

Haim Ygnácz kapta meg a plébániát Kiss József halála után pár hónapra, 1819. okt. 23-án 38 éves korában[21]. Ő Zala-Egerszegről származott, a szombathelyi szemináriumban nevelkedett[22] s 8 évi káplánkodás után Bsztgyörgyről került ide[23]. A plébániát 12 évig át, 1831. őszig vezette[24] s azután rövid betegeskedés után meghalt[25]. Hogy hol halt meg és mikor, továbbá: hol van eltemetve, nem tudjuk[26]. – Egy kicsit

21 = B = Az 1798. évi ákönyv táblóján a plébánosok sorrendjében maga írja (V.ö.: 9. et 20. l.): – Et nunc in parochia hac per concernentem patronum praesentatus extitit Haim Ignatius a die 23. Oct. 1819.-

22. = Életadatait az 1830. évi C. Visitatióból tudjuk.

23. = B. = 1814. szept.-ben mint bsztgyörgyi káplán keresztel egy bajtonyai gyermeket.

24. = B. = a ker. ákönyve szerint 1831. szept. 9.-én még keresztelt, de e nap óta semmi adat róla, 1832. febr. 29-én már utódja, Legáth keresztel.

26.– A halottak anyakönyvében halálesete nincs meg, csak utódja írja a plébánosok fentemlített sorrendjében, hogy meghalt. – Semmiféle szájhagyomány nem maradt róla, bár egyesek mondják, hogy a templom kriptájában volna eltemetve, de ott csak két halott van: Borsos és Bubics plébánosok (V.ö. 21, 61.o.)

tudott németül is.–

Az ő idejében Pińka már előkelő helyet kezdett kivívni magának a környéken, amennyiben már 1827.-ben van orvosa, Szentánai József polgári családból (civis), kinek gyermekét szept. 27-én keresztelik s ennek bejegyzésénél az anyakönyv civis chyrurgus-nak nevezi az apát.–

Haim Ygnác híveivel jó viszonyban lehetett, erre vall az, hogy plébániája egyes úri családjával kereszt-komaságban is volt, így pl. Pauer családdal és a gutorföldei Dervaritsokkal.

A számadások szerint 1820-ban a plébános a templompénztár költségén átjavíttatja a templom tetőzetét, 1824-ben a hárassági anyakönyvbe írt feljegyzése szerint az egészet újra zsindelyezik fából s két hajlékot a plébános számára ~~felépítik azt az épületet, melyet a gutorföldiek és máyparádfaiak tatarozának, de annak a Can. Vis. idején romokban hevert.~~[27]. – ~~V.ö.: 94.o.~~

27 = C = Ecclia ligneis imbricibus tecta est novibus et duo cubilia pro parocho ex solidis materialibus aedificata sunt.–

Haim Ignác káplánjai a következők voltak:
1.- Kovács György, a hagyomány szerint ő az, 1819-1825. ki 1815-ben Ortaházáról új-misét mondott (V.ö.: 89.o.).
2.- 1826-31.: ~ Kiss István } Ők adminisztrálják
3.~ 1831-4. ~ Horváth István } a plébániát Haim halála után Legéth megérkezteig.-

~ . ~

Az 1830. évi Canonica Visitatio.

E Can. Vis. jegyzőkönyve alaki és tartalmi szempontból kevés eltéréssel megegyezik az 1711. évi jegyzőkönyvvel (V.ö. 90.o.).

A plébániai épületek szokás szerint rossz, düledező állapotban vannak (V.ö. 69, 94.o.).

E jegyzőkönyv említi már a pákai új temetőt is (V.ö. 92.o.).

A plébániának 8 12 5/8 hold szántója most is megvan, a rétekkel együtt, melyeket a pákaiak és dömefölдiek szokott beosztás szerint művelnek.

A gutorföldiek és nápradfaiak által gondozandó cselédház (36.o.) most sincs felépítve (94.o.), azért a hívek a vármegyéhez fordulnak, hogy e két község is járuljon az épületek tatarozásához, mivel most ettől teljesen mentesek.

A decimát nemcsak a kányaváriak, hanem a sztadorjániak is megtagadták, azért ezek e kötelességük teljesítésére figyelmeztetnek (V.ö. 94.o.).

Új a stóladíj megállapítás. E szerint:

1.-	Keresztelés és beavatásért együtt	22 1/2 kr.
2.-	Házassági hirdetésért	6 "
3.-	Elbocsátóért	30 "
4.-	Esketésért	1 frt-
5.-	Nagymiséért	1 " 30 "
6.-	Kivonatokért	1 " 30 "
7.-	Temetésért	- 26 kr.
	Pákán és Dömeföldén	- 24 "

A keresztág a plébánosé, 1/3-a pedig a kántoré. Vízkereszti házszentelésért disznóláb s kenyér vagy 6 kr., ennek is 1/3-a a kántoré.

Korc, stóla s fajárandósága annyit tesz ki, mint 1811-ben (l. 95.o.).

Megvan a plébániának az inventáriuma, könyvtára s fundus instructusa és 200 frt-ja,

mely, úgy látszik, az 1811. Visitatio értelmében a fundus Instructus használatáért Kiss József hagyatékából vonatott le, bár Sághijnak is be kellett volna ezt fizetnie. (V. ö. 95. o.).

Pákai kántor ez időben Biró György, 53 éves, Náprádfáról származott, megvan az 1811. Visitatióban biztosított jövedelme (V. ö. 95. o.). - Hanem a község "az" erdőtől megfosztatott s így elvesztené a kántor a fajárandóságát, ezért a bizottság megkéri a herceget, hogy erdejéből adjon fát a kántornak, a pákaiak majd kivágják és behordják a kántornak.

Stóla taxája a régi (l. 73. o.). - Harangozásért szintén (V. ö.: 73-és 93. o.).

A náprádfai tanító Kolgis Ferenc. - Jövedelme mint 1811-ben (l. 95-96. o.).

Az utolsó Visitáció óta bérmálás is volt, 1447 lélek vette fel e szentséget.-

A Visitatio 1830. június 12-én volt. - Jegyzőkönyvét Böle Kornél püspök is aláírta a jelenlevő kiküldötteken kívül. -

~ . ~

12.- A nyolcadik plébános.

Legáth Gábor alsólendvai káplán kapta meg a plébániát 3 hónapi vacantia után: 1832. január 27-én; - mint nem egészen 5 éves presbiter.27/. - A hívek úgy emlékeznek reá, hogy magas, barna, szikár ember volt. Pécsről származott előkelő családból. Gazdag patrimoniuma lehetett. Amint a pördeföldiek mondják, Patkó Bandi, ki erre a vidékre is ellátogatott, bejelentette nála látogatását, azonban erre mégsem került a sor, mert előző napokban Pördefölden, Lenk uraság majorjában Brindl Béla ispánnál mulatott Langhammer Kelemen, Altholder Mátyás és valami Dolfinger nevű zsandárokkal. Ezek távozásakor megtámadták Pördefölden a korcsma előtt. Patkó 2-3 társával két csendőrt agyon is lőtt, ezért menekülnie kellett e vidékről. A pördeföldiek mondják, hogy a két elesett csendőr vörös márvány síremléke máig is látható temetőjükben. Lehet, én nem néztem. Mondják, hogy 1861-ben

27. = B. 1798. - Defuncto hoc in Chro fratri nostro (sc. Ham

történt volna ez az eset, de a két csendőr halálának semmi nyoma ez év halottainak anyakönyvében. - Haranglábján most is mutogatják azt a lukat, melyet Patkó puskája ütött rajta.

Háztartását nővére, Franciska vezette. - Szorgalmas és spórolós házi kisasszony volt. Nagyon szerette a cicákat és a kutyákat.

Legáth plébános, bár ő is a józefinisztikus korszak neveltje, - híveinek jó pásztora volt. Erre vall, hogy több előkelő hívével komaságban volt, így Vünts János pákai „nemtelen orvossal" is, ki 1844. körül működött Pákán. Az öregek ma is szeretettel emlékeznek meg róla. Működésének alig pár emléke maradt reánk.

XXX Az ő idejében három áttérés volt a ker. anyakönyvek tanusága szerint. Így: 1841. évi bejegyzés: - „Figyelj! Születése után ágostai vallást követő Bollahidai Novák József mintegy

successit Gábriel Legáth theol. Sabar. praesentatus et promotus ad hanc parochiam gratia Cels. Principi Nicol. Eszterházy die 27. Jan. 1832. functus munere cooperatori anno uno in Szentgyörgyvölgye, annis tribus et mensibus 10 in Alsólendva.

28 éves nőtlen mostanság Ttes Dervovits László úr kocsisa Gutorföldin az egy, igaz és üdvözítő Rkath.: Anya Szent Egyházba, minden világi nyereség reménye nélkül egyedül Isten kegyelme által lelkiismeretének sugallása és meggyőződése utáin, vissza térő szándékát Ápr. 18án jelentvén általam a szükségesekben eleve megtanítva Pünkösdhétfőn május 31én a Gutorföldi kápolnában számtalan hívek jelenléte mellett Nemes Fertsák Károly és Ágilis Bonczók Károly bizonyságok levén nyilvánossan fel is eskettetett és így beavattatott Krisztusnak az igaz hívők boldogítójának egy, és egyedül üdvözítő aklába az Rkath. Anyaszentegyházba. - Miképpen a sár a fazékas kezében vagyon, hogy abból vmit készítsen; így az ember sorsa annak kezében vagyon, aki őtet teremtette. Legáth."

A másodlik áttérés szintén 1841-ben történt. „Olvasd! Szülői után ágostai vallást követő Bedő János, Bezerédi születés, Pákai kandász Sz. András hava (november) 14én

eleve elkészítve visszatért a Rkatholika Anyaszentegyházba és általam a Pákai Anya-Egyházba számos hivek különössen Pákai Bitsák József és Bek József bizonyságok jelenlétében ünnepélyesen béavattatott." – Így szólnak e két esetről Legáth saját bejegyzései u. i. 1837 – 50-ig az 1837. évi III. t. c. 4. §-nak rendelkezése szerint az anyakönyveket magyarul írták.

A harmadik áttérés 1856. jan. 27én történt, ez már latinul van bejegyezve. – Ekkor Horváth Imre kányavári lakós veje, Szalay János tette le a rk. hitvallást, Fejér István és Gombos László kányavári lakósok jelenlétében 28).

Lelkipásztori müködésének méltánylásaképen az akkori főpásztor: Böle András ker. esperesnek nevezte ki 1841-ben, melyről idősebb korában: 1866. körül lekőszönt. –

28 = B = 1856. I. 27. = ~~hujus~~ Die 27. hujus Joannes Szalay ex Kányavár gener Emerici Horváth aeque ex Kányavár abiurata Helv. Confessione in qua natus vixerat intra Missarum Solemnia facta ~~confessione~~ professione fidei Rcatholicae per me praesentibus testibus Ladislao Gombos et Stephano Fejér ex Kányavár in sinum Matris R.C. et unicae salveticae recursus est. – Legáth.

1869. körül címzetes kanonok lett, mert ez év március 30án a ker. anyakönyve II. kötetének lezárásakor e címet használja 29).

Negyven éven át vezette a plébániát. A plébánosok sorrendjében ezt a magyar feljegyzést találom: „1872. júniusra körül Legáth Gábor tiszteletbeli kanonok úr, kiérdemült esperes Pécsre vonult nyugalomba, ahol meghalt."

Elbucsuzott híveitől az utolsó szt. beszédében. Utánna pedig megvendégelte őket a templom mellett. Ez alkalommal a szájhagyomány szerint 6 szekér zsemlyét és 15 akó bort osztott ki. A vége az lett, hogy a hordót is összetörték. A gyermekek között pedig személyesen apró pénzt osztott ki. – Beszélik, hogy Tislér János 3 vasláda pénzt fuvarozott volna neki Pécsre. Oly nehézek volt a terhe, hogy mindkét lova beleveszett volna. – Végrendeletében Legáth nem is feledkezett meg plébániájáról, kb. előbb 10000 Korona alapítványa van különböző címeken. – Az ő alapítványából kerítették be vasrács-

29 – Úgy mondják, hogy ennek emlékére ajándékozott a templomnak egy arany kázulát, mely a templomnak máig is szép és értékes régisége. Csak az a kár, hogy annyira tönkrement.

csal [1913-ban] a pákai temetőt s építették a temető-kápolnát, édes anyja sírja fölé, kinek sírkövét falába, a torony alá be is építették.

~ . ~

13.- Legáth és a szabadságharc.

A szabadságharcból Páka is kivette részét ép úgy, mint hazánk más községei. - Zalamegye volt a színtere a horvátok betörésének és rablásainak. ~ De Pákát és vidékét nem kereste fel sem a ~~fő~~ védősereg, sem pedig az ellenség. - Novák Mihály említi „Zalavármegye az 1848-9. szabadságharc" c. művében (68-69. o.), hogy mikor 1848. szept. 10-11. közti éjjelen a horvátok Varasdnál átkeltek a Dráván, a lövői nemzetőrök (a zalamegyei mozgó nemzetőrség XI. százada) a muraszerdahelyi Mura-híd felégetése után Alsólendva felől Pákán vonulnak keresztül szept. 11-én Gyika Jenő nemzetőri őrnagy vezetése alatt Keszthelyre. Pákán éjjeli szállásra a csokmai csárda, a község, a szőllőhegy és a tölgyes erdő közti parlag volt

kijelelve. A faluból kaptak bort, de ennivalót nem. Éjjel borzasztó dörgés-villámlás közt rettenetes zápor mosta meg őket. Szept. 12-én kora reggel Pákán, Dömeföldén és Gutorföldén át vonultak Söjtör felé. - A plébániából való katonák nevei e munkában feltalálhatók, de a névsor nem teljes.

Még érdemes megemlíteni, hogy Náprádfa az önálló nemzeti bank részére 9 frt-t ajándékozott, mikor Kossuth és Batthány Lajos felhívásukat kibocsátották.

Legáthnak sok jegyzete van az anyakönyvekben a szabadságharcról és annak eszméiről. - E feljegyzésekből látjuk, hogy lelkesül a szabadságharc eszméiért, bár magát a fegyveres harcot nem helyesli s a forradalomnak tartja, de mindazáltal örül a magyar seregek győzelmének, a szabadságharc leverése után együtt búsul a haza hű fiaival s örvendve várja a magyar ég kiderülését. Kár, hogy a kiegyezésről és a koronázásról semmit sem jegyzett fel. - Úgy látszik vele együtt így

gondolkodott az egyházmegyének zalai papsága. Novák mondja idézett munkájában, hogy a papoknak rendeletben adták ki, hogy ünnepeken világosítsák fel a népet a haza sorsáról, de ezt a papok nem mindenütt tették meg, különösen Zalamegyében a szombathelyi egyházmegye papjai nem. Igaz, hogy azok a kiáltványok, melyeket a kormány templomi kihirdetésre szánt, átkozódó kifakadásai miatt nem valók voltak az Isten házában való felolvasásra!

Csertán Sándor zalamegyei kormánybiztos 1848. júl. 16-ra népgyűlést hirdet Keszthelyre, hogy itt felolvassák a nemzet függetlenségi nyilatkozatát s az új adótörvényt megbeszéljék. - A gyors publikálás és a nép felvilágosítása céljából Kozáry szolgabíróval Legáth Gábor pákai esperes is ki lett küldve egy ilyen felvilágosító küldöttségbe. - Legáthnak fentebb vázolt gondolkozását ez is mutatja, hogy t.i. nem idegenkedett az

eszméktől, ha a nyílt felkelést nem is helyeselte. - De lássuk feljegyzéseit!

I. - 1848-ból:

„Az 1848-ik évi Ország-gyülés alatt az Egyenlőség kivíva; s így minden czim és czimzés - szabad-polgár - czimen kivül meg szünvén az anyakönyvben álló rovaton, melly a' polgári sorst magában foglalá, ezennel fölöslegessé tétetik május 8. után." (B).

Nem lesz talán felesleges itt felsorolni a kereszteltek anyakönyve alapján felsorolni a plebánia nemes családjait. - Így:

Gutorföldén: - Mátay, Hencsey, Tubol, Fertsák, Czigán, Hermán, Major, Dervarits, Kálmán, Bertalan, Millei, Rozsás (kanász) és Kálmán - nevű családok.

Maróczon: - Gombos nemes jobbágy család.

Lispén: - Hermán, Czigán, Tántzos, Jósa.

Zebeczkén: - Takó.

Kányaváron: - Jánosy, Gombos, Kemenczey Császár (kasznár). -

Szentadorjánban: - Rákos.

Dömeföldén: - Mikó.

Csömödéren: - Kanti.

Nápráddfán: - Sándor ispán. -

II.- A szabadságharc leírása:
1849-ből: – „Emlékül! – Ma az Atya, Fiu,
és Szentlélek Istennek nevében és kegyelme
után bevégeztünk egy eseményekkel dús, és
a' magyarnak elfelejthetetlen esztendőt. –
Ugyanis: nem elégedvén meg a magyar
800-os alkotmányával függetlenséget és
szabadságot óhajtott, és a mit az idő
lassan megorvosolt volna, azt be nem
várva fegyverrel erőszakolt idő előtt ki
vivni; miért is folytonossan folyt a csa-
tázás a' magyar és az illető Császáriak
közt 170,000 magyar honvéd tulajdon
fegyverével ágyúval és pénzével[30], egy
magyar fő parancsnok és több lengyel
angol és magyar alvezérek alatt 180,000
császári ellenében mintegy 40 nevezetesebb
ütközetek után dicsőségesen megállott és
győzhetetlen maradt miglen a császáriak
egyesülve a segitségre hivott 160,000 orosszal
csakugyan a magyarokat legyőzték; de
igy is miért? Mivel diabolus intravit cor

30 = Novák emliti idézett munkájában, hogy
Galassa püspök segitette pénzzel a zalaegerszegi
nemzetőröket. –

ejus, t. i. Görgei magyar főparancsnok meg-
hagyván vesztegetni maszlagos lelkét 40 ezer
választott és általa vezérlett seregét az oroszok
kezébe játszotta és Világosnál Arad megyé-
ben le fegyvereztette aug. 13án 849-ben. Ez
természetessen halálos döfés vala a' magyar
ügyön, mert erre a' többiek meggyen-
gülve és megrettenve erre-arra mene-
kültek; különössen a főnökök Viddin-
be török birtokba, az alrendiek elszéled-
ve hon tértek és igy Augusztus 13án a
magyar nemzet meghalt! –
Az igy meghóditott ország ostromálla-
potba tétetett, és igy midőn ezeket irom,
katonai parancsnokság alatt állunk.
De hát miért kelle ennek igy történni:
Ugy látszik, az isteni gondviselés mérte re-
ánk. Elfelejtkezett a magyar ama régi
közmondásrul: „Cum jure, manuum
more”, hite ellen vétkezett, sorsának ja-
vulását már nem Istentől, hanem Ön
magától várta, nem hivta segitségül a'
seregek Urát, hanem annak nevét in-
kább káromlotta! Fertelmesebb, szemte-

lenebb, borzasztóbb káromlásokat, mint ez időben nem lehete hallani /: ha szerénység nem tiltaná egy párt szerettem volna ide iktatni :/; továbbá nem kérte ki tanátsát az egyháznak eme 800-os anyánknak, hanem inkább méltatlanságot követett el rajta, söt szolgáiban üldözve is. Mire jutott ez uton? Megmondja aug. 13a.

Discite mortales non temerare fidem,
Regibus atque Deo!

Figyelemre méltó esetek a magyar háború alatt:

Sept. 11én 848ban Varasdnál és még más 7 ponton 38ezer horvátokkal tört be báró Jellasich horvát országi bán, a magyar országgyülést szét oszlatni, és az előbbi rendet helyreállitani, de Fejérvárnál tovább nem mehetett, itt keményen megveretett, miért kénytelen vala Bécsnek haza felé menekülni És ekkor kezdödött a magyar háború.

Oct. elején 6-ig nagy forradalom ütött ki Bécsben, melyben a magyarok is részt vettek t. i. annak elöidézésében.

De itt győzött a katonai erő.

Dec. 31én Jöttek be magyar honba a császáriak mint hóditók Herceg Vindisgrätz vezérlete alatt, mely alkalommal minden kard csapás nélkül egész Budáig vonult, és azt meg is szállotta. – A' magyar országgyülés, melly akkor Pesten tartotta gyüléseit, Debrecenbe vonult honvédjeivel együtt, ügyvivöket hagyván azonban Pesten hogy alkudoznának békéért Herceg Vindisgrätzcel, ugy mint Lonovits püspököt, Bathóniy Lajos grófot és Minister Elnököt, Báró Eötvös Józsefet és Deák Ferencet, de Vindisgrätz el nem fogadta az alkut miért is nyilt háboruira került a dolog, mellyben csak nem mindenkor tetemes veszteséggel verettek a császáriak, míglen az oroszok nem jöttek.

Ápr. 14-én kimondatott a függetlensége a magyar Országnak az Austriai koronától a Debreczeni országgyülésen.

Május 23án vétetett vissza a magyarok által Ó Buda vára sok vérontás mellett. Maga

Henczy a vár parancsnoka is elesett vitézül, és kitünőleg vitézül viselték itt magukat a zala megyei gyerek honvédek a 47^{ik} számu zászló alatt.

Julius 13^{án} hirdettetett ki Zala-Egerszegen a magyar pénz jegyek érvénytelensége, mert 600 millió vala forgásban enyit gyártott a pénz sajtó értve egész országra. ezen idő óta folytonosan még is voltak a császáriak ez ideig (t. i. e sorok irásáig) Egerszegen. (br. Dondorf őrnagy volt a parancsnok)

Aug. 13. - Adta át magát az oroszoknak Görgey magyar fő hadi parancsnok 40 ezer emberével (Rüdiger orosz tábornok kezébe).

Oct. 5^{én} adta meg magát Komárom vára mintegy 40 ezer emberével a császáriaknak.

Oct. 6^{án} lövetett agyon Batthány Lajos ikervári Gróf, volt magyar minister elnök a császáriak által mint hütlen, másokkal, sok számosokkal. Zalából Csányi László volt kormány-biztos, utóbb az ideiglenes magyar kormánynál közlekedési minister gyalázatos kötéllel - mondják, végszavai voltak: „Amit főztem, azt most megeszem!" - [: Csányit 1849. okt. 10én akasztották fel Budapesten az Ujépületben:].

III. ~ B. 1851. VII. 2. ≈ „ Emlékül!

A túlfeszitett és erőszakolt magyarosodás, a szerencsétlenül bevégzett forradalom, az előbbinek szüleménye„ a magyar, nemzetiséggel - melynek ezentúl alkalmasint csak neve maradand fent - nyelvét veszité, miért is ezentul, felsőbb rendelet következtében ismét latinizálunk. És igy: - Mense Julio..."

IV. ~ B. 1867. elején: ~ „ Derül a magyar Ég! Adja Isten, hogy a' trón és nemzet közti kötelék, mely ujra füződni kezd, oly tartóssá és erőssé váljék, hogy azt sem idő, sem a viszonyok és események bár mily hatalma felbontani, de még csak megygengiteni is képes ne legyen soha többé! És igy a mi anyakönyvünk magyar szövege se szakadjon meg többé!

1, v Emlékül! Szilveszter estéje éjfél van, üt az óra tizenkettőt. Isten hozzád szomorú 1866. – Reánk nézve igazán szomorú! Emlékeztetni fog olly évre: mely sokat igért és semmit sem tellyesitett. Szép kilátásokkal kecsegtetett és csapásokat osztogatott. Halljuk csak:

Tavasza faggyal járt s elhervasztá az emberek reményét. Hallatlan! Május 24én fagyasztá el szöllőinket, rozsainkat, kolompét, kukoriczát és egyéb gyenge növényeinket.

Nyara. – A háború dulásával tizedelte – de talán jobban ötödölte meg a magyar harcosokat, növelé az özvegyek és árvák gyászoló csoportját, és a hon maradó kesergő szülők gyászát.

Őszén. – A pusztító járvány kolera öldöklött majd nem ország szerte. – [: A halottak anyakönyve ez évben 145 nevet sorol fel. Kevesebbet, mint más években. Tehát Pákára nem juthatott el a kolera. :]

Tele. – Az inség és nyomor sulyával nehezült faluk és városok szegény lakóira.

Ime, illy rideg élettörténete van 1866-nak s igy midőn sirba szállott, ki mondhatná: hogy áldott vala? Én legalább nem! Mindenemet elfagyasztá, és még ráadásul utólsó hat hetét is ágyban töltette velem. Isten hozzád még egyszer!

~.~

14. – Legáth káplánjai:

1. – 1831-4. – Horváth István (F.ö. 100. o.);
2. – 1831-2. – Kelekovics József;
3. – 1835-43. – Zámbó János;
4. – 1844-54. – Erős István;
5. – 1854-61. – Kálmán György;
6. – 1861. – Fábián József;
7. – 1862-4. – Fischer Lajos;
8. – 1863-4. – Dergovics József;
9. – 1864. – Rosenblük Gellért;
10. – 1864. – Körmendi József;
11. – 1864-6. – Fischer Lajos;
12. – 1866-8. – Nagy Károly;
13. – 1868-72. – Kiss Pál.

~.~

Összeállította 1917. március 16. J

Gombkötő József
Káplán

Kilenczedik plebános.

Legáth Gábor cz. kan. esp. plebános nyugalomba vonulásával a plebániai javadalmat **Balaton József** nyerte el.

1872. juliusától 1887. decz. 7 volt plebános és kerületi esperes, amikor püspöke a zalaegerszegi plebániára nevezte ki.

Nagytekintélyű ember volt a vármegye intelligencziája előtt. Mivel akkor még nem volt vasút, a hivatalos utakon künn levő vármegyei és egyéb urak nála találtak barátságos megszállást és befogadást. Ezért a vármegyénél bármit keresztül tudott vinni a jóismeretség révén és részint ez lehet a magyarázata, hogy zalaegerszegi plebános lett.

A kitünő megyei ut Szentadorjánon át Letenyéig szintén az ő érdeme.

A kányavári r.kath. iskolánál 200 kor. alapitványt tett, melyen tanitói ingatlan vétetett.

A plebániai templomnak is tett 200 Kor. alapitványt belső felszerelések beszerzésére.

Tizedik plebános.

Albert Miklós csesztregi adminisztrátor nyerte el a plebániai javadalmat Balaton Józsefnek zalaegerszegi plebánossá történt kinevezése után 1888. év első hónapjaiban. 1874-85-ig volt már itt káplán és a rosszabb csesztregi plebániáról ide visszakívánkozott. De csak 3 évig volt plebános itt. Szenvedélyes vadász ember volt és egy vadászaton meghűlt, tüdőgyulladásba esett és meghalt 1891. V. 18-án.
A temetőben díszes kőkereszt mutatja sírhelyét.
Rövid plebánossága alatt az anyakönyvekben semmi különös feljegyzés nincsen.

A tizenegyedik plebános.

Dancsecs János lett az uj plebános 1891. junius havában. Később a betegeskedő Tornyos Gábor novai esp.-pleb. mellett kerületi segédesperes is lett.
Felemlítésre érdemes jegyzetek egy anyakönyvben sem találhatók; ugy látszik, hogy semmi különös dolog nem történt idejében. Jégveréről, terménymennyiségről, szüretről vannak néhány jegyzetei.
1895.-ben óriási tűzvész pusztított Pákán, melyben 7 emberélet is áldozatul esett; ekkor leégtek a plebánia gazd. épületei is. Hiába kérte a Kegyuraságot az épületek felépitésére, kérése elutasittatott. Kénytelen volt a saját költségén lábaspajtát, istállót, kocsiszínt, faházat stb. felépiteni.
A plebánia udvarával határos területen egy emeletes házat is építtetett magának istállóval együtt, de ezen házat halála előtti éven eladta Ankorelly Ferencz körjegyzőnek, mert megunta, mivel se udvar, se kert nincs a házhoz.

Mivel 18 éven át hiába igyekezett a gazd. épületek felépítésén, nem csodálható, hogy elhagyta a türelme és mikor az uj kegyur: Főméltó. Hg. Eszterházy Miklós sorra látogatta kegyuri birtokait és plebániáit és Pákára is eljött, – akkor előtte kemény szavakkal kikelt a hgi tisztek ellen. Nem megfelelő módon tette ezt és ezért Őhgsége is megneheztelt reája s be sem jött a lakására, hanem a templomtérről elhajtatott Bnkszntgyörgyre.
Sok kellemetlensége volt; élete végéig adóssággal küzködött, mert öccse és apja mindent elgazdálkodtak a maguk részére.
Reájuk bízott mindent s elhanyagolták mindent.
Misealapítványi pénzeken a plebániai birtokot megnagyobbította; 2 hold legelői jogot is vett az 5 holdhoz, azonban ezen 2 uj holdat a közbirtokosok nem ismerik el. Hogy mi volt a vételnél a baj, most már nehéz volna megállapítani; hatósági utra vitte az ügyet, utódja is folytatta és végigjárt minden fórumot, de az ügyet seholsem tudták megoldani és tisztázni.
Így most se misealapítvány, se legelő nincs!

Meg volt benne a jóakarat, de beteges, gyenge ember volt – és meghalt 54 éves korában.
Az ő idejében javíttatott meg a pákai rkath. iskola épülete is. – Legtöbb kellemetlenséget szerzett neki Török Bertalan kántortanítója részegeskedésével, gorombaságaival, ki még puskáját is ráfogta, hogy lelövi.
Ő alatta épült 1906-ban a pördeföldei rkath. iskola és a sztadorjáni kápolna 1904-ben.
Hagyatéki vagyonát: 2392 Koronát a plebánia templomnak hagyományozta.
A temetőben levő sírhelyét díszes fekete márvány kereszt jelöli meg, melynek fentartására 200 Kor-át hagyományozott. Ezenkívül még 200 K-át misealapítványra hagyományozott.

Tizenkettedik plebános.

Az elhalálozás folytán megüresedett plebá-
niai javadalmat Major Gyula felsőszénégetői
plebános nyerte el 1909. okt. 1-én.
Az egyhm. legterhesebb plebániáját készség-
gel foglaltam el és örültem annak, hogy a
kevés dolgot adó plebánia után nagyobb mű-
ködési térre tehettem szert magyar hivekkel.
Jelen sorokat 8 évi itt létem után vetem papirra
és sajnos! be kell vallanom, hogy lelkipásztori
örömöm vajmi kevés volt. Ily óriási kiterje-
désű plebániában igazi pasztorációt lehetet-
lenség kifejteni és a távolabbi községek hivei
templomba sem igen járnak, szt. misét, prae-
dikációt talán egy-két évben hallgatnak;
sokan még husvéti szt. gyónásukat sem végzik el.
Óriási nagy baj, hogy a sok távoli iskolába
hitoktatásra elmenni lehetetlenség és így
a felnőttek is majdnem közönbösek lesznek
vallási dolgaik iránt.
Ezen a nagy bajon csakis még 2-3 plebánia
felállitásával lehetne segiteni!
Mert 100-szor több lelkipásztori örömöm volt a
régi plebániámon!

A plebánia-templom kicsiny ahhoz, hogy
a 8-9000 lelket számláló plebániából a hí-
veket befogadhassa – és azért a 10-12 km.
távolban levő hívek templomba nem is igen
jönnek el. Hogyan tegyenek meg oda s
vissza 20-22 km-t, ha a templomba úgysem
férnek be!
Gutorfölde, Csertalakos, Nápráfa és Szt.péter-
földe minden III. vasárnapon a gutorföldei
szentmisén vesznek részt; Pákára ritkán jönnek.
Sztaborján, Erdőhát, Lasztonya, Lispe és a
felsőszemenyei plebániához tartozó Csehi közsé-
gek minden III. vasárnapon a sztaborjáni
(1916. nov. 1-től) szentmisén vesznek részt, ha t.i. ez megtart-
ható lesz; mert csak úgy lehet, ha 2 káplán lesz.
Ilyen volna a plebánián belüli istentiszteletek rendje!
Ezenkívül Hernyék, Zebecske, Csertalakos,
Nápráfa a közelebb levő Novára gravitál,
Szt.péterfölde a pusztamagyaródi templomba jár,
Lasztonya és Lispe a lasztigyörgyi " ".
Igen szépen lehetne Gutorfölde, Sztaborján
és Kisszeget (Lendér) székhellyel még 3 új plebániát
felállítani, még akkor is elég nagy volna
mind a 4 plebánia! Adná meg az Isten!

Legelső gondjaim közé mindjárt a lakóépület
építése vagy kijavítása, a hiányzó gazd.
épületek felépítése és az elhanyagolt iskolai
épületek tartoztak.
Háztűznézéskor előre láttam ezeket a ter-
heket, de azért nekivágtam, mert a plebániai
összes épületek felépítésére nézve biztatást
nyertem Őhercegségétől, midőn tőle a java-
dalmat kértem. – Sajnos! hogy ezen ígéret
részben 1917-ben is még csak ígéret maradt!
B. e. Vilmos püspök is mindent megtett volna,
– ha életben marad – hogy Pákán új emeletes
plebániai lakóház legyen, amelybe más Őhg-
sége is püspök úr szerint beleegyezett és csak
azon akadt meg a jó ügy, mert Őhgsége nem
akart az új épületben II. káplán-szobát csi-
náltatni – lévén a can. vis-ben csak egy káp-
lánszobáról említés.
5 évig húzódott az építés ügye és akkor mi
történt? Risum teneatis! A Kegyúr felépít-
tette a II. káplánszobát, amit azelőtt megtagadott,
a régi elrothadt, fából épült, fazsindellyel
fedett káplánszoba helyére (1914-ben) és az egész la-
kás felépítése a kegyúri ígéret daczára elma-

radt és sajnos! ugy látszik, hogy el is marad!
A kézi- és igásnapszámokat természetesen
az összes hivek fizették meg.
Most az épület hátulsó nagy szobája a leg-
szebb szoba és ebédlőül szolgál, míg szükség
esetén természetesen káplánszoba.
A gazd.-épületek ügye 2 évvel előbb vagyis
1912.-ben nyert részben megoldást.
Bold. elődöm a plebániai udvarral határosan
saját telken építtetett magának emeletes lakó-
házat és annak végébe istállót, mert 18 évig
hiába könyörgött a Kegyurnak.
Ezen épületet 1909-ben (halála évében) eladta
Vinkovelly Kjnönek, így tehát az utódnak
istállókról kellett gondoskodni. Sok sürgetés
után végre 1912.-ben felépült az istálló és
a sertésólak. 3 télen át állataim lepókro-
cnolva a padlásnélküli lábaspajtában szen-
vedtek! A fából épült sertésól a kút mellett
volt - és összedőlt, azért kellett ujat építeni.
A gazd. épületek költségvetése, illetőleg az épi-
tési 7300 K. volt szerződés összege, melyben a
hivek napszám 1162·24 Kor-val szerepelt.
A kegyur kiutaltatta az építéshez a 4068·58 K.

tűzbiztosítási összeget és ehhez még 1324 koro-
át, - tehát az egész összegnél 745·18 Kor.-
val kevesebbet. Hogy miért utalt ki ennyivel
kevesebbet, egy szóval sem indokolta meg.
Többszöri sürgetésemre, hogy ezen összeget
utalják ki, még máig sem (1917.) kaptam vá-
laszt! Tehát a háboru után per utján fogom
követelni előlegezett pénzemet!
Öhgsége azt mondatta, mikor tőle a javadalmat
kértem, hogy bold. elődömnek azért nem csinál-
tak meg semmit, mert goromba volt a gazda-
tisztekkel. Ez igaz. De ki csodálkozhatik
azon, hogy valaki 18 évi kérés után elveszíti
türelmét és a mindent elutasító gazd.-tisztek
ellen keserűen kitör!?
T. i. midőn Öhgsége kegyuri birtokai megláto-
gatása közben Rákán járt, bold. elődöm he-
vesen kikelt Öhgsége előtt, mivel neki semmit
meg nem építenek. Bár jogos volt a keserű pa-
nasz, Öhgsége mégis megneheztelt reá, be sem
jött lakásába, hanem a templomból elmenve
elhajtatott Borkaty györgy felé.
Volt még egy zsúppos rozoga épület az uj sertésól
és az árnyékszék között t. i. egy fedél alatt

a krumpli-verem, mosókonyha, kamra és lábas-szin vagy faház.
1917-ben ezt is ujra kellett épittetnem és cserépfedél alá tétettem, ami szintén néhány száz koronámba került. Az anyag ára a kegyurtól, a napszámok a hivektől lesznek behajtandók utólag.
Ezen zsuppos rozoga épületet, az összedölt sertésólat, a lábaspajtát b. elődöm hagyatékától vettem meg 200 Kor-ért, mert ő épittette azokat; és a kukoriczagórét 50 Kor.-ért.
Ilyen gyönyörüséges kegyuri állapotok vannak a pákai plebánián! Mindent csak a plebános épitsen fel! Sajnos állapot ez!
A gazd. épületek felépitését nem tartják kegyuri kötelességnek! Dehát akkor miért volt nálunk tüzbiztositási összeg, melyet az istállók felépitéséhez ki is utaltak!? És miért vannak az összes épületek most is kegyuri önbiztositásban!? Mert ha nincs épitési kötelesség, akkor fölösleges volna a biztositás!
Itt igazán csak a gazd. tisztek és kormányzó rosszindulatáról lehet csak szó, kik Ohgségét tévesen informálják a kegyuri kötelességekről!

Az egész ügyet a háboru után csakis per utján lehet tisztázni; mert az sehol megirva nincs, hogy a can. vis.-ban megnevezett épületeket a kegyur helyett a plebánosnak kell felépiteni! Erre van is már püsp. engedély.
A legterhesebb plebánián igazán jól esnék annyi elismerés a kegyur részéről, hogy az összes épületek az adott igéret szerint rendbe hozassanak, mert ez "itélendő" állapot!
Hogy miként fog az ügy tisztázódni, az 1917. évben még a jövő titka !!!???

A plebániai templom belseje fehérre meszelt volt, de az idők pora barnává tette.
A Legáth-féle templomalapból püsp. engedélyyel 3250 Kor-ért ujrafestette Lewisch Róbert szombathelyi aranyozó és templomfestő.
Ugyanő renoválta az Urnak ezen 1912. évében a 2 mellékoltárt is.
Ezen évben vétetett fenti alapitványból a szombathelyi Karmelita apáczáktól 1930 K.-ért az összes uj miseruha, fehérnemü és oltárruha; és 235 K.-ért a 3 db. gyóntatószék, mert egy sem volt és egy ruhaszekrény. (L. 1912. évi templomszámadást!)

Az 1912. évben a Legáth-féle temetőalapitvány kamataiból püsp. engedélylyel felépült 5752 Kor-ért a csinos temetői kápolna. Épitette Ascherl József alsólendvai épitőmester. Ugyancsak ő késziteté el 1913.-ban fenti alap kamataiból 2331'92 Kor-ért a templomtér beton drótkeritését és a temető drótkeritését.

U. e. évben a templomtéri öreg, korhadt akáczfák püsp. eng. alapján kivágattak és azok helyébe a kerités mellé, a templomajtó elé és a szentély mögé vadgesztenyefákat ültettünk. – A II. sor " , melyek kissé nagyobbak, a millenium emlékére b. elődöm ültette; míg az egyedülálló nagy gesztenyefát Fischer L. káplán ültette 1865-ben.

A plebániax kertjei 1914. évben vétettek körül uj léczkeritéssel.

A lakóépület folyosója zárt folyosóvá tétetett és koczkalapokkal kirakatott 1912.- évben a saját költségemen.

Az iskolák épitése is elég gondot adott.

1. A nápráfai rk. iskola oly rosz állapotban volt, hogy hatóságilag lezáratott és a tanulók egy évig privát háznál elhelyezett tanteremben nyertek oktatást. – Mint mindenütt az uradalomnak az épités akadályai, úgy itt is a Gróf Széchenyi-féle uradalom bakii intézősége volt ellensége az épitésnek és elodázni akarta azt. De miután látta, hogy az épitést mégis csak megkezdtük, mégis megfizette 2 részletben a rákivetett 6000 és néhány koronákat.

Tehát 1910.-ben felépült az uj iskola és 3 évvel később az uj gazdasági épület is.

Az uj iskola épitéséhez Csertalakos már nem járult hozzá, mert iskolailag elvált Nápráfától azzal, hogy maga épittet iskolát.

Az alattomos ok pedig az volt, hogy Nápráfa majd felépitteti az uj iskolát és ők utólag mégis bejáratják gyermekeiket az iskolába.

Ez persze nem sikerült nekik és azóta gyermekeik egy-kettő kivételével sehovasem járnak. Jó tanácsadóik " révén közs. iskolát akartak " felállitani, de máig (1917.) sem sikerült; és nem is tudnak épiteni, ha más községhez nem csatlakoznak.

2. A kisszigeti rk. iskolánál 1910. évben felépült a II. tanterem és szerveztetett a II. tanítói állás, mert a tanulók száma kb. 170 volt. Itt a Hgi uradalom okoskodott; de kölcsönpénzzel az építés mégis megtörtént és a Hgi uradalom a rákivetett összeget 3 év mulva, miután minden forumon elutasították, kamataival együtt volt kénytelen megfizetni.

1916-ban a III. tanítói állás is szerveztetett, de az épületek csak a háboru befejeztével fognak felépittetni.

3. A kányavári iskola 1911-ben épült ujjá.

Közönséges zsúppos parasztház-féle épület volt, alacsony sötét szobákkal és tanteremmel. A tanítónak kéménynélküli füstös konyhája volt, mint a legutolsó parasztháznál. A hatóság lezáratta az épületet és elrendelte az ujjáépítést. Ez persze nem ment oly könnyen a nép makacssága miatt. De mikor mégis megépült, bosszuból községivé, majd államivá akarták tenni: Dr. Hajós Náci zsidó ügyvédet fogadták meg erre, de beletörött a Náci úr bicskája s nem sikerült. Mégis csak a papnak s tanítónak volt igaza!

4. Teljesen uj iskola szerveztetett rkath. jelleggel 1912-3. években Dömeföldén.

Azelőtt iskolailag Pákához tartozott, de sok huza-vona után elválott. 2 évig nem jártak a gyermekek iskolába, de végre megépült az uj iskola, melyhez a telket □ölenként 1K-ért Öhgsége adta, és 1913. szept. 1-én megkezdte az első tanító: Schuch Aranka a tanítást, miután előző vasárnapon Hajszányi Adolf ker. esperes az uj iskolát felszentelte.

5. Szentpéterföldén 1912-3. években szintén teljesen uj iskola szerveztetett és építtetett.

15-20 évig a gyermekek sehova sem jártak iskolába egy-kettő kivételével.

Hol községi, hol állami iskolával kecsegtették őket az ügy elodázása miatt; mert az akadály itt is a Hgi főbérnökség, illetőleg maga a Hgi uradalom volt. – Mikor a nép látta, hogy becsapják, akkor jobbik eszére tért: plebánosához fordult és így jött létre az uj rkath. iskola és az első tanév 1913. szept. 1-én nyillott meg, miután az iskolát előző vasárnapon a ker. esperes helyett felszenteltem. Az ünnepélyen jelen voltak Mayer István főszolgabiró és dr. Székely ~~József~~ járásorvos.

Ezeket a lapokat valamikor az 1945-55 közt; években kivették a HD-ból. 2014-ben találtuk meg.

Oly sok idő után teljesen analfabéta nemzedék nőtt fel, csak az első tanévben a tanító szorgalma folytán az analfabéta tanfolyamon mind megtanultak írni-olvasni.
S most mindenki örül a r.kath. uj iskolának!

6. A pákai r.kath. iskola uj gazdasági épületei 1913.-ban épültek fel.
Az iskola udvara uj léczkerítéssel 1915.-ben vétetett körül.
Bár sokszor nehezen ment az ügynek megoldása, de végre mégis csak sikerült!

A harangokról.

Az 1914-ben kitört borzalmas világháboru két év mulva a harangok requirálását is szükségessé tette. Egy kg-ért 4 kor. fizettetett.
1916. okt. 10.-én leszerelték Pákán 3 harangot, Kányaváron 1 harangot, Sztadorjánban 1 harangot, Gutorföldén 1 harangot és Náprádfán 1 harangot.
1917. okt. 22.-én egy év mulva leszerelték az összes haranglábak harangjait és pedig: Dömeföldén 1 harangot, Kányaváron 1 harangot, Lasztonyán 1 harangot, Lispén 1 harangot, Maróczon 1 harangot, Csömödéren 1 harangot, Hernyéken 1 harangot, Kisszigeten 1 harangot, Csertalakoson 1 harangot, Náprádfán 1 harangot, Osztaházán 1 harangot, Pördeföldén 1 harangot, Sztpéterföldén 1 harangot és Zebeczkén 1 harangot.
Csak a pákai templomban, a gutorföldei és sztadorjáni kápolnákban maradt meg 1-1 harang; a többiekből halált okozó ágyuk lettek....?
A hívek sajnálták és megsiratták harangjaikat, de a haza védelmére önként felajánlották.
Adja Isten, hogy mielőbb uj harangjaink legyenek!
1917 végén a harangkötelek is requiráltattak.

A világháboru 1918. okt. végén bevégződött sajnos! reánk nézve csufosan. Ádáz ellenségeink amerikai segítséggel legyőztek bennünket.
De miért? Mert a zsidó-szabadkőműves agitátorok letétették katonáinkkal a fegyvert, fellázították őket és idegen országokban hagyatták velük milliárdokat érő nemzeti vagyonunkat.
Jöttek haza katonáink mint a felbőszült vadak; ropogott a puska a vonatokból már nov. 1-én s itthon megkezdődött a rablás-pusztítás.
Az országban mindenütt tombolt a vad düh! Ezen a vidéken Letenyén kezdődött a rablás; aztán jött Rátka, Vörcsök, Felsőszemenye, ahol a plebánost is megrabolták és borát itták a saját hívei.
A Szemenyei plebániához tartozó Csehiek voltak a legvadabbak és a vezetők.
Ezek vezetésével raboltak a maróciak, lispeiek, sztadorján-erdőhátiak, lasztonyaiak, pákaiak, csömödériek stb.
Nov. 4-én Sztadorjánban, Marócon raboltak;

nov. 5-én Pákára ért a vad horda és a zsidók kirablása után talán még a plebániát és a postát is kirabolták volna, ha másnap reggel Zalaegerszegről katonaság nem jött volna. Ezek Csömödérben jól elverték az odavaló rablókat, azután bejöttek Pákára és itt is elpofozták a gazembereket és a további rablást megakadályozták. Ugy mondják, hogy Csömödérben nincs 10 család, amelynek tagjai nem raboltak volna. Sajnos! ugyanez áll a fentebb említett községek mindegyikéről is.
Pl. a lispei „nemes" Czigány családok is rablók! Hadd maradjon örök szégyene ez minden községnek s minden családnak!
Nov. 5-én Juhász Mihály káplán csillapító beszédet tartott a néphez a templomtéren és ekkor Török Pál nevü jómódu, de részeges és jellemtelen pákai gazda még a papok ellen lázította a népet. Egy pár pofon volt a jutalma másnap a katonaság részéről.
Figyelmeztetem utódaimat, hogy a vallás- és papgyülölő" család tagjait templomi privilégiumokban soha ne részesítsék!

A Török családdal rokon, egy házban lakó
Gyöles családot már b. Horváth G. plébános
is megbélyegezte végrendeletében, mint
amely családok legtöbbet ártottak a ple-
bánosnak és vallásos ügynek Pákán.
Tehát gyűlöletet, erkölcstelenséget, vad pusz-
títást hozott a háború vége s nem békét!
Gróf Károlyi Mihály a hazaáruló kikiáltatta
magát köztársasági elnökké és Hock János
„képviselő" bpesti plébános, a nemzeti tanács
elnökével végromlást hozott hazánkra.
1919. márcz. 21-ig uralkodtak, amikor a ha-
talmat átadták a kommunistáknak és ők
a többi hazaárulóval együtt külföldre me-
nekültek.
A zsidók rémuralma jött reánk!
Üldözés, börtön, akasztófa és golyó lett a ke-
resztények, hazafiak sorsa.
A plébániában megvetendő kommunista
volt Török Bertalan pákai tanító, Szilágyi
Gyula pördeföldi tanító; azután még Pákán
Bukovecz József kőműves és Gutorföldi
Berta Sándor kovács. Voltak mások is,
de ezek voltak a leghíresebbek.

Török B. tkó az iskolából keresztet kivitte; a plébánost isk. sz. gyűlésen
leszámoltatta azzal, hogy neki erre külön utasítása van. A bukás után a nép
[illegible]

Hogy mennyi üldözésnek és megaláztatás-
nak volt a kath. vallás kitéve, azt senki
egykönnyen elfelejteni nem tudja!
Könyveket lehetne mindezről írni!
A plébániában az istentisztelet rendesen
megtartatott; semmi komoly zavar sehol
nem, mert a nép kezdett kijózanodni.
Semmiféle alapítvány elkommunizálására
nem került hála Isten! sor.
De a 4½ hónapos kommunista uralom épen
elég volt már türelmünknek és idegrend-
szerünknek! Sajnos! nem volt katonánk!
Azaz volt, mert nem szégyellette magát a ma-
gyar fiú zsidó népbiztosok parancsára be-
állani hazaáruló „vörös" katonának.
Idegen oláh katonaságnak kellett bennün-
ket a kommunista „vörös" uralomtól meg-
menteni.
Szégyelje magát a ker. Magyarország, hogy
zsidók uralták 4½ hónapig!
Ekkora szégyen még sohasem érte szegény
hazánkat!
Vagy talán meg is érdemeltük a jó Isten
ezen szigorú büntetését!?

Szilágyi Gyula tkó résztvett a bpesti főtanfolyamon, hogy ker. felügyelő lehessen;
feljelentették és a nép akarata ellenére felmentetett.

Megbűnhődött a magyar nép bűneiért!
Adja a jó Isten, hogy soha többé ne érje ilyen csapás édes jó hazánkat!
Megnyirbálta ugyan az ellenség körös-körül országunk határait, de hiszem hogy felébred még az ősi magyar virtus és majd visszaadja a kölcsönt!
Adja Isten, hogy újból viruló nemzet legyünk és ne hazaárulók és zsidók legyenek elnyomóink, hanem szt. István koronájával bölcs királyok alatt éljen és viruljon szép magyar hazánk a régi határok között!
Éljen a keresztény Magyarország!

Szt. Flórián
szobrát 1938 III. 18.-án részeg pákai és csömödéri suhancok éjjel ledöntötték; tetteseket azért nem lehetett kideríteni, mert a mulatozók között állítólag csendőr is volt. A gyalázatos tett Pákának mindenkor szégyenfoltja lesz!

Bérmálás a pákai plébániában utoljára 1905. május havában volt bold. e. István Vilmos püspök idejében.
Azonban 1909-ben idejövén a bérmálási anyakönyvnek semmi nyomát sem találtam az irattárban!
A világháború elodázta a bérmálást 1921. évig; tehát 16 évig nem volt bérmálás!
1921. máj. 30.-án volt a várvavárt bérmálási ünnep.
A bérmálkozók száma 2476 volt.
Ebből 2226 itt bérmálkozott, a többi pedig Nováról 100 és Tárnokról 150 osztatott be.
Az egész istentiszteletet a templomtéren levő nagy gesztenyefa alatt tartatott meg.
A bérmálást Mélt. és Ftdő Gróf Mikes János Megyés Püspök Úr végezte; kíséretében volt dr. Kozács Ferencz püsp. irodaigazgató.
Jelen voltak: Tóth János letenyei esperes, Hajószányi Adolf ker. esperes, Iker István szécsiszigeti; Frim Gyula kerkaszentmiklósi, Stojanovics Jenő csesztregi plébánosok, Kiss Kálmán tárnoki Administrator;

Tóth Márton lenti-i káplán; a helybeli
plébános és káplán.
Az ebéden megjelentek dr. Huszár Pál
novai főszolgabíró, Tóth Sándor tngi gazd.
ellenőr a Kegyúr képviseletében,
Bosznicza Péter bíró és Török Bertalan tanító.
Délután Püspök Úr irodavizsgálatot és
templomvizsgálatot tartott és 5 óra után
eltávozott Novára.
Iskoláinkat kimerültsége miatt nem lá-
togathatta meg, de útközben megnézte
a kisszigeti iskolát.

Bérmálás 1933. V. 17-én

A bérmálkozók száma 1232 volt.
Nmélt. Gróf Mikes János Püspök Úr kíséretében volt
dr. Kappel János püsp. titkár. Jelen voltak a ker. papság
egy-két kivétellel, Bedics Mihály novai esperes, Varga László
söjtöri plébános, Stublics Alajos és Raffensperger József hgi
felügyelők a Kegyúr képviselői, Balogh Endre főszolgabíró,
Bosznicza Péter bíró, Mátkus K. jzttó, Török B. ktt. stb.
Bérmálás után Püspök Úr a gyermekeket látogatta meg
az iskolákban, utána a tanítóságot fogadta.

/: fordíts lapot!

Primiczia.

Az anyakönyvekben sehol nincs nyoma, hogy itt
valamikor primiczia lett volna.
1. Öveges József kegyesrendi okl. tanár
1920. júl. 18-án mutatta be az Úrnak szt. miséjét.
Ünnepi szónoka Stojanovits Jenő csesztregi plébános
és manuductora Major Gyula helybeli plébános volt.
Az újmisés atyja pákai tanító volt, ezért mutatta
be szülőfalujában első szt. miséjét.
Rengeteg néptömeg gyűlt össze az újmisére az
egész környékből.
Az újmisés vendégei az özv. édesanyjánál gyűltek
össze az ünnepély után szeretetlakomára.
2. Török Ferencz székesfehérvári egyhm. újmisés
primicziáját 1930. júl. 6-án mutatta be az Úrnak.
Ünnepi szónoka Vadász Norbert prem. tanár volt és
manuductora Major Gyula esperes plébános.
Az egész vidék hívő-serege jött össze a szép ünnepre,
mely után a vendégek a kittai szülői házhoz gyüle-
keztek össze szeretetlakomára. —

Bérmálás

1940 jun. 2.-án, bérmálkozók száma 735.
Nméltós. és Ftdő Grősz József megyéspüspök Úr a szt. mi-
sét a templomban mondotta, utánna szt. beszédet in-
tézett a hívekhez. Mivel a szemetelő eső elállott, a
bérmálás már a templomtéren volt megtartható.
Jelen voltak dr. Szakos Gyula püsp. szertartó; Farkas
Sándor novai esp.-pleb.; Holzedl Henrik lentii esp.-pleb.;
Brunner Ferenc szajóti, Pungor György tormiklósi
plebánosok, Farkas József gutorfölki és Takács Lajos szent-
adorjáni kurátorok, Major Gyula tb. kanonok, esp.-plebános,
Fazari József káplán. — Világiak: Balogh Endre novai
főszolgabíró, Ruffensperger József és Hadelits Alajos kegyuri
képviselők, dr. Beznicza István bíró, Mészáros J. Ttő,
Major Sándor ttő és a hívek igen nagy számban.
Bérmálás után Püspök Úr az iskolában fogadta a hit-
közs. képviseletet, a tanítóságot, a legényegyleti és
leányegyleti tagokat; majd a tájháznál tett látogatást.
D.u. pedig a pleb. hiv.-ban hivatalvizsgálatot tartott.
Megyéspüspök Úr a ker. bérmálásokról 3 napon idetért vissza
kíséretével éjjeli szállásra, pihenőre.

A pákai plebánia szétosztása.

Uj curatia lett Szentadorján;
csatlakozó községek Erdőhát, Lasztonya, Lispe,
Maróc és Kiscsehi a felsőszemenyei plebániából.
Az első curator: Takács Lajos beiktattatott hivata-
lába 1928. jun. 10.-én
Jelen voltak: Rehm József z.-egerszegi apátplebános
mint püsp. biztos, Major Gyula pákai esperesplebános;
Bödy Zoltán vm. alispán, dr. Csák Károly orsz. gy. képviselő,
vitéz Barnabás István dr. kir. tanfelügyelő; ~~Bérnicza~~ Péter*
Az ünnepély után a megjelenteket Stéra Bertalan földbirt.
látta vendégül. *pákai bíró

Uj curatia lett Gutorfölde;
csatlakozó községek Csertalakos, Márokföld, Szent-
péterfölde és Görbő-Rádiháza, puszták
Az első curator: Farkas József beiktattatott hiva-
talába 1928. júl. 15.-én
Jelen voltak Rehm József mint fent, Major Gyula u. .
és a helyi intelligenczia s hitetl. Bohajnik P. Ttő Hivatalnok.
Az ünnepély után a hitközség szeretetlakomát adott
a helybeli vendéglőben.

A

prákai plébánosok sora.

F. sz.	Ki?	Mitől?	Meddig?	Jegyzet.
1.	Gábor János	1705. IV. 5.	1716. V. 7.	L. 3. ~~jeg~~ old.
2.	Fejér Tamás	1716. V. 10.	1735. VI. 9.	Prákán halt meg.
3.	Gorsos József Gábor	1735. VI. 29.	1774. XI. 2.	A templom kriptájában nyugszik ev. oldalon
4.	Gubics István	1775. I. 1.	1798. VII. 7.	a kriptában nyugszik epistola oldalon.
5.	Sághy János	1798. VII. 12	1816. VI. 25.	Novába ment át.
6.	Kiss József	1816. VII. 30.	1819. VIII. 27.	A jelenlegi temetőben nyugszik. L. 97. o.
7.	Haim Ignác	1819. IX. 23	1831. XI. 30.	1841-66. esperes; 1869. c. kan.
8.	Legáth Gábor	1832. I. 27	1872. VI. 30.	Pécsre ment nyugalomba.
9.	Balaton József	1872. júl. 25.	1887. dec. 31.	Z.-Egerszegi apát-plób. lett.
10.	Albert Miklós	1888. márc.	1891. V. 18.	+ Pákán 1891. V. 18.-án
11.	Dancsecs János	1891. VII. 1.	1909. júl. 12.	+ " 1909. júl. 12-én
12.	Major Gyula	1909. okt. 1.	1941. ápr. 15.	1925. V. 1-től ker. s. esperes + 19.. " X. 22-től Ker. esperes
13.	Farkas József	1941. júl. 15	1949. III. 3.	Meghalt Szombathelyen és ugyanott temették el.
14.	Petres József	1949. III. 3.	1953. VII. 1.	Vasaljára helyezték plébánosnak
15.	Göcze István	1953. VII. 1.	1959. okt. 1.	[illegible] helyezték adminisztrátornak.
16.	Torma József	1959. okt. 1.	1977. máj. 1.	Szombathelyre ment nyugalomba

A pákai plébánia volt káplánjai:

F. sz.	Mikor?	Ki?	Jegyzet
1.	1754 V. 14–	Simon Miklós	V. ö. 2. o.
2.	1761–63.	Peszlegh Mihály	
3.	1763–68	Némethy Mihály	L. 2. oldal 6. jegyzetét! V. ö.: 20. oldal.
4.	1768.–1770.	Kollencz Gábor	1770. szemenyei pleb.; 1785. esp.
5.	1768–71.	alsólendvai Koczfán Miklós	Ő tartja a templom szentelési beszédet 1773-ban. 39. o.
6.	1771–4.	Hernyéki	
7.	1777–80	Peszlegh Ádám	
8.	1780–81	Dékán János	
9.	1781–83.	Fabsich János	
10.	1783–85.	Molnár Ádám	
11.	1785–92	Laky János	
12.	1792–93	Kulcsár György	V. ö. 64. oldal
13.	1793–94.	Németh István	
14.	1794–98.	Sághy János	administrator
15.	1994–95.	Steffanics Farkas	
16.	1795–96.	Bekes János	
17.	1796–98.	Szabó József	
18.	1798–99.	Pintér Mihály	Sitkére ment. 90. o.

F. sz.	Mikor?	Ki?	Jegyzet.
19.	1799–800.	Iszak Pál	Csesztregre ment.
20.	1800. –	Kovács József	
21.	1801–06	László János	
22.	1806–08.	Fertsák Antal	
23.	1808–09.	Bilátz István	Lentibe.
24.	1809–10.	Tantsits János	Bszentgyörgyre
25.	1810–13.	Németh János	
26.	1813–19.	Balaton György	Kis József halála (1819) után ők az administrátorok.
27.	1819–25. aug. 12.	Kovács György	
28.	1825. aug. 25.–1831. II. 28.	Kiss István	1832-ben adminisztratorok.
29.	1831. III. 3.–34. XII. 18.	Horváth István	
30.	1831. V. 28.–32. II. 3.	Kelekovics János	
31.	1834. XII. 20.–43. XII. 31.	Zámbó János	
32.	1844. I. 1.–54. VI. 25.	Erös István	
33.	1854. VII. 20.–61. X. 6.	Kálmán György	
34.	1861. X. 5.–~~ben~~ 1863. V. 24.	Fábián József	
35.	1862. VII. 15.–4. V. 2.	Fischer Lajos	egyidőben
36.	1863. VI. 4.–4. IX. 16.	Dergovics József	
37.	1864-ben VI. 15.–XII. 5.	Rosenblüh Gellért	egyidőben
38.	1864. IX. 20.–1870. II. 3.	Körmendi József	
39.	1864. XII. 10.–66. VII. 7.	Fischer Lajos	1864-ben pár hónapra eldisponáltatott. –
40.	1866. júl. 24.–68. XI. 20.	Nagy Károly	

F. sz.	Mikor?	Ki?	Jegyzet.
41.	1868. XII. 1.–72. VIII. 2.	Kiss Pál	
42.	1870. II. 15.–XI. 20.	Varga Boldizsár	
43.	1870. XII. 15.–71. X. 16.	Rathner Mihály	
44.	1871. X. 15.–74. I. 4.	Balázsy Lajos	
45.	1873. I. 3.–V. 25.	Csapor Sándor	
46.	1873. XII. 28.–4. IX. 16.	Höbe Károly	
47.	1874. IX. 20.–85. IX. 30.	Albert Miklós	
48.	1885. X. 1.–88. X. 1.	Erkinger István	
49.	1888. X. 15.–92. ápr. 25.	Berkovics József	
50.	1891. aug. 21.–2. jan. 12.	Wallner József	
51.	1892. V. 8.–3. X. 26.	Házy János	
52.	1892. X. 15.–4. ápr. 4.	Törzsök Vilmos	
53.	1893. X. 25.–4. aug. 15.	Klaffl Mihály	
54.	1894. ápr. 14.–5. aug. 5.	Skultéty Lajos	
55.	1894. IX. 7.–5. IV. 6.	Desics Géza	
56.	1895. ápr. 5.–aug. 8.	Heling József	
57.	1895. aug. 10.–6. I. 3.	Gaál Gergely	
58.	1895. XI. 15.–6. X. 31.	Kapui Károly	
59.	1896. I. 5.–8. I. 25.	Stojanovits Jenő	
60.	1898. I. 26.–1900. XI. 7.	Táncsics József	
61.	1899. VII. 25.–1906. X. 20.	Iker István	
62.	1900. XI. 15.–1. V. 4.	Vass Jenő	

F. sz.	Mikor?	Név	Jegyzet
63.	1906 okt. 20. – 9. nov. 1.	Novák Dezső	Sárvári káplán lett. +1918.
64.	1909 ápr. 3 – 11. júl. 10.	Szabó Imre	Dobronaki káplán lett. +1923.
65.	1911 júl. 15. – 4. júl. 14.	Zrínyi József	Szhelyi hitoktató lett.
66.	1914 júl. 15. – 7. jún. 10.	Gombkötő József	Z.-eg. hitoktató lett. +1918.
67.	1914. júl. 1. – 4. X. 20.	Billegi Ferencz	Kilépett és a háborúban mint zászlós hősi halált halt
68.	1916 aug. 1. – 7. VII. 15.	Wilfing Lajos	Győri hitoktató lett.
69.	1917 I. 15. – 9. I. 21.	Juhász Mihály	Szhelyi hitoktató lett.
70.	1919 – I. 1 – VII. 31.	Dávid Ferencz	Szt. Ferencz r. áld. ½ évig.
71.	1919 VIII. 1 – XI. 30.	Tarcsafalvy Lajos	Szt. Ferencz r. áld. 2 hónapig mint Dávid F. helyettese
72.	1919 XII. 1. – 21. V. 15.	Kiss Kálmán	Z.-tárnoki plébános lett.
73.	1921. V. 15. – VIII. 31.	Wilfing Lajos	Szhelyi hitoktató lett.
74.	1921. VIII. 1. – 2. IV. 10.	Rákonczay János	Kőszeg(?) főtéri(?) kpl. lett.
75.	1921 III. 20. – 1923 VI. 30.	Pittesser Antal	Apátyi " "
76.	1922 VII. 15. – 3. I. 8.	Vargha László	Körmendi hitoktató lett.
77.	1923 VIII. 15. – 4. XII. 31.	Mészáros Ferencz	Zalaegerszegi " "
78.	1923. VII. 15. – IX. 30.	Kohl Gyula	3 hónap múlva Burgenlandba disponáltatott.
79.	1924. I. VII. – 1926. VIII. 31.	Kurcz Imre	Szombathelyi hitoktató lett.
80.	1925 I. 15. – VII. 15.	Keleti Kálmán	Eltávolíttatott a csanádi egyhm.-be. Végül felvétetett a pécsi "
81.	1925. VIII. 31. – 1927. VII. 31.	Háklár Ferencz	Szepetneki káplán lett.
82.	1927. IX. 1 – 1928. IV.	Tóth Márton	Vasztmihályi " "
83.	" " – 1929. VIII. 1.	Fazekas István	Szombh. hitoktató lett.
84.	1929. VIII. 1 – 931. IX. 8.	Révész István	aposztatált
85.	1931. IX. 8. – 34. VIII.	Wanderler Ferencz	Paisszegi(?) kurátor lett.
86.	1933. aug. 10. – 34. II. 1.	Szabó Antal	Váki(?) káplán lett.

87.	Tschida József	1934. VIII. – 1936.	Sárvári hitoktató lett.
88	Holzmann István	1934. VIII. – 1936. VIII.	nyugdíjaztatott.
89.	Nagy Sándor	1936. IX. 1. – 1938. XII. 15.	Z.-Eg.-re került kisegítő kpl.-nak, majd onnan Letenyére.
90.	Orbán Balázs	1938. X. 1 – 1939. VIII. 31.	Szécsisziget(?) kpl. lett.
91.	Mátyás László	1939. V. 15. – X. 31.	Csesztregi káplán lett!
92.	Fáll(?) József	1939. IX. 1. – 1940. XII. 31.	Lovászi kurátor lett!
93.	Horváth Imre	1940. XI. 1. – 1944. IV. 1.	Telekesi kurátor lett!
94.	Rousz(?) Mátyás	1944. IX/1. – 1942. II. 20	Petelaggi(?) plébános lett
95.	Ikravic(?) János	1942. III/20 – 1943. XI/1.	Gyántornyai(?) káplán lett
96.	Fajdiga Alajos	1943. XI/1. – 1945. IV/1	
97.	Németh István	1944. IX/15 – 1945. V/16	Felsőőri(?) plébános lett.
98.	Hegár(?) Alajos	1944. IX/1. – 1945 V/18	Garföldei(?) káplán lett
99.	Kőműves János	1945 / V / 1 – 1947 IX / 1	Káplán lett Lendvában.
100.	Végi Kálmán	1946. X. 20. – 1949. V. 1.	adminisztrátor lett Nagyrákoson
101	Komár József	1947. IX. 1 – 1948. X / 1	Lenti-i hitoktató lett.
2	Petres József	1948. X / 1 – 1949. III. 3.	adminisztrátor lett Pákán
103.	Bódis József	1949. V. 1. – 1954. VIII. 31.	Káplánnak került Szombathelyre(?), Ercsibe(?) plébános
104.	Bárdosi István	1950. X. 1 – 1951. II. 1.	Káplán lett Csehimindszenten.
105.	Horváth Ferenc	1951. II. 1 – 1952. XII. 8.	Kihelyezett lelkész lett Oltárcon.
106.	Lukács Lajos	1953. X. 1. – 1954. VIII. 15.	Olad-ra került káplánnak
107	Galambos István	1954. VIII. 1. – 1956. IX. 1.	Vép-re került káplánnak
108	Bösze József	1954. VIII. 15 – 1956. II. 1.	Muraszemenyei káplán
109.	Honti Imre	1956. IX. 1 – 1958. IX. 15.	Sárvári hitoktató lett
110.	Király Jenő	1956. II. 1 – 1958. II. 1.	Kerkakutasi plébános

Sz.	Mikor	Név	Jegyzet
111.	1957. szept. – 1958. okt. 1.	Dr. Mersich Jenő	Körmendi káplán lett.
112.	1958. okt. 1. – 1962. IX. 15-ig.	Dr. Gyürki László	Szentgotthárd II. ker.-i (Rábafüzes) káplán lett.
113.	1959. okt. 15. – dec. 22-ig	Tuczai Imre újmisés	Győri lelkész lett.
114.	1959. dec. 22. – 1963. IX. 1.	Mester Vince	Kerkakutasi lelkész lett 1963. IX. 1-én.
115.	1962. IX. 15. – 1966. IX. 1.	Horváth József	Nádasdi káplán lett 1966. IX. 1-én.
116.	1963. IX. 1.	Horváth Zsigmond (újmisés)	Lenti-i káplán lett. 1965. IX. 15
117.	1965. IX. 15.	Tóth Ferenc	Vasvári káplán lett
118.	1966. IX. 1. – 1967. IX. 1.	Porpáczy József	Lenti-i káplán lett. 1967. IX. 1.
119.	1967. IX. 1.	Márfi Gyula	Bp. Egyetem VI. éves
120	1968. IX. 1	Koltai Jenő	Szepetneki káplán lett 69. szept. 1
121	1968. IX. 1	Alvári István	Egervári káplán lett 1971. I. 5.
122	1969. IX. 1	Dr. Gyürke Zoltán	Püspöki titkár lett 1972. III. 1.
123	1971. IX. 15	Takács Gyula	A Római Pápai Magyar Intézetbe távozott.
124		Vámai József	Misefőnöki [illegible] plébános lett.
125.	1972	Harangozó Vilmos	Kőszeg
126.	1975. III. 18. –	Orbán István	Celldömölki káplán lett
127.	1975. – 1977. IV. 30-ig	Végh László	Kám-i plébános lett.
128	1977. szept. 10. – 1980. szept. 1.	Vasli Ferenc	Szombathely, Szent Márton plé. káplán lett.
129.	1980. szept. 1. – 1984. jan. 15.	Ströler László	Zalaegerszeg II.
130.	1984. aug. 30 – 1985. szept.	Palágyi Endre	Szombathely Szt. Márton
131.	1985. szept. – 1988. szept. 15.	Kondákor Gyula	Lenti-i káplán, Kemendollár és Kálócfa lelkésze
132.	1988. szept. 15. – 1990. szept.	Végi Csaba	Szombathely, F-plébánia káplán
133.	1990. szept. – 1993	Budai Zoltán	Kemenesszentpéterre került plébánosnak
134.	1993 – 94	Kovács György	Körmendre került káplánnak

Tartalom.

I. ~ Zágrábi főhatóság alatt.
(1705 – 77.)

1. ~ A plébánia alapítása (1705.)	1. ~
2. ~ Az első plébános (1705 – 16).	3. ~
3. ~ Második plébános (1716 – 35).	6. ~
4. ~ A pákai templom (1722).	7. ~
5. ~ A plébánia temetői.	10. ~
6. ~ Gutorföldei kápolna (1716).	11. ~
7. ~ Iskola.	13. ~
8. ~ A harmadik plébános (1735 – 74).	15. ~
9. ~ A templom átalakítása:	22 ~
a.) ~ A torony (1736 – 42).	22. ~
b.) ~ A harangok (1753, 1760).	24. ~
c.) ~ Apróbb felszerelések (1742 – 61).	25. ~
d.) ~ A nagy renoválás (1761 – 73).	26. ~
e.) ~ A pákai új temető (1774).	33. ~
10. ~ A plébánia-ház és javadalom.	34. ~
11. ~ Történeti feljegyzések	39 ~
Statisztika.	47 ~

~ . ~

II.- Szombathelyi főhatóság alatt (1777 – 1909.).

1.~ Statisztikai adatok 53. ~ old
2.~ Az átcsatolás (1777.) 59.~
3.~ A negyedik plébános (1775-98). 60.~
4.~ Az 1778. évi Canonica Visitatio 64.~
5.~ Templom-számadások 1774-től 74.~
6.~ Ötödik plébános (1798-1816.) 81.~
7.~ 1811. évi Canonica Visitatio. 90.~
8~ ~~Hatodik plébános~~ Nápradfai iskola 96.~
9.~ Hatodik plébános (1816-9.). 97.~
10.~ Hetedik plébános (1819-31). 98.~
11.~ Az 1830. évi Canonica Visitatio 100.~
12.~ A nyolcadik plébános (1832-72). 103.~
13.~ Legáth és a szabadságharc 108.~
14.~ Legáth káplánjai 119.~
15. IX. plebános 1872-87. 121."
16. X. " 1888-91. 127."
17. XI. " 1891-1909. 129."
18. XII. " 1909—1941. 137."
19. XIII. " 1941 – 1949.
20.

Historia Domus.
A pákai plébánia története 1941. julius 15-től.

1941. év.
L941. julius 15.-én történt beiktatásom. A szomszéd gutorföldei kuráciáról jöttem át. ahol egy éve sulyos betegségen, gennyes mellhártya gyulladáson estem, épen azért kellett az ottani lakást elhagynom, abban a reményben, hogy az uj helyemen szárazabb lakást találok. Nagy elánnal állottam munkába, már amennyire betegségem megengedte, azonban már érezhető volt a háboru szele. A németek ugyan elfoglalták francia országot, de Oroszországgal nem birnak.Ugy járnak mint Napoleon.
Behivások történnek. A magyar szivesen megy. Kassát állittólag oroszok bombázták.
Decemberben 3 napos kis missiót tartottunk P. Illy Károly bucsuszentlészlói házfőnök vezetésével.
1942. év.
Az év elég csendesen mulik. Benn vagyunk teljesen a háboruban. Minden gondun erre irányul. Bizony elég sok sirás fakad nyomában.
A templom szentélyét ráccsal választotttam el, a föhajótól. Nem értem, hogy eddig erre nem gondoltak. A templom komolyságát az adja meg.
Pákán uj tanitói állás szerveztetett. Elég sok gondot okoznak a tanitói behivások. Hol itt, hol ott kell kell közbelépni a tanitás folyamatossága érdekében.
1943. év.
Az év még inkább háborus hangulat jegyében kezdődik. A német benn van Oroszország belsejében, a kaukázusig nyomul előre. Azonban Stalingrádnál és a mieink ellen Voronyezsnél nagy ellentámadásokat kezd az orosz. A mieinket a nâgy tél és az állandó visszavonulás szinte megtizedeli. Szomoru hirek jönnek a harctérről.
Itthon is szomru a helyzet. Junius 30.-n Pákát irtózatos jégverés éri.
A termés 100 &-ban tönkremegy, de a szőlő is így néz ki. Ehinségnek nézünk elejbe. Szomru esztendő. A hivek szinte deprimáltak. Még csak adóelengedésben sem részesültünk. A lovakat is kezdik behivni. Elvisznek egy pár lovamat, igy csak egy pár marad.
A kalot és Kalász szépen dolgozik. Hugom Farkas Mária veszi át a Kalász vezetését. A plébánia udvarán előadják nagy sikerrel a Fabiola c. római tárgyu drámát. A vallásos buzgóság mintha nőne.
1944. év.
Mindent a háboru nyel el. Még az emberek gondolatvilágát is. Mindig rosszabb hirek jönnek a harcterekről. Juniusban az egyesült angol-amerikai hadsereg partra száll a Francia Normandiában, a német nem tud ellenállni és előre veti árnyékát a háboru elvesztése. Még előbb Olaszország kapitulál. Ott is partra száll az angol és Róma elsik.
Az orosz a nyáron leéri a Kárpátokat. Románia szintén kapitulál Bulgáriával együtt és Myarország egyedül marad a németek oldalán. De már előbb március 19.-én a nemmetek megszállják az országot, igy minden ellenállási kisérlet hiábavaló

(Farkas József plébános)

Pakán volt ugy 1949. március